

РАМКА ЗА ПАРТНЬОРСТВО С РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ЗА ПЕРИОДА 2017 - 2022 ФИНАНСОВА ГОДИНА

WORLD BANK GROUP

ДОКУМЕНТ НА ГРУПАТА НА СВЕТОВНАТА БАНКА - МАЙ 2016

Документ
на Групата на Световната банка

МЕЖДУНАРОДНА БАНКА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ
МЕЖДУНАРОДНА ФИНАНСОВА КОРПОРАЦИЯ
АГЕНЦИЯ ЗА МНОГОСТРАННО ГАРАНТИРАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

РАМКА ЗА ПАРТНЬОРСТВО
С РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

за периода 2017-2022 финансова година

21 април 2016 г.

Звено за страните от ЕС
Европа и Централна Азия
Международна финансова корпорация
Европа и Централна Азия
Агенция за многостранно гарантиране на инвестициите

ВАЛУТА И ЕКВИВАЛЕНТНИ ЕДИНИЦИ

Валутен обменен курс към 31 март 2016 г.

US\$ 1.00 = BGN 1.7179

ФИНАНСОВА ГОДИНА НА ПРАВИТЕЛСТВОТО

1 януари – 31 декември

СЪКРАЩЕНИЯ И АКРОНИМИ

АКП	Аналитична и консултантска помощ	НПР	Национална програма за развитие:
АМГИ	Агенция за многостранно гарантиране на инвестициите	БГ2020	България 2020
АРС	Ангажимент за равнопоставеност и справедливост	ОБСВ	Оценка на бедността и социалното въздействие
ББР	Българска банка за развитие	ПЕУ	Показатели за ефективност на училищата
БЕХ	Български енергиен холдинг	ПИИП	Преглед на изпълнението и извличането на поуки
БНБ	Българска народна банка	ПКА	Преглед на качеството на активите
ГСБ	Група на Световната банка	ППП	Паритет на покупателната способност
ДП	Държавни предприятия	ПРОИ	Проект за развитие на общинската инфраструктура
ЕБВР	Европейска банка за възстановяване и развитие	ПСОС	Показатели свързани с отпускането на средства
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка	ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
ЕК	Европейска комисия	ПЧП	Публично частно партньорство
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове	РДР	Ранно детско развитие
ЕС	Европейски съюз	РПС	Рамка за партньорство със страната
ЕСФ	Европейски социален фонд	САС	Систематичен анализ за страната
КАД	Консултантска и аналитична дейност	СБ	Световната банка
КУЗ	Консултантски услуги срещу заплащане	СПС	Стратегия за партньорство със страната
ЗПИИП	Заклучителен преглед на изпълнението и извличането на поуки	СС	Сдружение на собствениците
МБВР	Международна банка за възстановяване и развитие	ТП	Техническа помощ
МСП	Механизъм за сътрудничество и проверка	ФГВБ	Фонд за гарантиране на влоговете в банките
МФК	Международната финансова корпорация	BLISS	Bulgarian Longitudinal Inclusive Society Survey
НЕК	Национална електрическа компания	PISA	Програма за международно оценяване на учениците
		SABER	Системен подход за по-добри резултати в образованието
		SVAM	Измерване на училищната добавена стойност

	МБВР	МФК	АМГИ
Вицепрезидент:	Сирил Мюлер	Димитрис Цицигарос	Карин Финкелстън
Директор:	Аруп Банерджи	Томаш Телма	Дан Билър (и.д.)
Ръководител на екипа по задачата:	Антъни Томпсън	Картик Кумар	Франсискъс Линден

РАМКА ЗА ПАРТНЬОРСТВО С РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЗА ПЕРИОДА 2017-2022 ФИНАНСОВА ГОДИНА

I.	УВОД	1
II.	НАЦИОНАЛЕН КОНТЕКСТ И ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ	2
2.1	Национален контекст	2
2.2	Характеристика на бедността и тенденции	5
2.3	Актуална икономическа конюнктура.....	8
2.4	Ключови предизвикателства и ограничения пред изпълнението на двойната цел 13	
III.	РАМКАТА ЗА ПАРТНЬОРСТВО НА ГРУПАТА НА СВЕТОВНАТА БАНКА	15
A.	Програма на правителството и средносрочна стратегия	15
B.	Рамката за партньорство, предложена от ГСБ.....	18
B.1	Извлечени поуки	18
B.2	Общ преглед на стратегията за партньорство на ГСБ.....	20
B.3	Основни цели, подкрепяни от програмата на ГСБ	22
B.	Изпълнение на Рамката за партньорство 2017-2022 финансова година	36
B.1	Оценка на системите за държавни поръчки и финансово управление.....	40
IV.	УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКОВЕТЕ, СВЪРЗАНИ С ПРОГРАМАТА НА РПС	41
	Приложение 1. Матрица за мониторинг на резултатите.....	44
	Приложение 2. Заключителен преглед на изпълнението и извличането на поуки, СПС, България 2011-2013 г.....	53
	Приложение 3. Оценка на равенството между половете в България	94
	Приложение 4. Избрани показатели * за състоянието и управлението на портфейла на Банката	98
	Приложение 5. Портфейл на операциите (МБВР/МАР и грантове).....	99
	Приложение 6. Справка за портфейла, размер и усвоени средства.....	100
	Карта на България.....	101

РАМКА ЗА ПАРТНЬОРСТВО С РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ЗА ПЕРИОДА 2017-2022 ФИНАНСОВА ГОДИНА

I. УВОД

1. Настоящият програмен документ представя Рамката за партньорство със страната (РПС) на Групата на Световната банка (ГСБ) с България за периода 2017-2022 финансова година. Последната Стратегия за партньорство със страната (СПС) с Република България обхваща периода от 2011 до 2013 финансова година. Новата РПС следва изготвения през 2015 финансова година Систематичен анализ за страната (САС), който предоставя информация относно областите и целите на РПС в подкрепа на двойната цел на ГСБ за намаляване на бедността и стимулиране на споделения просперитет¹ за най-бедните 40% от населението.

2. България е страна с население от около 7,2 милиона души и е пълноправен член на Европейския съюз (ЕС) от 2007 г. Настоящата РПС бележи подновяване на ангажимента на ГСБ към България. След период на чести политически промени и слабо ангажиране, РПС поставя рамките на първото за последните седем години ново кредитиране за страната, базирана на предоставяните до момента консултантски и аналитични услуги. Рамката подкрепя изборително отделни области от програмата на правителството за развитие с цел да се ускори сближаването на жизнения стандарт в страната с този на партньорите ѝ от ЕС в полза на всички граждани. Тази цел е поставена ясно в Националната програма за развитие на България до 2020 г. (НПР БГ2020), която определя приоритетните области на реформи, необходими за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

3. България се стреми към ускоряване на икономическия растеж и достигане от среден ръст под 1% между 2009 г. и 2014 г. до най-малко 4% годишен растеж през следващите 25 години, така че към 2040 г. да се изравни със средното ниво на доходи в ЕС. САС подчертава съществуващите ограничения пред растежа, сред които се открояват преодоляването на неблагоприятната външна среда и решаването на конкретните демографски предизвикателства пред България. Ще бъде необходим траен ангажимент към провеждането на реформи за укрепване на институциите, повишаване на уменията и заетостта и възможно най-ефективно и ефикасно използване на публичните разходи, за да може сегашното поколение българи да достигне средното ниво на жизнен стандарт в ЕС.

4. РПС предлага подкрепата на ГСБ да се съсредоточи в отделни области в съответствие със САС и нуждите на правителството, подпомагайки и допълвайки дневния ред на България в ЕС, като същевременно отразява сравнителното предимство на ГСБ. Наред с

¹ Понятието за споделен просперитет се отнася до темпа на нарастване на доходите на домакинствата от най-бедните 40% от населението.

това, РПС прилага два основни принципа на участие, а именно: (а) реализъм или признаване, че ГСБ играе селективна роля и че би допринесла най-ефективно чрез оказване на стратегическа подкрепа за ключови елементи от програмата на България за развитие, и (б) възможност за надграждане посредством диалог и аналитична работа, които биха създали пространство за по-широко участие в области с потенциал за трансформиращо въздействие, в това число и инвестиции от страна на МФК за развитието на частния сектор. Нуждите на правителството са свързани предимно с изпълнение на дневния ред за укрепване на публичните институции, по-специално във финансовия и енергийния сектор. ГСБ ще подпомогне и допълни този дневен ред като инвестира собствени ресурси, за да остане ангажирана в работата по постигане на приобщаващ растеж, което е от решаващо значение за постигането на двойната цел на ГСБ.

5. Предложената програма, за чието изготвяне допринесоха проведените обширни консултации с голям кръг заинтересовани лица, отразява общия консенсус и разбиране по приоритетите за развитие, пред които е изправена България. Наред с това, в нея са намерили отражение и изводите, направени в рамките на Заключителния преглед на изпълнението и извличането на поуки за периода 2011-2013 г.

II. НАЦИОНАЛЕН КОНТЕКСТ И ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ

2.1 Национален контекст

6. България претърпя значителна промяна през последните двадесет години, преминавайки от силно централизирана планова икономика към отворена, основана на пазара икономика с висок среден доход и пълноправно членство в Европейския съюз. През първоначалния период на преход към пазарна икономика страната преживя десетилетие на бавно икономическо реструктуриране и растеж, висока степен на задлъжнялост и загуба на спестяванията. И все пак, напредъкът в структурните реформи, започнал от края на 90-те години на миналия век, въвеждането на валутен борд и очакванията за присъединяване към ЕС отприщиха едно десетилетие на изключително висок икономически растеж и повишаване на жизнения стандарт на българите. Въпреки това, обаче, някои наследени от началото на прехода проблеми, глобалната икономическа криза от 2008 г. и периодът на политическа нестабилност през 2013-2014 г. доведоха до обрат в някои от постиженията от времето на висок растеж. Сега, в стремежа си към повишаване на растежа и постигане на споделен просперитет, България се опитва да се справи с тези проблеми. Това ще изисква преминаване към политики за засилване на растежа и намаляване на бедността, както и постоянни усилия за изграждане на силни институции, защитаващи правата на всички българи и подsigуряващи добре работещи пазари, за извеждането на България в по-висока траектория на растеж.

7. Първоначалният период на преход на България към пазарна икономика през 90-те години на миналия век беше болезнен, създавайки наследствени проблеми, с които страната

се бори и днес. Това наследство включва ниско първоначално ниво на доходите, свързано с висока степен на обедняване и слаби институции в сравнение с другите страни от Европейския съюз. Отлагането на структурните реформи доведе до тежка банкова криза и хиперинфлация през 1996-1997 г. и забави подобряването на жизнения стандарт. Държавният дълг надхвърли 100% от БВП, а хората изгубиха спестяванията си, което сведе до минимум възможностите за инвестиции. В резултат на това, значително се влоши състоянието на съществуващите от преди началото на прехода активи като пътна и жилищна инфраструктура. Наред с това, България бе изправена пред огромна външна емиграция, както и значителна вътрешна миграция от селските към градските райони на страната. През 1997 г. правителството въведе системата на валутен борд, който изигра основна роля в стабилизирането на икономиката и все още продължава да функционира.

8. В периода 2000-2008 г. България постигна значителни икономически успехи и напредък по пътя към намаляване на бедността и постигане на споделен просперитет. Структурните реформи, съчетани с решителни и дълбоки фискални промени, перспективите за присъединяване към ЕС и по-благоприятната външна среда създадоха условия за впечатляващ растеж. През 2007 г. България стана пълноправен член на Европейския съюз след като хармонизира законодателството си с това на ЕС и изгради институции за демократично управление и човешки права и действаща пазарна икономика. Реалният растеж на БВП достигна средно ниво от над 6% годишно, безработицата спадна до исторически ниски нива, а инвестициите нараснаха рязко благодарение на притока от преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ). През периода 2000-2008 г. фискалните сметки бяха предимно в излишък, а държавният дълг достигна второто най-ниско ниво в ЕС. Устойчивият растеж допринесе за постигане на сериозен напредък в намаляването на бедността и постигането на споделен просперитет. Бедността, измерена чрез дела на населението, живеещо с по-малко от 5 щ. д. на ден (паритет на покупателната способност, ППС), намаля от 37% през 2001 г. до 13% през 2008 г., което представлява най-ниската точка за последното десетилетие, благодарение на силния икономически растеж, който предложи на най-бедните 40% от населението възможности за заетост, особено в строителството, търговията и туризма.

9. След затихването на глобалната криза, конвергенцията на доходите навлезе в застой и бедността започна да нараства в периода между 2009 г. и 2014 г. Глобалната криза и бавните структурни реформи разкриха слабостите в институционалната рамка на България за растеж и споделен просперитет и доведоха до период на бързи политически промени, като за 20-месечния период до октомври 2014 г. бяха сменени пет правителства. В периода между 2009 г. и 2014 г. растежът на реалния БВП се забави до под 1%, като близо 400 000 българи загубиха работните си места, най-вече в секторите на промишлеността, строителството и селското стопанство, които използват голям брой относително неквалифицирани работници. Безработицата нарасна повече от два пъти в национален мащаб - от 5,6% през 2008 г. до 13% през 2013 г., което сложи край на положителните тенденции от предкризисния период. Сред работниците с начално и по-ниско образование безработицата достигна почти 50%. В резултат на това, равнището на бедност нарасна от

13% през 2008 г. до 15,8% през 2013 г. Фискалният натиск се увеличи в резултат на слабостите на институциите, а държавният дълг нарасна само за една година с близо 9 процентни пункта от БВП (до 27% от БВП през 2014 г.), но въпреки това остава един от най-ниските в ЕС.

10. Със съставянето на ново коалиционно правителство през м. октомври 2014 г., водено от десноцентристката партия ГЕРБ, политическата ситуация в страната се стабилизира и правителството успя да предприеме редица последователни стъпки за решаване на някои важни въпроси. Местните избори през октомври 2015 г. консолидираха позициите на четирите проправителствени партии, макар че управляващата коалиция продължава да не разполага с мнозинство в парламента. Коалицията, която стъпва върху обща „проевропейска и реформаторска“ платформа, се фокусира върху политики за ускоряване на растежа, укрепване на регулирането и финансовите резултати на енергийния и финансовия сектор, както и подобряване на ефективността на съдебната система, образованието и здравеопазването. Междувременно, появата на нов енергичен местен частен сектор, успешно конкуриращ се на международните пазари като машиностроене и информационни и телекомуникационни услуги, и непресъхващият поток от чуждестранни инвестиции, привлечени от близостта и достъпа до европейските пазари, стабилната валута, ниският подоходен данък и добрата работна етика на младите образовани хора, показваха потенциала на българската икономика, който не беше напълно използван от утвърдените вече големи компании, които преминаха от планирана към пазарна икономика. Новите динамични отрасли на икономиката, в които е налице възможност за растеж, ще подкрепят усилията за постигане на по-висока производителност, което в дългосрочен план ще повиши потенциала на икономиката и по този начин ще допринесе за намаляване на бедността и насърчаване на споделения просперитет.

11. Днес България е изправена пред две взаимно свързани предизвикателства - повишаване на производителността и решаване на проблемите, свързани с бързите демографски промени в страната. Високият растеж на производителността е от решаващо значение за ускоряване на конвергенцията, тъй като доходът на глава от населението в България е едва 47% от средния за ЕС и е най-нисък в ЕС. Производителността ще трябва да нарасне с най-малко 4% годишно през следващите 25 години, за да може България да настигне средните нива на доходите в ЕС и по този начин да се стимулира споделения просперитет. От 2008 г. обаче, ръстът на производителността се забавя. В същото време, България е изправена пред значителен спад в броя на населението в трудоспособна възраст, което излага на риск перспективите за бъдещ растеж в една вече несигурна глобална среда. В рамките само на три десетилетия, България се превърна в третата държава в Европа с най-застаряващо население, а се очаква до 2050 г. населението в трудоспособна възраст да бъде по-малко на брой отколкото е било през 2010 г., което представлява най-големият спад в света. Географското разположение на България е друг фактор, който поставя страната на предна линия в ЕС по отношение на редица актуални въпроси, свързани с геополитическата и енергийната сигурност.

Каре 1. Смекчаване на икономическото въздействие на застаряването на населението

България е в процес на дълбока социално-икономическа трансформация, предизвикана от извънредните демографски промени. Между 1950 г. и 1988 г. населението на страната е нараснало от 7,3 милиона до 9,0 милиона, след което за двойно по-кратък период е намаляло до 7,5 милиона през 2010 г. Ниската раждаемост, високата смъртност и значителната емиграция обясняват бавното нарастване на населението след 1990 г., както и рязкото му намаляване през последните две десетилетия. Само емиграцията е допринесла за 10-процентно намаляване на броя на икономически активното население от 1990 г. насам.

България се очертава като страната с най-стръмен спад сред в населението в трудоспособна възраст и застаряващото население. Това потенциално ще наложи тежко бреме върху икономиката. Според предвижданията на ООН, предлагането на работна сила в страната се очаква да намалее с до 40% до 2050 г. Коефициентът на възрастова зависимост, т.е. делът на възрастните хора от общия брой на населението, се очаква да се удвои през следващите четири десетилетия. До 2050 г. един от всеки трима българи се очаква да бъде по-възрастен от 65 години и само един от всеки двама българи се очаква да бъде в трудоспособна възраст. Тъй като делът на населението, което работи, е ключов фактор за нивото на доходите на една страна, неговият спад е вероятно да потисне растежа.

Колкото повече нараства производителността, толкова по-лесно ще бъде за България да се справи с тези демографски предизвикателства. Като се има предвид спадът в населението в трудоспособна възраст, България ще трябва да разчита на ръста на производителността за поддържане на растежа на съвкупните доходи. Нарастването на производителността означава, че страната е в състояние да произвежда повече продукция със същото количество производствени ресурси на входа, например капитал и труд. Когато се увеличава количеството продукция на един работник, реално по-малък брой работници ще се налага да плащат за съществуващите задължения в здравеопазването, пенсионната система и дългосрочните грижи. Високият растеж е вероятно да генерира също и по-добри възможности за работа, привличайки повече работници да участват в работната сила и да останат или да дойдат в България. Наред с това е необходимо да се повишат спестяванията на домакинствата, за да се гарантира, че възрастните хора ще могат да си позволят по-добър стандарт на живот.

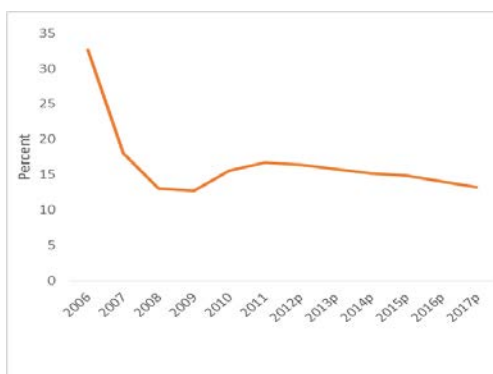
Източник: Световната банка. 2013. Смекчаване на икономическото въздействие на застаряването на населението: Възможни варианти за България. Вашингтон, ОК: Световната банка

2.2 Характеристика на бедността и тенденции

12. Световната финансова криза от 2008 г. оказа пряко влияние върху бедността (Фигури 1 и 2), измерена чрез дела на хората живеещи с по-малко от 5 щ. д. на ден (ППС), която нарасна от 13% през 2008 г. на 15,2% през 2015 г. (предварителни данни). Посредствено ниските нива на икономически растеж доведоха до нарастване на безработицата, особено сред най-бедните 40% от населението и потиснаха ръста на доходите. Бедността в България е обусловена от фактори като старост, местоживеене в селските райони и етническа

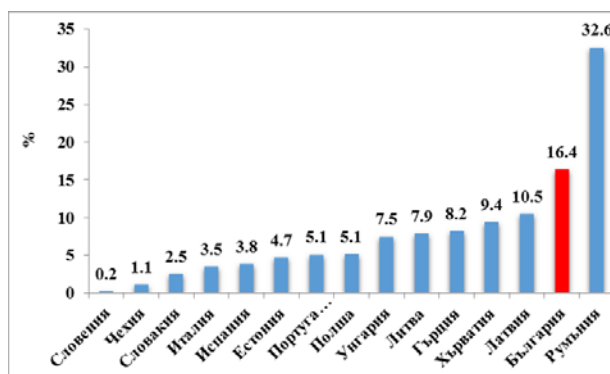
принадлежност, ето защо е важно те да бъдат отчетени при търсенето на възможности и разработването на политики за намаляване на бедността и укрепване на споделения просперитет. Образованието е друг фактор, свойствен за бедността, като голяма част от най-бедните 40% от населението са безработни или неактивни поради липса на умения, търсени на пазара на труда².

Фигура 1. Дял на живеещите в бедност, с 5 щ. д. на човек на ден (ППС), 2001-2017 г.

Източник: Собствени изчисления на екипа на Световната банка въз основа на прага на бедността в ЕС (2007–2011 г.), посочен в базата данни ЕСАРОВ, Изследването на домакинските бюджети, EU-SILC и данни на Евростат.

Фигура 2. Дял на живеещите в бедност, с 5 щ. д. на човек на ден (ППС), 2012 г.

Забележка: Използваните статистически данни от EU-SILC за 2008–2013 г. отразяват доходите на домакинствата за 2007–2012 г.

Източник: Изчисления на екипа на Световната банка въз основа на Статистиката на доходите и условията на живот в ЕС (референтна година за доходите: 2012 г.)

13. Основен отличителен белег на бедността в България е нарастващият дял на възрастните хора сред населението. Средният коефициент на възрастова зависимост сред най-бедните 40% от населението е най-висок за региона, поради застаряването и трайната силна зависимост от системата за семейна взаимопомощ, при която възрастни хора се грижат за внуци, а членове на семейството в активна възраст, най-вече жени, се грижат за възрастни родители. Бедността е особено тежка при възрастните жени. От близо 830 000 жени в България, които са изложени на риск от бедност, 33% са на възраст над 65 години. При мъжете стойностите са съответно 697 000 и 17%. Традиционната мрежа за семейна взаимопомощ е накърнена от нарастващата миграция от селските райони към големите градове и чужбина. За да намали бедността сред възрастните, правителството осъществява редица програми, финансирани от държавния бюджет и фондовете на ЕС, чиято цел е по-ефективно социално подпомагане.

² Световната банка. 2015. *Потенциалът на България за устойчив растеж и споделен просперитет*. Вашингтон, ОК: Световната банка.

14. При прехода към пазарна икономика стопанската дейност в селските райони е намаляла значително. Почти две трети от бедните в страната живеят в селски райони, където селското стопанство е единственият източник на заетост. Селското стопанство е единственият отрасъл, претърпял спад на заетостта, брутната добавена стойност и производителността както преди, така и след бума, макар през 2013 г. и 2014 г. да се наблюдаваха някои положителни тенденции. Почти половината от земеделските стопанства в България успяват да задоволят само собствените си нужди, а 75% не попадат в обсега на секторното подпомагане от ЕС. При липсата на достатъчни инвестиции в поддръжката и рехабилитацията на второстепенни и третостепенни пътища, селските общности страдат от затруднен достъп до основните центрове на икономическа активност в страната.

15. Високо е нивото на бедността и в общностите от особено уязвими хора и по-специално сред ромското и турското население. В бедност живеят 33% от ромите (по данни на ПРООН/Световната банка/ЕК за 2011 г.), спрямо 5% от останалото население. Децата от ромските общности са изложени на по-голям риск от бедност в сравнение с хората в активна възраст. Тази етническа група съставлява 4,8% от населението на страната, но в нея влизат почти 85% от бедните хора в активна възраст. Безработицата и процентът на неактивното население сред ромите са 4-5 пъти по-високи, отколкото сред останалите групи, като разликите между половете са особено силно изразени при жените от ромски произход. Има данни за вероятно високи нива на бедност и сред турското малцинство, което през 2011 г. е съставлявало 8,8% от населението.

16. Тревога будят показателите за споделен просперитет³ в България. Годишният ръст на доходите от 1,3%⁴ през периода 2007-2012 г. при най-бедните 40% от населението е по-бавен в сравнение със средния ръст от 1,4% за цялото население. Най-силно нарастване на доходите при най-бедните 40% е отбелязано през периода на икономически възход (2007-2008 г.), но последвалата глобална икономическа криза е отнела някои от придобитите ползи, особено що се отнася до най-бедните, чиито доходи са спаднали след загубата на голям брой нискоквалифицирани работни места. Коефициентът на Джини, основан на уравнения разполагаем доход, достигнал стойност от 0,35 през 2014 г. е вторият най-висок в ЕС. Въпреки относително ниското изходно ниво на неравенство в България – 0,23 през 1989 г. (Световната банка, Индикатори за световно развитие), то нараства с по-бързи темпове, отколкото в съседните страни. Сред източниците на неравенство са нископлатеният труд (особено за болшинството нискоквалифицирани работници) и неадекватното покритие, осигурявано от системата за социална закрила. Тези фактори обаче сами по себе си не са достатъчно обяснение за относително високото и увеличаващо се неравенство.

³ Целта на Групата на Световната банка за насърчаване на споделен просперитет се определя като насърчаване на ръста на доходите на най-бедните 40% от населението при разпределяне на благосъстоянието във всяка страна и се измерва с годишния ръст на потреблението или доходите на човек от населението на най-бедните 40%.

⁴ База данни на Световната банка за споделения просперитет по света. Използван е периодът 2007–2012 г., тъй като е най-близкият изминал период и същевременно най-дългият период от време, за който съществуват сравнителни данни за доходите на домакинствата.

17. Проведената неотдавна от Световната банка оценка на равенството между половете (Приложение 3) показва, че са налице редица окуражаващи резултати по отношение на равенството между мъжете и жените в България, но същевременно се запазват някои аспекти на неравнопоставеност, на които трябва да се обърне внимание. Съществуващата правна и институционална рамка представлява добра основа за насърчаване на равенството между половете в България. Независимо от това обаче, продължават да са налице разлики между жените и мъжете в достъпа до икономически възможности, размера на възнагражденията, както и по отношение на участието в обществения живот. Различията в достъпа до икономически възможности са най-силно изразени при жените в детеродна възраст, при приближаващите възраст за пенсиониране и при жените от ромското и турското малцинства. Съществува голяма разлика между възнагражденията на мъжете и жените, която според Норо и колектив⁵ може да достигне 31% при едновременно прилагане на демографски и свързани със заетостта променливи⁶. Макар броят на обхванатите в началното и средното училище момичета и момчета, както и техните резултати от обучението да са сходни, огромни различия между половете са налице както по отношение на равнището на образование, така и на възвращаемостта от образованието между ромското и турското малцинства от една страна и българското етническо население от друга. На последно място, участието на жените в обществения живот е по-слабо в сравнение със средното за ЕС. Жените заемат 20% от местата в Народното събрание (Интерпарламентарен съюз, 2015 г.) и 35% от министерските постове (Статистика за равенството между половете, 2015 г.). За ЕС тези показатели са съответно 28% и 29% (Статистика за равенството между половете, 2015 г.).

2.3 Актуална икономическа конюнктура

18. Икономиката на България показва устойчивост по време на глобалната икономическа криза. Валутният борд и разумните макроикономически политики допринесоха за икономическата стабилност и намалиха въздействието на външните дисбаланси. Принос за високия растеж от 6,1% годишно между 2000 г. и 2008 г. има значителният приток от капитали, най-вече под формата на идващи отвън ПЧИ, които повишиха брутните инвестиции (37% от БВП през 2008 г.) и разшириха външните дисбаланси. Значителното повишаване на производителността и заетостта способства за намаляване на бедността и подобряване на споделения просперитет. Подобно на повечето други икономики, растежът от 2008 г. насам е много скромнен, но се наблюдава постепенно възстановяване. Между 2009 г. и 2014 г. годишният ръст на БВП е под 1%, подкрепян най-вече от износа, тъй като България успя да увеличи дела си на световните пазари. Страната вече е постигнала добра интеграция с чуждестранните си партньори, като най-важният ѝ търговски партньор е

⁵ Норо, Hugo; Daza, Nancy и Johanna Ramos. 2011. "Разлики в доходите на мъжете и жените по света", Доклад за обсъждане No. 5736. IZA.

⁶ Демографските фактори включват възраст, градски статут, образование, семейно положение, наличие на дете в домакинството, наличие на възрастен в домакинството, както и наличие на друг член на домакинството с доходи. Свързаните с работата фактори включват брой работни часове на седмица, тип заетост, професия и икономически отрасъл. Прогнозата се отнася за 2011 г.

Германия - най-конкурентоспособната икономика в ЕС, следвана от Италия и Румъния. С намаляването на притоците от капитали и понижените нагласи за бизнес, brutните инвестиции спаднаха до 21,4% през 2014 г., а ръстът на потреблението забави темп поради бавното възстановяване на заетостта и свитото кредитиране. Нови работни места бяха открити само в някои отрасли, разчитащи предимно на висококвалифициран труд. Единствените отрасли, в които заетостта се е увеличила от 2008 г. насам, са информационните и комуникационни услуги, финансовите услуги, операциите с недвижими имоти и професионалните услуги (счетоводство, изследователско-развойна дейност, правни, научни и други технически услуги). През 2014 г. нивото на безработица започна да намалява, най-вече в градовете и главно сред хората със средно образование.

19. Процесът на сближаване на доходите със средните за ЕС е в застой. Докато повечето нови държави-членки на ЕС (с изключение на Хърватия и Словения) успяха да доближат доходите на населението до средното ниво в ЕС, в България този процес изостава успоредно със забавящия се ръст на производителността на труда от 4,0% през периода 2000-2008 г. до 2,7% през периода 2009-2014 г. Най-съществено подобрение се наблюдава в отраслите финанси и застраховане, и информационните и комуникационни услуги, а в по-малка степен и в търговията, транспорта и туризма. За разлика от останалите страни в региона, съществени подобрения на производителността не се наблюдават както в преработващата промишленост, така и в сектора на средно-високите технологии, включващ производството на машини и съоръжения, както и на химически продукти. Има данни за съществена и все по-нарастваща неравномерност в разпределението на ресурсите, тъй като по-голямата част от заетостта се осигурява от по-нископроизводителни фирми, най-вече такива, възникнали от прехода към пазарна икономика и обслужващи предимно вътрешния пазар, докато приносът на високопроизводителните предприятия - най-вече нови, работещи за износ - е значително по-малък.

20. През 2015 г. ръстът на БВП отбеляза подобрение, достигайки 3% благодарение най-вече на износа, който нарасна със 7,6%. Експортният пазар бе подпомогнат от оживената икономическа активност в ЕС и повишената конкурентоспособност на българските фирми. Благотворно влияние върху вътрешното търсене оказва оживлението в инвестициите, настъпило в резултат на засиленото изпълнение на финансирани от ЕС проекти, продължаващите подобрения на пазара на труда и ниската инфлация. Безработицата спадна до най-ниското си ниво от 2009 г. насам - 9,2% от работната сила, след като засилената стопанска дейност предизвика повишаване на заетостта в продължение на седем поредни тримесечия. Особено положително е развитието в промишлеността и строителството (засегнати най-тежко по време на кризата през 2009 г.), които осигуряват работни места на относително голям дял от нискоквалифицираната работна ръка и по този начин допринасят за намаляване на бедността и повишаване на споделения просперитет.

21. През 2015 г. фискалната позиция се подобри, като прогнозният дефицит е 2,5% от БВП (на базата на текущо начисляване) спрямо 5,8% през 2014 г. Добрата събираемост на приходите и спадът в извънредното финансиране (наложило се през 2014 г. за справяне с

кризата на ликвидността в банковия сектор) способстваха за по-добро фискално представяне. Политическата стабилност допринесе за намаляване на фискалния натиск, за разлика от предходните две години, в които честите смени на правителства доведоха до увеличаване на фискалния дефицит и нарастване на дълга. През 2015 г. консолидираният държавен дълг се увеличи незначително спрямо 2014 г. до 28,2% от БВП, като продължава да е сред най-ниските в ЕС. Дефлацията продължи и през изминалата година, като индексът на цените спадна с 1,1% - малко под стойностите за 2014 г.

22. Банковият сектор е стабилен, но продължава да се влияе от някои източници на уязвимост. След проявите на нестабилност в някои банки през 2014 г., правителството отпусна заем на Фонда за гарантиране на влоговете в банките (ФГВБ) и предостави ликвидна подкрепа на банка, изпаднала в затруднение. Проявите на нестабилност в банковия сектор бяха резултат от проблеми в управлението, като някои слабости на регулаторно-надзорната среда наложиха необходимостта от значително държавно подпомагане (близо 3,8 % от БВП). Понастоящем връщането на ликвидната подкрепа върви по план, а ФГВБ е в процес на укрепване на институционалната си рамка и възстановяване на средствата. Доверието в банковата система остава високо, като влоговете на домакинствата продължават да растат, макар и с по-умерени темпове. Рисковете от пренасяне на нестабилност върху банките в България през лятото на 2015 г., породени от ситуацията в Гърция, бяха добре управлявани от БНБ и преодолени, като банковият сектор запази своята ликвидност, високо ниво на капитализация, а печалбите продължават да бележат ръст. Въпреки това, делът на необслужваните кредити все още е висок и кредитирането не се възстановило, за да подкрепи на инвестициите на частния сектор.

23. Управляващите са започнали надеждни реформи за справяне с уязвимостта и насърчаване на засилено кредитиране на частния сектор в подкрепа на растеж на фирмите и износа. Властите, под ръководството гуверньора на Централната банка, показаха сериозен ангажимент за реформиране на финансовия сектор. С цел укрепване на стабилността на банковия сектор, Българската народна банка започна изпълнението на 18-месечен план за действие, въз основа на три стълба: 1) засилване на банковия надзор (позовавайки се на проведената неотдавна от Банката и Фонда оценка за съответствие с Базелските основни принципи за ефективен банков надзор); 2) преглед на качеството на активите и стрес-тест на всички банки; и, 3) въвеждане на рамка за оздравяване на банковия сектор. Направени са промени в институционалния модел на банковия надзор, като в сила влезе правната рамка за възстановяване и реструктуриране на банките, заедно с новия Закон за гарантиране на влоговете в банките. Провежданите в момента преглед на качеството на активите и стрес-тестове във финансовата система ще дадат на управляващите по-ясен поглед за състоянието на отделните банки, както и на другите финансови институции, и ще им позволи да предприемат необходимите действия за допълнително повишаване устойчивостта и стабилността на финансовия сектор.

Таблица 1. Основни макроикономически показатели и прогнози

	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (оценка)	2016 (прогн.)	2017 (прогн.)	2018 (прогн.)
Реална икономика	Годишна промяна в %, ако не е посочено друго								
Реален БВП	0,0	1,6	0,2	1,3	1,6	3,0	2,2	2,7	3,0
Реален БВП на глава от населението	0,7	2,2	0,9	1,8	2,1	3,4	3,1	3,4	3,4
БВП на глава от нас., щ. д. (номинален)	6 753	7 750	7 333	7 657	7 851	6 801	7 288	7 746	8 136
Принос за ръста на БВП (в процентни пунктове):									
Потребление	-0,1	1,0	2,0	-0,6	1,7	0,6	1,5	1,6	2,1
Инвестиции	-5,1	-0,7	0,5	-0,7	0,9	0,4	0,0	0,3	0,4
Нетен износ	5,2	1,4	-2,3	2,6	-1,1	2,0	0,7	0,8	0,5
Ръст на износа, %	17,2	11,5	0,8	9,2	-0,1	7,6	4,2	4,4	4,8
Ръст на вноса, %	4,1	8,5	4,5	4,9	1,5	4,4	3,7	4,0	4,9
Средна безработица (възраст 15-64 год.)	10,3	11,4	12,4	13,0	11,5	10,1	9,2	8,4	7,8
Дефлатор на БВП	1,2	6,9	1,6	-0,7	0,4	0,3	1,3	1,6	1,6
ИПЦ (ср., хармонизиран)	3,0	3,4	2,4	0,4	-1,6	-1,1	-0,2	1,1	1,4
Фискални сметки (ESA2010)	Процент от БВП								
Приходи	33,4	32,1	34,0	36,9	36,3	37,3	35,7	36,3	36,2
Разходи	36,6	34,1	34,7	37,6	42,1	39,7	37,9	38,1	37,5
Общ държавен баланс	-3,2	-2,0	-0,6	-0,8	-5,8	-2,5	-2,2	-1,9	-1,3
Общ консолидиран държавен дълг	15,5	15,3	17,6	18,0	27,0	28,2	29,7	30,4	30,6
Избрани парични показатели	Процент от БВП, ако не е посочено друго								
M2 (% от БВП)	68,7	70,9	75,6	81,9	81,3	85,5	86,4	89,6	96,1
Вътрешно кредитиране на частния сектор (% от БВП)	70,9	67,7	68,4	68,2	61,7	58,8	58,7	59,8	62,4
Вътрешно кредитиране на частния сектор (годишно изменение в %)	1,3	3,8	2,8	0,3	-7,7	-1,6	-0,1	1,2	2,2

Платежен баланс (ВРМ6)	Процент от БВП, ако не е посочено друго								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015 (оценка)	2016 (прогн.)	2017 (прогн.)	2018 (прогн.)
Баланс на текущата сметка	-1,7	0,3	-0,9	1,3	0,9	1,4	0,6	0,2	-0,6
Износ на стоки	37,6	46,6	47,2	50,6	49,2	49,7	49,5	50,3	50,9
Внос на стоки	47,1	53,1	56,8	57,6	55,7	54,0	53,2	54,8	56,1
Услуги, нето	7,0	6,7	6,2	6,3	5,9	6,1	6,1	6,0	6,1
Преки чуждестранни инвестиции в България	3,1	3,6	3,2	3,3	3,0	3,8	3,5	3,6	3,8
Брутни резерви (в млн. щ. д., към края на периода)	17 233	17 272	20 503	19 883	20 106	22 164			
в месеци внос	7,7	6,6	6,9	6,3	7,1	6,0			
Валутен курс спрямо щ. д. (среден)	1,48	1,41	1,52	1,47	1,47	1,76			
Други важни показатели									
БВП (номинален, млн. лв.)	73 780	80 100	81 544	81 971	83 612	86 373	89 403	93 262	97 563
БВП (номинален, млн. щ.д.)	49 940	56 952	53 575	55 628	56 717	48 953	51 979	54 860	57 390

Бележки: Данните за 2015 г. са предварителни официални данни (е) на националните органи с изключение на данните от Фискалните сметки, които се базират на базата данни ЕС АМЕСО. Данните за периода 2016-2018 г. са прогнозни данни (р) на екипа на Световната банка.

Източник: НСИ, БНБ, Евростат, прогнозни изчисления на екипа на Световната банка.

24. Занапред се очертава икономическият растеж да се запази на нива около 2,5% в средносрочен план. Макар това подобрение да е приветствано, то не е достатъчно, за да се отбележи съществен напредък в сближаването със средния стандарт на живот в ЕС. Макроикономическите рискове остават, допълнително изостряни от оставащите предизвикателства от институционален характер. Тези предизвикателства поставят ограничения пред растежа в частния сектор и инвестициите, особено след стихването на глобалната икономическа криза, когато общите настроения сред инвеститорите са белязани от крайна предпазливост. Фискалната позиция на България през 2014 г. се влоши поради забавения икономически растеж и предизвикателствата пред управлението, които доведоха до сътресения в банковия сектор и влошени финансови условия в държавните предприятия, които са с нарастващи условни задължения. Енергийният сектор се очерта като един от най-сериозните източници на натрупване на условни задължения и финансови дисбаланси. Съгласуваните усилия на правителството за провеждане на целенасочени реформи във

финансовия и енергийния сектор вече започват да оказват своето положително въздействие върху икономиката като подпомагат макроикономическата стабилност и насърчават растежа на частния сектор. Продължаването на реформите за укрепване на институциите и инвестиции в човешкия капитал, които са основен акцент в предложената от ГСБ програма, ще допринесе за създаване на по-конкурентна среда за растеж на фирмите, експорта и инвестициите, което ще подкрепи програмата на България за дългосрочен растеж и конкурентоспособност.

2.4 Ключови предизвикателства и ограничения пред изпълнението на двойната цел

25. Систематичният анализ за страната (САС) посочва две основни предизвикателства пред България. Първото от тях е бързото застаряване на населението и намаляването на населението в трудоспособна възраст. Второто предизвикателство е ниският ръст на производителността от около 3% на глава от населението. С подобно темпо на България ще са необходими повече от едно поколение, за да достигне средното ниво на доходите в ЕС. В същото време увеличаването на производителността само с един процентен пункт на година може да ускори конвергенцията на доходите с почти едно десетилетие.

26. В отговор на тези предизвикателства, САС изтъква три области на политиката с потенциал за трансформиране на икономиката, повишаване на производителността и подкрепа на по-устойчив и приобщаващ растеж: (а) укрепване на институционалната и правната рамка за добро управление, (б) повишаване на уменията и образованието на работната сила в България, за да попълва новите, по-високо производителни работни места и да предлага иновативни решения, и (в) подобряване на ефикасността и ефективността на публичните разходи.

27. Институционалната и правна уредба на една страна, която защитава правото на собственост, върховенството на закона и предотвратява злоупотребите от страна на правителствата, е ключов фактор за по-бърз, устойчив и приобщаващ растеж. Въпреки извършените смели реформи, икономиката на България продължава да бъде възпрепятствана от остатъчни слабости в своята институционална и правна рамка, както е видно от неотдавнашната криза на ликвидността в банковия сектор, големите натрупани дефицити в енергетиката, все още съществуващата липса на доверие в съдебната система, и лошото качество и ограничения достъп до основни публични услуги. Решаването на тези институционални предизвикателства ще допринесе за подобряване на макроикономическата стабилност, повишаване на доверието на инвеститорите и ще стимулира растежа на частния сектор. Налице е възможност значителните по обем средства от ЕС, инвестирани в страната, да произведат по-големи икономически ефекти, както е налице и необходимост да се гарантира, че България експлоатира природните си ресурси по устойчив начин. Това включва управлението на горското стопанство и напояваните земи, по-добро спазване на директивите на ЕС за водоснабдяване и канализация, както и подобряване качеството на въздуха, което е по-ниско в сравнение с останалите страни от ЕС.

28. Подобряването на пригодността за заетост и уменията на всички българи ще бъде от решаващо значение както за постигане на по-бърз и приобщаващ растеж в контекста на застаряване на населението и намаляване на работната сила, така и за намаляване на зависимостта от социални помощи. Глобални и български изследвания показват, че пригодността за заетост е тясно свързана с познавателните, социално-емоционалните и техническите умения. Работниците, които имат нужните умения, ще бъдат по-продуктивни и пригодни за наемане на работа и ще са по-склонни да правят иновации. По-голямата част, обаче, от най-бедните 40% от населението са неквалифицирани, едва с начално или по-ниско образование. Равнището на безработица от 26% при най-бедните 40% от населението е много по-високо в сравнение с това при останалите 60% (безработицата е намаляла значително от 2009 г. насам сред лицата със средно образование). Връщането в редиците на работната сила на неквалифицираните работници е в застой, докато при тези с умения тази тенденция нараства. Около 44% от възрастните в трудоспособна възраст не са завършили средно образование, а дялът на тези, които нямат основно образование е много по-висок, отколкото в останалата част на ЕС. От напускащите образователната система 40% са неграмотни по български език и математика, което доказва спешната необходимост от подобряване на резултатите в образованието. Почти половината от най-бедните 40% на възраст 20-64 години са или безработни или извън работната сила. Икономически неактивни са 32%⁷ от ромите, което е три пъти повече отколкото при етническите българи.

29. Като се има предвид демографската картина в България, повишаването на ефективността на публичните разходи ще бъде важно за насърчаване на растежа и подобряване на социалните резултати. Застаряването на населението ще доведе до засилване на фискалния натиск поради очакваното увеличение на разходите за пенсии, здравеопазване и дългосрочни грижи. Структурни реформи ще бъдат необходими за насърчаване на ефикасността и ефективността на социалните разходи, което да осигури устойчивост в условията на по-високи разходи, свързани със застаряването на населението, както и равен достъп до услуги.

30. Опитът на няколко държави в региона показва, че е налице значителен потенциал за растеж, в чиято основа е частният сектор, особено, но не само, при подкрепата на ПЧИ за свързване на вътрешното производство с основните пазари на ЕС чрез изграждане на по-здрави вериги за създаване на стойност. Относително високите нива на човешки капитал и близостта до пазари в региона също са доказали своето значение като мощна движеща сила, докато фирмите, които напоследък са влезли на пазара, както местни така и свързани с ПЧИ, демонстрират нова икономическа енергичност. На България все още предстои да се възползва в пълна степен от тези възможности, включително от своето географско предимство на свързващо звено между западните и източните пазари, стратегическа позиция в ЕС и икономическа стабилност спрямо някои от съседните държави.

⁷ Световна банка. 2013. *Динамично проучване на приобщаващото общество за България (BLISS)*. Вашингтон, окръг Колумбия.

III. РАМКАТА ЗА ПАРТНЬОРСТВО НА ГРУПАТА НА СВЕТОВНАТА БАНКА

31. САС, който съдържа оценка на ГСБ за основните ограничения пред постигането на напредък по двойната цел по устойчив начин, беше обсъден както с властите, така и в по-широк план със заинтересовани страни в страната и извън нея.

32. Налице е силно сближаване между препоръките, съдържащи се в САС и усилията на правителството за ускоряване на растежа и повишаване на жизнения стандарт. Анализът предостави важна основа за диалог по РПС и подкрепящите я инструменти, включително работата в подкрепа на програмата за сближаване с ЕС. Важно е да се отбележи, че правителството изпълнява своята програма за реформи и избра да ангажира ГСБ с определени области на програмата за развитие. ГСБ ще продължи да привежда своята програма в съответствие с интереса на правителството по начин, който може да създаде пространство за по-широко ангажиране в области, в които е налице потенциал за трансформиращо въздействие, в това число и инвестициите на МФК за развитието на частния сектор.

A. Програма на правителството и средносрочна стратегия

33. Правителството насърчава политики за преодоляване на разликите между България и ЕС по отношение на доходите, институциите и предоставянето на услуги. Националната програма за развитие България 2020 (НПР БГ2020) е средносрочният стратегически документ на правителството, който показва връзката между приоритетите на ЕС в контекста на стратегията Европа 2020 и националните приоритети на България.⁸ (Виж Каре 2 за повече информация относно ролята на ЕК в България).

34. Програмата включва цели, свързани с повишаване на конкурентоспособността на българската икономика, физическата и институционалната инфраструктура и качеството на човешкия капитал. За постигането на тези цели НПР БГ2020 предлага осем области на политики за поощряване на конкурентоспособността чрез повишаване качеството на образованието, подпомагане на иновациите, укрепване на институционалната среда, осигуряване на енергийна и ресурсна ефективност, подобряване на транспортните връзки, адекватни политики за регионално развитие и селско стопанство, при същевременно намаляване на бедността и способстване за социално приобщаване. Обхващащите множество отрасли политики ще се съсредоточат върху оптималното оползотворяване на ресурсите, ефективната грижа за околната среда, както и повишаване на благосъстоянието на всеки български гражданин.

35. От определените осем области на политики, предложената от ГСБ програма е обвързана със определени потребности на държавата в четири области, а именно: (а) укрепване на институционалната среда; (б) енергийна сигурност и повишаване на ресурсната ефективност; (в) подобряване на достъпа до и повишаване качеството на образованието и

⁸ Национална програма за развитие България 2020 (НПР БГ2020).

обучението с цел изграждане на висококвалифицирана работна сила; (г) намаляване на бедността и поощряване на социалното приобщаване.

36. Приоритети на държавната политика са подобряване на институционалната среда и укрепване на принципите на доброто управление, прозрачността и отчетността. Това ще включва целенасочено усилие за формулиране и изпълнение на ефективни политики, намаляване на административната тежест за фирмите и домакинствата и оптимално оползотворяване на финансовите ресурси.

Каре 2: Ролята на Европейската комисия в България

Съгласно условията на Договора за присъединяване към ЕС, България напълно е хармонизирала законодателството си с правото на Съюза и е положила значителни усилия да въведе и прилага тази нова законодателна рамка.

ЕС подпомага и следи изпълнението от страна на България на общностното законодателство чрез прилагане на няколко инструмента, най-съществени от които са следните:

- **Структурни и инвестиционни фондове на ЕС, които са под надзора на 4 генерални дирекции (ГД)** и се реализират в държавите-членки чрез оперативни програми, съставяни съвместно от правителствата им и ЕК. През новия програмен период на ЕС (2014-2020 г.) България може да получи почти 16 млрд. евро, при следното разпределение: 7,5 млрд. евро по седем оперативни програми; 2,3 млрд. евро по Програмата за развитие на селските райони; 5,3 млрд. евро за директни плащания в селското стопанство. Оперативните програми се съфинансират от държавния бюджет и подпомагат дейности в области като добро управление; транспорт; околна среда; иновации и конкурентоспособност; развитие на човешките ресурси; наука и образование; регионално развитие. За този програмен период ЕК е възприела нов подход за постигане на целите на политиките, като е установила предварителни условия, обвързани с изплащането на средствата от ЕС.
- **Европейски семестър:** Чрез този инструмент ЕК извършва оценка по най-критичните въпроси в определена държава-членка и определя основни дейности, които трябва да се предприемат през годината. Процесът на европейския семестър налага очаквания за реформи в политиките на високо ниво и подобряване на капацитета за изпълнение. Тези очаквания се наричат специфични за страната препоръки.
- **Механизъм за сътрудничество и проверка (МСП):** инструмент, въведен първоначално при присъединяването с оглед гарантиране справянето с установените пропуски по отношение на върховенството на закона. По МСП Комисията прави ежегоден преглед на напредъка на България в развитието на ефективна администрация и съдебна система с цел укрепване върховенството на закона.
- **Наблюдение на прилагането на европейското законодателство:** Комисията наблюдава и проверява мерките, предприети от държавните власти за интегриране на европейските директиви в националното законодателство. ЕК може да започне наказателна процедура в Европейския съд срещу всяка държава-членка, ако тя не транспонира и изпълнява европейското законодателство или ако не докладва за националните мерки, предприети с цел спазването му.

В много от ключовите области на политиките Световната банка разполага със специфичен, подходящ експертен опит и познания, които биха могли да са от полза за българското правителство в изпълнението на политиките и нормативната база на ЕС.

37. Действията на правителството са насочени към установяване на конкурентен вътрешен енергиен пазар, при ефикасно оползотворяване на ресурсите и прилагане на екологични практики. Основната целева група на политиките за енергийна сигурност и организация на енергийния пазар са предприятията и домакинствата, участващи във веригата

„производство–пренос-потребление“ на енергия. Политиките биха допринесли за повишен растеж чрез намаляване на енергоемкостта на икономиката, ограничаване емисиите на парникови газове, свиване на разходите за енергия като процент от доходите на домакинствата, както и увеличаване на инвестициите и производителността.

38. НПР БГ2020 отчита, че най-ценният капитал на страната са хората, с техните познания, умения, способности, здраве и култура. Държавните политики акцентират върху образованието, включително стратегии за учене през целия живот, и повишаване качеството на работната сила.

39. В контекста на стратегията Европа 2020 и предвид отчетените по-високи нива на бедност сред различни групи от населението, правителството е поставило национална цел за намаляване броя живеещи в бедност хора с 260 000 до 2020 г. Политиките са насочени към трайно преодоляване на социалната изолация на най-уязвимите групи в обществото и прекъсване предаването на бедността от поколение на поколение. Постигането на тази цел е тясно свързано със заетостта, която е основен инструмент за намаляване на бедността и насърчаване на социалното приобщаване.

Б. Рамката за партньорство, предложена от ГСБ

Б.1 Извлечени поуки

40. Въз основа на Заключителния преглед на изпълнението и извличането на поуки (ЗПИИП), както и на проведените широки консултации със заинтересованите страни, се очертаха следните изводи, намерили отражение в настоящия документ:

- Проявата на гъвкавост с цел адаптиране към променящото се положение и нужди на клиента, включително към политическите промени, е от решаващо значение. По отношение на СПС съществуваша очаквания за висока степен на ангажираност от страна на правителството. В хода на изпълнението, обаче, ГСБ трябваше да се адаптира към неочаквани и чести обрати в политиките и смени на партньорите. ГСБ следва предварително да отчита рисковете от политико-икономически характер и да залага на възможността за гъвкавост при разработването на РПС, така че да реагира на промените в политическата конюнктура.
- Необходимост да се гарантира, че предлаганите консултантски услуги срещу заплащане (КУЗ) са ефективни както по отношение на разширяването на капацитета на България за достъп до фондовете на ЕС и тяхното по-добро използване, така и като основа за бъдещи реформи. МБВР е в състояние да пренастройва очакванията, като същевременно запазва своя ангажимент, по-специално чрез разширяване на програмата за предоставяне на КУЗ. Така например, България все още среща ограничения в своя капацитет за ефикасно и ефективно усвояване на средствата от ЕС. МБВР оказва подкрепа чрез предоставяне на заемни средства, и което е още по-важно, чрез своя ангажимент в рамките на програми за КУЗ за изпълнението на европейската програма на правителството както по отношение на по-доброто спазване на изискванията, така и за насърчаване на устойчивото развитие в сектори, финансирани със средства от ЕС, а в някои случаи и за укрепване на доверието към

програмите за реформи (например във водния и пътния сектор). Консултативната работа, включително в рамките на КУЗ, се оказва ценна и полезна за правителството в процеса на вземане на информирани решения за основни реформи, които се осъществяват в момента, например при пътищата, водите, енергетиката, здравеопазването и образованието.

- Стратегическото използване на финансирана със средства на МБВР консултантска и аналитична дейност (КАД) с цел стартиране на диалог и отправяне на препоръки, може да създаде възможности на по-късен етап, когато политическите или икономическите условия за реформи узреят за това. Въпреки че понякога е възможно да минат години преди усилията за реформи да се материализират, МБВР може да положи важна работна основа за бъдещи реформи, оставайки ангажирана с определени теми чрез консултантски услуги и аналитична дейност, така че, когато настъпят подходящи политически условия, правителството да е в състояние да се възползва от готовите анализи и препоръки на МБВР за осъществяване на съответните реформи (както вече започва да се случва в сектор енергетика). ГСБ може да надгражда върху възможностите при наличие на силно търсене и/или водещ фактор в даден сектор и в случаи, когато стратегическото използване на КАД/Техническа помощ (ТП) и КУЗ може да даде решаващ принос за придвижване на плановете за реформи напред.
- Включването на конкретни и постижими резултати в рамка, която се основава по-скоро на реализъм, отколкото на амбиции, е от съществено значение. В хода на изготвянето на СПС правителството изрази предпочитание към стратегия, обхващаща по-кратка времева рамка (три години). За да се реализират очакваните резултати, особено що се отнася до аналитичната и консултантска работа, е необходимо време, а целите търпят развитие във времето поради неочаквани промени в търсенето или условията в съответната страна. Показателите за изпълнение трябва да бъдат обвързани с конкретни интервенции, а крайният ПИИП е ценна възможност за пренастройване на финалните очаквания към стратегията. Предвид това, ГСБ е изправена пред необходимостта от намиране на баланс между реализъм и амбиции при формулирането на очакваните резултати от РПС. Предстоящата РПС предлага по-дълъг период от време (шест години), като на всеки две години ще се прави актуализация на ПИИП с цел възприемане на по-инициативен подход спрямо наблюдението и отразяването на резултатите. Една по-продължителна времева рамка би дала и възможност за ревизиране на целите и за гарантиране на тясно съответствие със следваната от страната стратегия.

41. При подготовката на РПС важна роля изиграха три основни източника на обратна информация от заинтересованите страни. Първият източник бе проведеното през 2015 г. Проучване на мнението на партньорите на ГСБ, което разкри силно положително отношение към работата на ГСБ в страната, като повечето от участниците в проучването посочиха образованието, растежа и реформата в съдебната система като най-важни приоритети за развитието на България. Вторият механизъм за получаване на обратна информация бяха проведените обширни консултации в цялата страна с представители на местната власт, гражданското общество, частния сектор, академичната общност и други. Тези консултации бяха проведени съвместно с екипа на представителството на

Европейската комисия (ЕК) в България и обхваща девет от големите градове в страната (виж по-долу картата за проведените консултации), като в допълнение бяха проведени специални консултации с ЕК в Брюксел. Местните заинтересовани лица до голяма степен потвърдиха основните изводи на САС, като призоваха за повишаване на възможностите за всички групи на обществото. Международните партньори дадоха висока оценка на участието на ГСБ, като поставиха особено силен акцент върху значимостта на нашата подкрепа в контекста на специфичните за всяка страна препоръки на ЕК. Третият механизъм включваше интензивни двустранни консултации със служители от отделните министерства, последвани от двустранни срещи във всяко от партньорските министерства и заключителни срещи между Регионалния вицепрезидент на МБВР и Заместник министър-председателя, отговарящ за европейските фондове и икономическите политики, Министъра на финансите и Министъра на регионалното развитие и благоустройството. Тези консултации с правителството ясно очертаха конкретните области, в които е налице силен интерес към партньорство с ГСБ.

Карта на проведените консултации: Девет точки в цялата страна

Б.2 Общ преглед на стратегията за партньорство на ГСБ

42. Рамката за партньорство със страната бележи подновяване на ангажимента към България, включвайки и първите нови заеми от финансовата 2011 г. насам. Макар заложеният в програмата ангажимент да е избирателен, по-амбициозни цели са поставени

в няколко ключови области, които се отличават със силна ангажираност на държавата към реформи и е налице търсене на подкрепа от ГСБ. Предложената програма включва широк набор от инструменти, както и по-тясно сътрудничество между МБВР, МФК и АМГИ, което има за цел да отговори на очакванията на правителството и да бъдат постигнати конкретни резултати. Рамката за партньорство предлага продължаване на подхода на поемане на целенасочен ангажимент, като същевременно се създава пространство за неговото разширяване в области, в които е налице потенциал за постигане на трансформиращо въздействие.

43. РПС предлага подкрепата да бъде съсредоточена в избрани области, които са в съответствие със САС и двойната цел, които отговарят на ясно изразено търсене от страна на правителството и в които ГСБ има сравнително предимство. В редица ключови области на реформи правителството възнамерява да разчита на собствения си капацитет за планиране, финансиране и/или осъществяване на реформите. То се стреми да използва потенциала на ГСБ стратегически и селективно, когато вижда, че ГСБ носи ясна добавена стойност в области, които представляват непосредствен приоритет за действие. По-специално, правителството се стреми към партньорство в трансфера на ноу-хау, постоянното обновяване на местния капацитет и устойчивото развитие на способностите на бенефициентите.

44. В това отношение ГСБ играе стратегическа и избираща роля, която би могла най-добре да бъде охарактеризирана като оказване на подкрепа за извършване на анализ и изпълнение на приоритетни дейности от програмата на България за развитие. Ето три илюстративни примера: във финансовия сектор, където властите в момента извършват Преглед на качеството на активите (ПКА), ГСБ съвместно с МВФ ще допълни тази дейност чрез предстоящото предприемане на Програма за оценка на финансовия сектор (ПОФС), насрочена за втората половина на 2016 г. На второ място, МБВР използва модел, мащабът, на който би могъл да се разшири при използване на друго финансиране. Така например, създаването и финансирането на Общински детски центрове - инициатива, която бе пилотирана основно с подкрепа от страна на МБВР по Проекта за социално включване, сега се финансира със средства от ЕСИФ. Трето, голяма част от финансирането на нова инфраструктура - пътища, железопътни линии, водоснабдителна и канализационна, дори здравна инфраструктура (оборудване за спешна помощ), сектори, в които ГСБ е допринесла с важни стратегически анализи - идва от други източници (напр. ЕСИФ, ЕИБ и ЕБВР). В тази връзка ГСБ ще продължи да търси възможности да играе ролята на катализатор за увеличаване на нашия собствен капитал, работейки съвместно с МФК и АМГИ, или да помага за привличане на средства от други участници. Това би могло да включва насочване към една сравнително малка част от по-големите програми, при които институцията предлага стойност над наличната в рамките на правителството или от алтернативни източници.

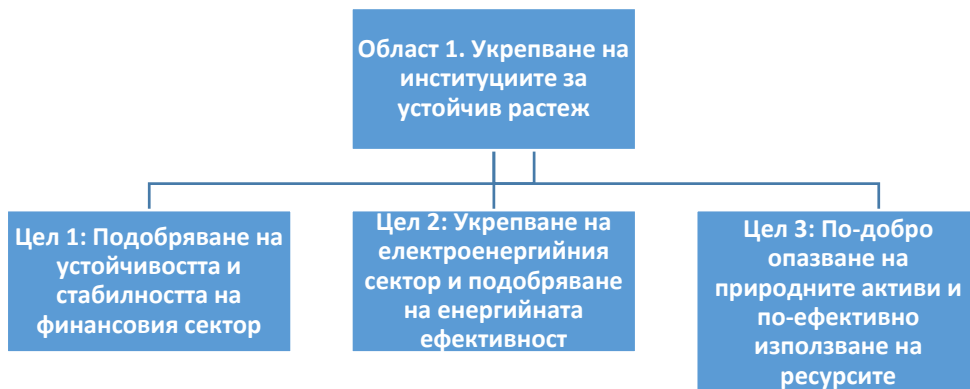
45. Не всички приоритетни области, очертани в САС, ще бъдат включени в настоящата РПС на ГСБ. За някои области, залежали в САС, ГСБ не очаква осигуряване на подкрепа в

настоящия момент, но възможността за оказване на такава подкрепа може да бъде разгледана в бъдеще в случай на търсене. Това са области, в които ГСБ е участвала и преди и в които българското правителство разполага с капацитет за изпълнение на програмите за реформи. Някои ключови примери включват следните области: (а) железопътен транспорт, където МБВР е участвала в миналото, както и в изготвянето на стратегия за реструктуриране на железниците, но където правителството взе решение да използва собствени ресурси при изпълнението; (б) пенсионната реформа, където съветите на МБВР допринесоха значително към реформаторските усилия, но където правителството сега възнамерява да разчита на вътрешния си капацитет; (в) реформата в здравеопазването, където МБВР наскоро завърши изпълнението на голям договор за консултантски услуги по въпросите на финансиране на здравеопазването, който очерта рамката за инвестиции в здравеопазването, финансирани от ЕСИФ, но където правителството използва собствения си капацитет за изпълнение. ГСБ ще остане гъвкава и отворена към промените в търсенето от страна на българското правителство, особено когато са налице възможности за решаване на въпроси, засягащи най-бедните 40% от населението.

46. РПС предлага да подкрепи България в две основни области: (а) укрепване на институциите за устойчив растеж; и (б) инвестиране в хората. В рамките на тези две широки области на ангажиране програмата определя пет цели. Целите са тясно свързани с двойната цел за намаляване на бедността и споделен просперитет, с особен акцент върху най-бедните 40% от населението и възможностите за използване на ангажимента на ГСБ за насърчаване на устойчивото развитие и включването. При изпълнението на новите ангажименти ГСБ ще се стреми да включва във всяка дейност и гледната точка за равенство между мъжете и жените чрез идентифициране на конкретни въпроси с влияние върху равенството между половете и чрез търсене на възможности за използване на детайлизирани по пол данни и показатели за оценка на резултатите.

Б.3 Основни цели, подкрепяни от програмата на ГСБ

Област 1: Укрепване на институциите за устойчив растеж

Тази област е в пряко съответствие с първата от трите области с потенциал за трансформация, идентифицирани от САС: **Укрепване на институционалната и правната рамка за добро управление.** Институционалните слабости подкопават икономическия напредък и подобряването на споделяния просперитет в България. САС препоръчва три приоритетни политики за по-бърз растеж, както следва: (1) укрепване на управлението на държавните предприятия в енергетиката и на други държавни регулаторни органи (енергиен, банков и небанков надзор); (2) подобряване на функционирането на съдебната система; и (3) модернизиране на публичната администрация и управлението на публичните инвестиции за повишаване на ефективността, прозрачността и отчетността в провеждането на държавната политика за ускоряване на усвояването на средствата от ЕС.

47. Политическият диалог в страната наскоро определи като цел с висок приоритет укрепването на институциите в ключови сектори на икономиката и особено финанси, енергетика, водоснабдяване и канализация. Укрепването на управлението и институциите в тези сектори е ключов компонент и в програмата за конвергенция с ЕС, като финансирането от фондовете на ЕС играе централна способстваща роля за неговото изпълнение. Във всеки един от тези сектори ГСБ е натрупала знания чрез дългосрочно ангажиране с аналитична работа и диалог с правителството.

48. Три са идентифицираните сектори с важни институционални проблеми, които изискват незабавно внимание, и които пораждат ясно чувство за приоритет и необходимост от резултати. Това са сектори, в които ГСБ има дългогодишен ангажимент, и в които е налице потенциал за трансформиращо въздействие.

- Във финансовия сектор, след разрешаване на проблемите с масовото теглене на депозити от някои банки, усилията на правителството са фокусирани върху укрепване на банките и финансовите институции, което да им даде възможност да финансират инвестициите и икономическата активност, особено на малките и средни предприятия. Спешната необходимост от мерки във финансовия сектор се подчертава от оставащите рискове, които включват относително високи и устойчиви нива на необслужваните кредити (16,8% в края на 2014 г.), които – наред с останалото – пречат на съживяването на кредитния ръст на банките.
- Непосредствените приоритети в областта на енергетиката са свързани със създаването и прилагането на пътна карта за пълна и устойчива либерализация на електроенергийния сектор, която да се справи с натрупаните финансови просрочия и да смекчи въздействието върху „енергийно бедните домакинства“.
- Преминването към по-устойчива икономика е важен приоритет на правителството, който е в съответствие с програмата на ЕС Европа 2020 и ангажиментите, поети на Конференцията по въпросите за изменението на климата COP21. Това включва обвързващи ангажименти както по отношение на използването на средствата от ЕС (над 20% от средствата трябва да се използват за дейности, свързани с климатичните промени), така и на политиките. В тази връзка правителството работи за подобряване на изпълнението на изискванията и разработване на стратегия за климатичните промени, която да отчита необходимостта от адаптация, смекчаване на последиците и опазване на

ресурсите. Едновременно с това правителството планира да работи с ГСБ върху подобряване на качеството на въздуха, укрепване на управлението на горите и подобряване на управлението на водните ресурси.

49. Наред с това, ГСБ се е ангажирала и ще продължи да участва в диалога с правителството по няколко свързани теми, които могат да отворят пространство за по-широко участие. Те обаче все още не са напълно узрели и поради това не са включени като самостоятелно формулирани цели. Те допълват и подсилват областите на ангажимент, които са вече напълно определени. ГСБ ще следи напредъка по тях и ще прецени, в рамките на ПИИП, дали постигнатият напредък позволява идентифицирането на допълнителни цели. Тези въпроси включват бизнес среда, съдебна система, публична администрация и повишен ангажимент в енергийния сектор, главно в подкрепа на ускоряване на институционалната реформа.

Цел 1: Подобряване на устойчивостта и стабилността на финансовия сектор в България

50. България предприе важни стъпки за засилване на регулирането и надзора на банковия сектор. Законодателството, прието през 1997 г. и по-късно актуализирано в съответствие с директивите на ЕС, не успя да издържи теста на банковата криза, разкрила съществени пропуски в местните наредби по отношение директиви на ЕС. Началните стъпки за отстраняване на тези пропуски включваха транспонирането в националното законодателство на новите директиви на ЕС за финансовия сектор, включително Директивата за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на кредитните институции (Bank Recovery and Resolution Directive.) Новият Закон за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционните посредници (ЗВПКИИП) влезе в сила през м. август 2015 г. едновременно с новия Закон за гарантиране на влоговете в банките. Новият ЗВПКИИП определя Българската народна банка (БНБ) като орган, отговарящ за реструктурирането на банките, като всяко реструктуриране, което предполага използването на публични финанси, изисква одобрението на министъра на финансите. Фондът за гарантиране на влоговете в банките (ФГВБ) ще отговаря за управлението на Фонда за реструктуриране на банки. В допълнение, през октомври 2015 г. БНБ представи план за подобряване на ефективността на банковия надзор, с който се внасят промени в институционалния дизайн на БНБ. В България в момента се извършва цялостен преглед на качеството на активите и предстои да се проведат стрес-тестове на цялата банкова система.

51. ГСБ ще подкрепи усилията за укрепване на устойчивостта на финансовия сектор с помощта на няколко инструмента. Доклад за съответствието на системата в сферата на търговската несъстоятелност и правата на кредиторите с установените стандарти и норми, който е пред приключване, прави оценка на сега действащото законодателство, разпоредби и процедури с оглед да бъдат предложени варианти за укрепване на рамката на търговската несъстоятелност и институционалната среда. Програмата за оценка на финансовия сектор (ПОФС), която като диагностичен инструмент, съпоставящ страната с най-добрите

международни практики, ще позволи на властите да открият слабите места във финансовата система и да разработят подходящи политически отговори с подкрепата на ГСБ и МВФ. Два модула на Програмата за оценка вече са завършени, а един е в процес на разработване, като един от тези модули (оценка на базата на Основните принципи на IADI за ефективни системи за гарантиране на влоговете) вече послужи като аналитична основа за финансовия инструмент, с който ГСБ оказва подкрепа на властите по тази цел (виж следващата точка). Констатациите по останалите модули на ПОФС биха могли да доведат до подкрепа от страна на ГСБ за определени целенасочени усилия във финансовия сектор чрез нови продукти по КУЗ или кредитиране.

52. Основно измерение на подкрепата на ГСБ по тази цел е финансов инструмент, предоставен на Фонда за гарантиране на влоговете в банките (ФГВБ), насочен към укрепване на институционалния и финансов капацитет, така че задълженията за гарантиране на депозитите и реструктурирането на банките да бъдат изпълнявани в пълен обем и навременно. Този проект, който ще допринесе за финансирането на ФГВБ, съвместно с други външни кредитори, държавния бюджет, банковите премии, както и средствата за възстановяване и инвестиции, е базиран на подход, ориентиран към резултати и с финансиране, което ще бъде предоставено на ФГВБ на няколко транша въз основа на изпълнението на пет комплекта Показатели за отпускане на средства (ПОС), които бяха разработени след извършване на Оценка на базата на основните принципи на IADI за ефективни системи на гарантиране на влоговете. Ключов резултат от подкрепата на ГСБ по тази цел ще бъде изграждането на ефективна мрежа за сигурност във ФГВБ, която ще подкрепи доверието на вложителите и ще повиши устойчивостта на банковата система на евентуални шокове, като по този начин ще се осигури постоянно нарастване на вътрешните спестявания, които могат да бъдат насочени към продуктивни инвестиции.

53. МФК подкрепя развитието на банковата система в България и ще продължи да търси възможности и в бъдеще. Наред с финансирането (кредитни линии за МСП и собствен капитал), консултативната програма за Корпоративно управление и управление на риска, изпълнявана в ключови системни банки в страната, доведе до засилване на управлението на една банка и получи положителни реакции от регулатора (БНБ), инвеститори и клиенти. В очакване на резултатите от ПКА и стрес-тестовите в банковата система, МФК може да се ангажира с консултантска подкрепа и потенциално да подкрепи консолидацията на банковия сектор чрез укрепване на капиталовата база на избрани банки, което ще допринесе за по-голяма стабилност на финансовия сектор.

54. В опит да предаде натрупаните знания от работата в други региони като Централна Европа и Западните Балкани, занапред МФК би могла да работи с българския регулатор за насърчаване на продажбите на необслужвани кредити, включително чрез инвестиране в дългови портфейли, привличане на специализирани инвеститори или финансиране на дружества за управление на необслужвани вземания.

55. Очакваният резултат от изпълнението на тази цел е укрепване на системата за гарантиране на влоговете, измерено чрез съотношението между резерва на ФГВБ и гарантираните чрез него влогове.

Цел 2: Укрепване на електроенергийния сектор и повишаване на енергийната ефективност

56. Предлагащото на електроенергия в България превишава в достатъчна степен търсенето, което може да бъде мощен двигател на конкурентоспособността и износа след приключване на процеса на либерализацията на енергийния пазар, която се осъществява в момента. Проблемите, които заслужават внимание в това отношение, включват институционалния дизайн на сектора, който допринася за наличието на голям тарифен структурен дефицит в Националната електрическа компания (НЕК) и цените на електроенергията, които едновременно стимулират използването на електрическа енергия за жилищно отопление и не поощряват икономичното потребление. Серия от мерки бяха изпълнени през 2015 г. (виж 58 по-долу), които значително намалиха тарифния дефицит. Въпреки това, основно притеснение остава натрупаният голям размер на дълга и просрочени задължения към частни и секторни фирми в енергийния сектор, което застрашава тяхната финансова жизнеспособност. Друго предизвикателство е укрепването на пазарната либерализация чрез създаване на напълно конкурентен пазар. В съответствие с целевия модел на ЕС, това би подобрило по устойчив начин ефикасността и управлението на сектора.

57. Енергийната ефективност в жилищния сектор представлява едновременно сериозно предизвикателство, свързано с изменението на климата и възможност за създаване на работни места, за растеж и подобряване на условията на живот. Жилищният сектор представлява около една четвърт от крайното потребление на енергия, 70% от което се използва за отопление на помещения. Високото ниво на потребление се дължи отчасти на лошото състояние на сградния фонд – 90% от сградите са построени преди 1990 г., като само малка част от тях са преминали топлинна модернизация въпреки предоставяните финансови стимули. Макар опитът на България и други страни от ЕС да показва, че намаляване с 30 до 50% в търсенето на топлинна енергия може да се постигне с рентабилни инвестиции, само една много малка част от този потенциал успява да бъде реализиран. Повечето от проектите, финансирани от МФК в реалния сектор, носят силни елементи на енергийната ефективност, като някои от тях отговарят на най-високите екологични стандарти. МФК ще продължи да поставя акцент върху енергийната ефективност в своите бъдещи инвестиции.

58. Стъпките, които правителството е предприело с цел да укрепим управлението на енергийния и воден регулатор, включват: (1) избор от парламента на членовете на комисията за енергийно регулиране с цел да се увеличи независимостта на регулатора; (2) увеличаване на броя и засилване начина на действие на членовете на комисията с цел да се осигури по-ефективно и по-добре информирано регулиране; и (3) провеждане на по-голяма част от заседанията на регулатора при отворени за обществеността врати, за да се повиши

прозрачността на регулаторните дейности. Освен това, с цел да се подобри конкуренцията на пазара на електроенергия, Българският енергиен холдинг (БЕХ) създаде борса за електроенергия - Българска независима енергийна борса, която осъществява търговия на пазарите на електроенергия „ден напред“ и „ден на доставка“. Друго положително развитие е подписването на предварителен договор между НЕК и двама независими производители на електроенергия, целящ да предоговори условията на споразуменията за изкупуване на енергия в дългосрочен план. Правителството се опитва да надгражда върху постигнатото за задълбочаване на програмата за реформи на пазара с цел осигуряване на дългосрочна жизнеспособност на енергийния сектор. Тези институционални промени са в подкрепа на амбициозната цел на България за енергийна ефективност - намаляване на общото вътрешно потребление на енергия с 50% до 2020 г., която е значително по-висока в сравнение с поставената от ЕС цел от 20%.

59. Ангажиментът на ГСБ в този сектор включва кредитиране и КУЗ от МБВР и инвестиции от МФК като се отделя голямо внимание върху мандатите на съответните институции. Националната програма за енергийна ефективност на многофамилните жилищни сгради е част от стратегията за енергийна ефективност, насочена към подобряване на условията за живот на по-бедните обитатели на многофамилни сгради, към съживяване на икономическата дейност в секторите на строителството и промишлеността, както и допринасяне към справянето с енергийните и климатични предизвикателства пред страната. Изпълнението на тази програма, която се реализира на ниво общини и е финансирана чрез Българската банка за развитие (ББР), върви по график. От февруари до октомври 2015 г. са регистрирани над 2 000 Сдружения на собственици (СС) в 28 области и са подписани близо 2 000 договора между общините и СС, обхващащи близо 10% от най-старите и най-малко енергийно ефективни панелни сгради. Правителството очаква, че подкрепата за енергийната ефективност на жилищно ниво в комбинация с осъвременяването на жилищния фонд ще улесни преразглеждането на цените на електро и топлоенергията, необходимо за поставяне на сектора на здрава финансова основа.

60. Ангажиментите по КУЗ подпомагат правителството в проектирането и изпълнението на пазарни реформи, като същевременно се подобрява и целевата насоченост на мерките, имащи за цел осигуряване на енергийна достъпност за групите от населението с по-ниски доходи. След изтичане на подписаното споразумение за КУЗ може да бъде поискана последваща подкрепа за изпълнение, като съществува потенциална възможност за финансово стабилизиране на енергийния сектор да се използва финансова подкрепа, предоставяна чрез рефинансиране или гаранции. МБВР подкрепя Националната програма за енергийна ефективност на многофамилни сгради чрез подхода Програма за резултати. Чрез ПСОС, избрани за идентифициране на ключови резултати, свързани с Програмата, ще се проследяват основните етапи и ще се предоставят стимули за насърчаване на ефективността чрез прилагане на контроли за качество и разходи.

61. Енергетиката е една от фокусните области и за МФК, която се стреми да осигури частен капитал, с което да допринесе за подновяване на енергийната матрица с акцент върху

зелената енергия. АМГИ има един активен проект в България и той е именно в енергийния сектор. В зависимост от напредъка, постигнат от институционалната реформа в енергийния сектор, ГСБ ще обмисли възможността за разширяване на подкрепата с цел да помогне за запазване на финансовата устойчивост на сектора.

62. Очакваните резултати в този сектор са: (а) подобрена ефективност на използваната енергия в сградите; (б) финансова устойчивост на сектор електроенергия и по-специално на обществения доставчик НЕК, и (в) подобряване на целевата насоченост на ползите към „енергийно бедната“ част от населението. Косвените резултати могат да бъдат подобряване на въглеродния отпечатък на енергийния сектор. Постигането на целите на предлагания заем може да бъде оценявано въз основа на следните показатели:

- Икономия на енергия в реновираните многофамилни сгради;
- Приета от правителството пътна карта за постигане на финансова устойчивост и либерализация на електроенергийния сектор;
- Дял на бенефициентите, съобщаващи за удовлетвореност от Програмата за Енергийна ефективност на жилищните сгради и за съпътстващи социално-икономически ползи.

Цел 3: По-добро опазване на природните активи и по-ефективно използване на ресурсите

63. Намалването на рисковете за околната среда е сред посочените в САС приоритети, който изисква значителни инвестиции и политически реформи, за да се гарантира, че България ще използва природните си ресурси по устойчив начин. Правителството е все още в процес на укрепване на организацията и регулациите, целящи пълна съвместимост с ЕС. Докато във водния сектор основните предизвикателства са свързани със съответствието и инвестициите, изпълнението на ангажиментите по отношение на качеството на въздуха и депонирането на твърди отпадъци остават скромни. Правителството обмисля също така реформи в секторите, които могат да допринесат за адаптиране към изменението на климата, смекчаване на последствията и опазване на ресурсите, същевременно спомагайки и за развитието на икономиката. Подобна възможност се разглежда например за горския сектор, в който липсват подходящи системни бази данни за управление на активи, което пречи както на правителството, така и на собствениците на гори да планират управлението на техните активи (например кои видове да изберат да развият, опазват или комерсиализират).

64. Опазването на околната среда е една от темите на планираните от ГСБ интервенции в секторите енергетика и води, имащи за цел включително да се отговори на директивите и ангажиментите във връзка с изменението на климата (намалване на емисиите на парникови газове). Обсъждат се няколко потенциални КУЗ продукти, които също биха могли да допринесат за тази цел, включително подкрепа за стратегията на правителството за адаптиране към изменението на климата. Извършването на по-целенасочена аналитична работа се обсъжда и по отношение на горския сектор за укрепване на управлението и

мониторинг, както и относно директивите за съответствие на качеството на въздуха. Липсва търсене от страна на правителството в областта на твърдите отпадъци.

65. Вероятните резултати по тази цел са свързани с постигане на конкретните цели за намаляване на емисиите от CO₂ от обновените енергоспестяващи сгради. Конкретните индикатори са следните:

- Брой на лицата, на които е осигурен надежден достъп до водоснабдяване - целева стойност 170 000;
- Правителството разработва пътна карта в изпълнение на изискванията на директивите за качеството на въздуха;
- Правителството приема стратегия за енергийна ефективност на жилищата.

66. Могат да бъдат обсъдени и допълнителни показатели, ако споразуменията за консултантски услуги, които са в процес на обсъждане, се материализират, включително, например, създаване на регистър за горите, функциониращ върху значителна част от територията и повишаване на съответствието с директивите относно качеството на въздуха.

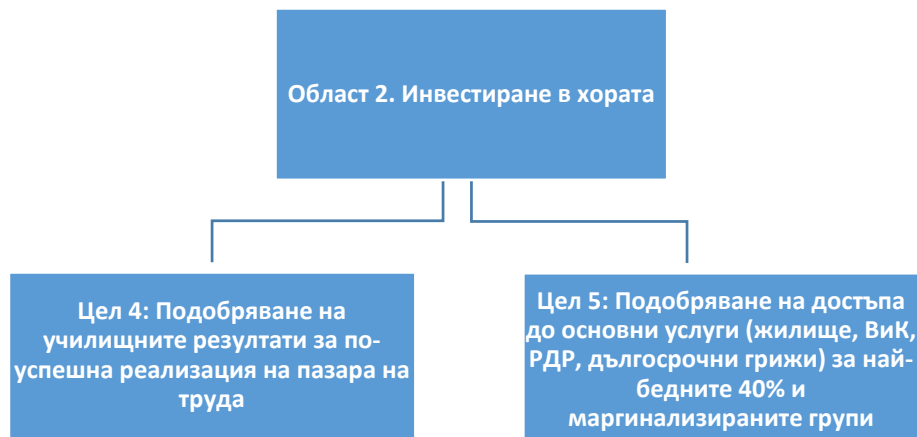
67. В момента ГСБ подкрепя устойчивото развитие на водните ресурси чрез текуща операция по кредитиране и вече изготвени стратегии за защита от наводнения и за водоснабдяване и канализация. Тя ще подкрепи правителството при финализиране на изпълнението на стратегията за сектор водоснабдяване и канализация, което ще подобри нивото на съответствие на България по отношение на Рамковата директива за водите и Директивата за пречистването на градските отпадъчни води. Допълнителна подкрепа за управление на водните ресурси и изпълнение на стратегията за напояване може да бъде предвидена като разширение на дейността в случай на възникване на такава необходимост. ГСБ провежда също така активен диалог за подобряване на напоителните практики (хидромелиорации).

Други дейности, стартирани наскоро или планирани в тази област

68. ГСБ оказва подкрепа за подобряване на бизнес средата, включително чрез наскоро завършен Меморандум за реформа в правенето на бизнес, в който са очертани ключови области, в които са необходими подобрения, както и препоръки относно план за действие. Проучване *Правене на бизнес* на под-национално ниво е планирано да бъде предприето с подкрепата на ЕК, за да се подчертаят регионалните различия в рамките на страната по отношение на някои параметри в бизнес средата. Допълнителна подкрепа от ГСБ може да приеме формата на целева ТП чрез КУЗ за вграждане на промени в правната и регулаторна рамка или в областта на поземлената администрация, която също остава една от слабостите на бизнес средата. Целта е да се допринесе за по-доброто функциониране на бизнес средата, която да гарантира равни условия за всички участници и по-добри възможности за развитието на частния сектор. Освен това, продължава диалогът по въпросите на съдебната реформа, които биха могли да допълнят работата върху бизнес средата. Ако възникне търсене, ГСБ може да се включи в работата по управление на публичните инвестиции и да

допълни финансирането от страна на правителството и институциите на ЕС за сектори, които страдат от дефицит в поддържането на инфраструктурните активи, което поражда безпокойство по отношение на дългосрочната им устойчивост (напр. транспорт, жилищно строителство, защита от наводнения). ГСБ също така може да осигури целенасочена подкрепа за реформата на ДП при подходящи условия.

Област 2: Инвестиране в хората

Тази фокусна област е в пряко съответствие с втората и третата трансформационни области, определени в САС: **Засилване на уменията и пригодността за заетост на всички българи и подобряване на ефективността и ефикасността на публичните разходи.** САС очертава ясно политиките за разширяване на програмите за ранно детско развитие с цел да се подобрят резултатите в училище, което е от решаващо значение за подобряване на възможностите за децата от по-бедни семейства; (2) подобряване на качеството и достъпа до основно и средно образование; (3) укрепване на управлението на висшето образование; и (4) разширяване на обучението за възрастни и продължаващото обучение, особено за тези, които са в най-голяма нужда – хората с ниска квалификация, маргинализираните групи и хората с неформално образование, изправени пред най-големи предизвикателства по отношение на езиковата и математическа грамотност. САС посочва също така, че при настоящите демографски прогнози разходите за пенсии, здравни и дългосрочни грижи се очаква да нараснат значително в отсъствието на реформи и че ще са нужни усилия за подобряване на ефикасността и ефективността на публичните разходи.

69. Бързото застаряване на населението и намаляването на работната сила на България носят рискове за дългосрочния потенциал за икономически растеж. Инвестирането в човешки капитал и социално включване е от централно значение за дългосрочната политика за повишаване на производителността и заетостта наред с по-дълъг трудов живот. България трябва да постигне бързи подобрения в уменията и здравния статус на населението и да подобри възможностите за най-бедните 40% от населението, включително на гражданите

от ромски произход, чийто дял в тази група нараства. Това започва с подобряване на условията на живот и достъп до качествени публични услуги, по-специално в областта на образованието, които остават значително под средното за страната. Голяма част от слабите и все по-влошаващи се основни познавателни умения по четене и математика, което се потвърждава от резултатите от Програмата за международно оценяване на учениците (PISA), могат да бъдат обяснени със социално-икономическата неравнопоставеност и неспособността на образователната система да осигури възможности за учениците в неравностойно положение, включително тези от ромски произход.

70. ГСБ може да стъпи върху дългогодишния си ангажимент в областта на човешкото развитие в България, която обхваща образованието, здравеопазването, заетостта, социалната закрила и социалното включване на маргинализираните общности, особено на ромите. Въз основа на опита си от осъществените преди десет години поредица от операции по Политиката за развитие в подкрепа на реформата във финансирането и управлението на образованието и оценяването на учениците, МБВР извърши значителна по обем аналитична работа, която, наред с другото, послужи при изготвянето на Закона за предучилищното и училищното образование. Така например, МБВР приложи Системния подход за по-добри резултати в образованието (SABER) в области като Ранно детско развитие (РДР), политика по отношение на учителите, училищна автономия и отчетност, както и развитие на работната сила. Задълбоченият анализ на данните от PISA спомогна да се хвърли светлина върху онези измерения на постиженията на учениците, свързани с равнопоставеността. В партньорство с Институт „Отворено общество“ МБВР наскоро извърши теренна оценка на уменията, която прерасна в доклад, анализиращ познавателните и социално-емоционалните умения на българската работна сила, който е първи по рода си в ЕС. Освен в сферата на образованието, през последните десет години МБВР е извършила обширна аналитична работа по въпроси на стареенето, здравното финансиране и активирането на заетостта, като наред с това е инвестирала в изследвания за проследяване на социалните последици от икономическата криза от 2009 г. Наскоро бе завършен Проектът за социално включване, който допринесе за укрепване на системата на РДР в България, както и значителни ползи за децата от ромски семейства. Един неотдавна представен регионален доклад на ГСБ, озаглавен *„Ако си справедлив, успяваш: насърчаване на равни възможности за маргинализираните роми“*, анализира условията на живот и възможностите сред ромите в България. ГСБ ще продължи да надгражда в тази посока, за да подкрепи България в усилията ѝ за насърчаване на формирането на човешки капитал и да отговори на предизвикателството, свързано със застаряването на населението, включително с акцент върху образованието и проследяването на въздействието на политиките за приобщаване на най-бедните 40%. Потенциалните области за по-нататъшно ангажиране, освен образование, включват РДР, по-широки политически възможности за реформа в здравната система, дългосрочни грижи и интегрирано предоставяне на социални услуги.

71. Макар инвестициите в човешки капитал да са ясен приоритет за правителството на България, към момента тази област не е сред акцентите, за които се предвижда по-мощна подкрепа от страна на ГСБ. Правителството осъществява тази програма със собствени

средства и средства от ЕСИФ, по-специално от Европейския социален фонд (ЕСФ). Като се има предвид значението ѝ за мандата на ГСБ в областта на намаляването на бедността и споделения просперитет, ГСБ ще продължи да се ангажира с тази област. Програмата ще бъде избирателна и ще се фокусира върху аналитична работа и диалог, финансирани от административния бюджет на ГСБ и ще черпи от работата с Европейската комисия и други партньори, както и от други регионални ангажменти на ГСБ. Резултатите се очаква да бъдат скромни, но ще подготвят почвата за постепенно разширяване на дейността, ако е подходящо. Прегледите на напредъка и извлечените поуки ще предоставят възможност за внасяне на корекции при необходимост.

Цел 4: Подобряване на училищните резултати за по-успешна реализация на пазара на труда

72. България е изправена пред сериозното предизвикателство за повишаване на квалификацията на настоящите и бъдещи работници с цел насърчаване на продуктивна заетост. В опит да се справи с причините за слабите основни познавателни умения сред българските ученици, парламентът прие наскоро Закон за предучилищното и училищното образование след няколко години на подготовка и дебат. Предизвикателството е прилагането на това ново законодателство да доведе до по-голям достъп до предучилищно образование и до подобряване на качеството в многото на брой слабо представящи се училища в България. Значително предизвикателство в България все още представлява подобряването на достъпа до предучилищно образование, особено за децата в неравностойно положение. За изпълнение на целевите мерки за подобряване на качеството в слабо представящите се училища ще допринесе укрепването на базата от допълнителни данни и доказателства, извън тези, свързани с прилагането на национални примерни тестове като PIRLS и PISA. Така например, разработването на система за измерване училищната добавена стойност въз основа на националното оценяване на учениците и показатели за ефективност на училищата може да помогне на служителите в сектор образование на централно и местно равнище за по-добра оценка на ограниченията и възможностите пред отделните училища за постигане на по-висока ефективност. Това, от друга страна, ще даде възможност за проследяване на въздействието на мерките за повишаване на качеството на образование на учениците в неравностойно положение, включително тези от ромски произход, и за гарантиране, че мерките за качество водят до приобщаване. Отвъд подобряване на основните познавателни умения чрез реформи за предучилищно и училищно образование, България трябва да засили формирането и повишаването на технически умения чрез програми за обучение през целия живот и професионално обучение.

73. ГСБ би могла да повлияе за постигане на тази цел чрез комбинация от АКП и КУЗ. Под формата на споразумение за КУЗ, което в напреднал етап от подготовка, МБВР ще предостави аналитични и консултантски услуги на Министерството на образованието и науката за развитие на система от Показатели за ефективност на училищата (ПЕУ), с които

да се измерват множество аспекти на резултатите от дейността на училищата в България⁹, както и цялостна система за Измерване на училищната добавена стойност¹⁰, която би могла да послужи за основа на програма за подпомагане на слабо представящите се училища за подобряване качеството на училищното образование, преговорите по която са в напреднал етап и която за първи път ще бъде приложена в България. Тя ще се фокусира върху предоставянето на аналитична база за политиките и инвестициите за повишаване на качеството в слабо представящите се училища в рамките на изпълнението на Закона за предучилищното и училищното образование. Наред с фокуса върху училищата, ГСБ ще запази и ангажимента си по темата за уменията в по-широк план, включително разширяване на достъпа до предучилищно образование, както и по интервенции имащи за цел улесняване на прехода на младежите в България от училищната скамейка към работа и стимулиране на ученето през целия живот. В продължение на Проекта за социално включване, ГСБ ще обобщи опита, натрупан от неговото изпълнение, за да определи приоритетите в областта на реформиране на политиката и инвестициите в РДР и ще работи за улавяне на данни за въздействието на интервенциите за социално включване, включително и от гледна точка на ромското население.

74. Текущите показатели за очакваните резултати включват:

- Разработване на система от Показатели за ефективност на училищата (ПЕУ) за измерване на множество аспекти на резултатите от дейността на училищата в България
- Оценка на Измерването на училищната добавена стойност при две групи ученици, съответно от прогимназиалната образователна степен (на базата на резултатите от тестовете след 4-ти и 7-ми клас) и от гимназиалната образователна степен (на базата на резултатите от теста след 7-ми клас и матурата).

Цел 5: Подобряване на достъпа до основни услуги (жилище, ВиК, РДР, дългосрочна грижа) за най-бедните 40% и маргинализираните групи

75. Демографският срив и застаряването на населението в България, както и вътрешната и външна миграция доведоха до значителна и трайна промяна в търсенето на социални услуги от страна на населението. Тази тенденция се изостри допълнително от кризата през 2008 г., която доведе до сериозно връщане назад по отношение на постигнатото в областта на намаляването на бедността и социалното включване. Ситуацията в селските райони, където живеят почти две трети от бедните българи и положението сред ромите поражда особена загриженост. Качеството, ефективността и ефикасността на най-важните обществени услуги в областта на образованието, здравеопазването, водната и основната

⁹ ПЕУ ще включват измерване на ефективността и ефикасността на училищата, социалното включване, достъпа до качествено образование, коефициент на задържане в училище и други.

¹⁰ Измерването на училищната добавена стойност (SVAM) представлява измерване на изпълнението на училищата въз основа на резултатите от тестовете на учениците, към които се прилагат сложни статистически корекции с цел да се разграничи приноса на училищата към академичното израстване на учениците от влиянието на фактори, които са извън контрола на учителите и училищната администрация.

инфраструктура и социална защитата остават под нивото на очакванията на българските граждани и далеч от нивото, което е необходимо за ускоряване на сближаването на жизнения стандарт с този в съседните страни от ЕС. Качеството на образованието в много училища е лошо, особено в професионалните и непрофилитирани средни общообразователни училища и тези в селските райони. Здравната система е прекалено зависима от сравнително скъпите болнични грижи, което не дава ефикасен и ефективен отговор на променящите се тенденции по отношение на най-разпространените заболявания в страната, които все по-често са доминирани от сърдечно-съдовите заболявания. Водоснабдителните и канализационни услуги страдат от недостатъчно финансиране и институционални слабости, което е валидно и за публичните служби по заетостта. Усилията за подобряване на условията на живот и възможностите за най-бедните българи страдат от съществуващата фрагментация в предоставянето на услуги, когато е налице нужда от по-тясна интеграция между социални, образователни, здравни, свързани със заетостта и общински услуги.

76. По отношение на водоснабдяването на физически лица, българите имат почти универсален достъп до пречистена вода както в градските, така и в селските райони, но водните мрежи трябва да бъдат модернизирани, а събирането на отпадъчни води и системите за пречистване да бъдат разширени. Тръбите са на средна възраст от 36 години, много от тях са изградени от азбесто-цимент, а близо 60% от водата не носи приходи. Само 66% от населението е свързано към мрежа за събиране на отпадъчни води, а едва 50% - към пречиствателна станция.¹¹ Поради това са необходими значителни инвестиции, за да се гарантира, че качеството на водата и устойчивото използване на ресурсите в сектор водоснабдяване и канализация отговарят на изискванията на директивите на ЕС.

77. МБВР има дългогодишен ангажимент във водния сектор чрез Проекта за развитие на общинската инфраструктура (ПРОИ). Съгласно новата 10-годишна стратегия за отрасъла¹², рехабилитацията и изграждането на водопроводни и канализационни мрежи ще изисква капиталовложения в размер на 12 млрд. лева (6 млрд. евро). Средствата от ЕС обаче ще покрият едва 30-40% от общите капиталови инвестиции, необходими до 2020 г. Останалите средства ще трябва да дойдат от централното правителство и ВиК дружествата. Това ще изисква доставчиците на ВиК услуги значително да подобрят своята ефективност, както и да коригират своето ценообразуване. Важно е също така да се гарантира достъпност и устойчивост на финансирането на водния сектор. Това може да стане чрез планиране и въвеждане в изпълнение на балансиран мерки за осигуряване на достъпни цени на водата, рентабилно съответствие с директивите на ЕС и повишаване на ефективността на водните услуги чрез преодоляване на регулаторните и управленски проблеми. За да се постигне достъпност на цените е необходим преглед на механизмите и инструментите за социално подпомагане, за да се определи как най-добре да се пренастроят методите за подкрепа на уязвимите домакинства.

¹¹ Република България. 2014. Стратегия за развитие и управление на сектор ВиК в Република България 2014–2023, Решение на МС № 269 от 7 май 2014 г.

¹² Ibid (пак там).

78. Освен заемно финансиране и предоставяне на КУЗ във водния сектор, ГСБ ще използва собствени административни ресурси, за да се ангажира и с други аспекти на реформата в предоставянето на услуги. ГСБ ще инвестира в КАД в областта на интегрираното предоставяне на социални услуги, стъпвайки върху аналогична работа в съседни страни и световния опит. Целта е да се проучат реформите за подобряване на ефективността на набор от обществени услуги, обхващащ социални, общински, здравни, образователни и трудови услуги, като се обвърже тяхната доставка с използването на социални и общински работници. Позовавайки се на неотдавна приключилата задълбочена аналитична работа по системата за финансиране на здравеопазването на България, ГСБ ще покани България да участва в регионална програма за аналитична и консултантска дейност в областта на здравеопазването, обхващаща въпросите за реструктуриране на здравния сектор, интеграцията на грижите и дългосрочните грижи, с цел информиране на българското правителство в процеса на изготвяне на политики. Въз основа на регионалния и глобален опит в провеждането на прегледи на разходите, МБВР ще ангажира властите за стратегическо използване на този инструмент с цел подобряване на ефикасността и ефективността на предоставяните публични услуги.

79. Наред с това, българското правителство и ГСБ ще проследят въздействието на реформата в сектор енергетика върху бедните групи от населението, използвайки инструмента за ОБСВ. Много от домакинствата с ниски доходи живеят в стари, разнебитени многофамилни жилищни сгради, които са обект на оценка. В рамките на проекта за енергийна ефективност се очаква около 2500 семейства от най-бедните 40% от населението да се възползват от подобрените условия на живот. Уроците от тези интервенции ще послужат за разгръщане на националната програма за подобряване качеството на жилищата, които са основен актив на най-бедните 40% от населението. Инвестицията подкрепя и строителния сектор, който осигурява голям брой работни места за най-бедните 40% от населението, които са сред най-силно пострадалите от загуба на работни места – 8,2% спад в заетостта между 2008 г. и 2014 г. Освен това, като част от регионалната дейност в подкрепа на Доверителния фонд на Европейската комисия, МБВР ще работи с българските власти за разработване на карта на бедността за България, която да подпомогне властите в усилията им за подобряване на уменията услугите да бъдат насочвани към най-нуждаещите се.

80. Голяма част от работата на ГСБ в областта на включването ще е насочена към въпроси, засягащи участието на ромите в основните услуги. Така например, едва 38% от ромските деца на възраст от 3 до 5 години са записани в предучилищно образование, което е по-малко дори от половината на 82% записани деца не-роми, въпреки съществуващите доказателства в международен план, че предучилищното образование увеличава шанса на едно дете на по-късен етап от живота да постигне социално-икономическо приобщаване, особено при децата в неравностойно положение. Ето защо предложената дейност в рамките на Цел 4 за определяне на приоритетите за реформи в политиките и инвестиции в РДР ще има положителен ефект върху ромите. По аналогичен начин планираните дейности в

изпълнение на Цел 5, свързани с по-добър достъп до основни услуги, биха могли да подкрепят включването на ромите.

81. Текущите показатели за очакваните резултати са следните:

- Брой лица, които имат достъп до надеждно водоснабдяване – целева стойност: 170000.
- Увеличен достъп до подобрени канализационни услуги за събиране и пречистване на отпадъчни води (ОВ) – 70% от населението свързано към мрежа за събиране на ОВ; 55% от населението свързано към услуги за пречистване на ОВ.
- Дял на жените бенефициенти, ползващи се от модернизирани жилища.
- Увеличаване броя на децата, записани в детска градина.
- Брой на домакинствата от най-бедните 40%, които се възползват от реновирани енергийно ефективни жилища.
- Брой на реновираните сгради, отговарящи на националните изисквания за безопасност на сградите.

В. Изпълнение на Рамката за партньорство 2017-2022 финансова година

82. В съответствие с изводите от изпълнението на последната СПС, настоящата РПС предлага да обхване шестгодишен период, като на всеки две години се провеждат ПИИП. Това ще улесни по-активен подход към резултатите от мониторинга и ще гарантира тясно съгласуване със стратегията на страната. Този период отговаря на динамичната политическа среда в България и би позволил на ГСБ да насочи своите усилия към области, в които политическата воля и ангажиментът на правителството са най-силни. В същото време областите на РПС са достатъчно широки да включат бъдещи ангажименти докато запазват внимание върху определени резултати, които биха могли да бъдат допълнени в течение на времето, В рамките на ПИИП ще се прави преглед на постигнатото и ще бъде дадена възможност за корекции, ако е необходимо.

83. Финансови услуги ще се използват, когато има ясна допълнителна полза от достъпа до финансиране от СБ в сравнение със свободния пазар. Очакванията са за програма за заемно финансиране на няколко значими проекти в области, в които СБ може да донесе добавена стойност. Търсенето на финансиране от МБВР през периода на РПС възлиза на около 550 млн. евро. При това положение е налице възможност, в рамките на своята кредитна експозиция, България да помисли за допълнително финансиране и за евентуалната необходимост от мащабирание на участието на ГСБ в области с потенциал за преобразуващо въздействие и значителни по размер потребности от финансиране.

84. МБВР, МФК и ИМГА ще продължат да координират действията си в светлината на членството на страната в ЕС и нарастващата наличност на частно финансиране. От особено значение е способността на МФК да предложим разнообразни форми на дългосрочно финансиране, включващи както собствен капитал, така и дългови продукти.

Инвестиционният портфейл на МФК в България към 29 февруари 2016 г. възлиза на 276,02 млн. щ. д. Дейността на МФК е фокусирана върху области като инфраструктура, селското стопанство и производство на енергия от възобновяеми източници. МФК инвестира също и във финансовите пазари, производство с общо предназначение, нефт и газ. Занапред стратегията на МФК в България ще се фокусира върху инвестирането в по-слабо развитите региони и общини, както и в сектори и проекти, където частното финансиране продължава да бъде ограничено, включително социални сфери (напр. здравеопазване) и в решаване на проблемите на околната среда и осигуряване на консултантски услуги за разработване на публично-частни партньорства по инфраструктурни проекти. Наред с това МФК ще подкрепя селективно модернизацията и технологичното обновление на реалния сектор, като специално внимание ще бъде отделено на енергийната ефективност в редица отрасли. МФК очаква да подкрепи фирми, които инвестират в подобряване на оборудването и технологиите и създаването на нови работни места. Целта е да се помогне на дружествата от реалния сектор станат по-конкурентоспособни както в рамките на страната, така и в региона.

85. АМГИ ще продължи да проучва и разнообразява възможностите за гарантиране на инвестициите. В момента ангажиментът на Агенцията включва един проект в енергийния сектор. Занапред АМГИ ще проучи възможностите за участие в други сектори и ще продължи да си сътрудничи тясно с МБВР и Международната финансова корпорация, особено в енергийния сектор.

86. В рамките на проведените консултации с правителството са идентифицирани предстоящи ангажименти под формата на КУЗ, финансирани основно от Оперативните програми на Европейската комисия и дефинирани в меморандума за разбирателство, подписан през м. септември 2015 г.

87. Българският опит в предоставянето на консултантски услуги от ГСБ е доказателство за привнесената добавена стойност по широк кръг въпроси от дневния ред на страната чрез предоставяне на данни и анализи в подкрепа на изпълнението на европейския дневен ред. Правителството оценява ролята на ГСБ като безпристрастен и обективен партньор, който може да предостави както глобална перспектива, така и дълбоко технически познания и капацитет. Това допринася за изграждане на доверие в страната в работата ѝ с Европейската комисия, а в определени случаи и за излъчване на положителни сигнали към пазара (така например, по отношение на ФГВБ нашето участие внушава доверие към усилията на правителството за реформи).

Таблица 2. Области, цели и дейности, с които се е ангажирала ГСБ

Област 1. Укрепване на институциите за устойчив растеж		
1. Подобряване на устойчивостта и стабилността на финансовия сектор	2. Укрепване на електроенергийния сектор и подобряване на енергийната ефективност	3. По-добро опазване на природните активи и по-ефективно използване на ресурсите
Заем за ФГВБ (инвестиционно проектно финансиране, трето тримесечие - 2016 фин. година, 300 мил. евро) ПОФС и последващи дейности (второ тримесечие – 2017 фин. година) Доклад за несъстоятелността – ROSC (изпълняван в момента) Консултантски и инвестиционни услуги, предоставени от МФК (изпълнявани в момента)	Заем за енергийна ефективност (Програма за резултати, 2017 фин. година, 250 мил. евро) Изпълнявани в момента и бъдещи КУЗ в енергетиката Потенциал за разширяване, включително чрез заем Инвестиционни услуги, предоставени от МФК (изпълнявани в момента)	Заем за енергийна ефективност КУЗ за качеството на въздуха и ограничаване на емисиите от неподвижни източници и транспорт (потенциални) КУЗ за климатичните промени (потенциални) КУЗ за горското стопанство (потенциални) КУЗ за хидромелиорации (потенциални)
Област 2. Инвестиране в хората		
4. Подобряване на училищните резултати за по-успешна реализация на пазара на труда	5. Подобряване на достъпа до основни услуги (жилище, ВиК, РДР, дългосрочна грижа) за най-бедните 40% и маргинализираните групи	
КУЗ за образованието (потенциални) Умения (АКП, финансирана от МБВР плюс участие - планирани) Ранно детско развитие (АКП, финансирана от МБВР плюс участие - планирани)	Заем по ПРОИ - питейна вода (инвестиционно проектно финансиране, 2010 фин. година, 102,6 мил. долара) КУЗ за водния сектор (подписано споразумение) КУЗ за образованието (потенциални) Интегрирани социални услуги (АКП, финансирана от МБВР - планирани) Интегрирани грижи и дългосрочни грижи (АКП, финансирана от МБВР на регионално ниво – планирани) Преглед на публичните разходи (планиран)	

88. ГСБ ще допълни заемното финансиране и продиктуваните от търсене КУЗ със собствени средства и се фокусира върху стратегически проблеми, обхващащи няколко области за развитие и отнасящи се до най-бедните 40% от населението. Този подход би създал възможности за по-широк ангажимент в области, които имат потенциал за трансформиращо въздействие, отнасящи се до равенството между половете и групите в неравностойно положение, включително ромите. Важно е обаче да се отчете, че очакваните резултати на този етап са скромни. Като част от този подход, ГСБ би могла да подкрепи правителството с установени продуктови линии за публичната администрация, включително Преглед на разходите. Тя би могла да играе важна роля в изграждането на консенсус сред широката общественост по въпроси, свързани с публични политики,

особено в областта на приобщаването, като например равенството на половете и интеграцията на ромите.

89. В допълнение, ГСБ разполага с възможности да извършва работа на регионално ниво по поръчка от ЕК. ГСБ ще използва тези възможности, там където се счита, че те биха били полезни за България, в консултации с правителството. Два текущи примера в този смисъл включват проучването „Правене на бизнес“ на под-национално ниво и изготвянето на Карта на бедността, две дейности, които обхващат няколко държави в ЕС, включително и България.

90. И занапред ГСБ ще продължи да изпълнява своя корпоративен мандат за участие на гражданите както чрез продължаване на установената практика за отчетност в страната след провеждане на консултации, така и чрез КАД и Програмата за резултати в областта на енергийната ефективност. Подкрепата от страна на СБ за проекта за енергийна ефективност включва работа със Сдруженията на собствениците и подкрепа за усилията на правителството за подобряване на прозрачността. Провеждането на оценка на социалното въздействие ще осигури възможност за обратна връзка в хода на изпълнението, а редица общини са разработили стратегии, с които да се гарантира участието на уязвими групи от населението (включително хора с увреждания, пенсионери, жени и представители на етническите малцинства). Освен това, в рамките на КУЗ за финансовото стабилизиране на енергийния сектор и либерализацията на пазара, МБВР се ангажира да подкрепи Министерството на енергетиката при провеждането на консултации със заинтересованите страни и организирането на събития за повишаване на обществената осведоменост и популяризиране на модела за пълна либерализация на пазара на електроенергия, който се разработва в рамките на КУЗ. МБВР също така се ангажира да подкрепи Министерството на земеделието и храните в комуникацията със заинтересованите страни във връзка със стратегията (разработена в рамките на наскоро приключилите КУЗ по хидромелиорации) и програмата за реформи в сектора. Освен това, възможностите за ангажиране на гражданите ще бъдат подобрени и чрез разработване на показатели за ефективност на училищата, предвидени в рамките на Цел 4 и чрез обратната информация от бенефициентите във връзка с предложената Оценка на бедността и социалното въздействие (ОБСВ) по проекта за енергийна ефективност в обхвата на Цел 5. МБВР е готова да подкрепи и Министерството на околната среда и водите за изграждане на култура на ангажираност у всички заинтересовани страни по отношение на дневния ред за борба с изменението на климата и подобряване качеството на въздуха, съгласно задачите в КУЗ, които в момента са в процес на изготвяне.

91. По време на действието на предложената РПС, ГСБ ще се стреми да задълбочи вниманието към действия, насочени към неравенството между половете. Както се посочва по-нататък в приложението за равенството между половете, и текущите операции, и аналитичната работа ще включват съобразяване с половете. Един пример за равенството между половете е в рамките на проекта за енергийна ефективност на жилищните сгради, при който ОБСВ ще направи оценка на всички различия между половете по отношение на

достъпа до подобрени жилища в рамките на програмата. Предстоящата аналитична работа в областите на образованието, бизнес средата и съдебната реформа ще предостави конкретни възможности за изследване на различията между половете.

В.1 Оценка на системите за държавни поръчки и финансово управление

Обществени поръчки

92. Националната стратегия за развитие на сектора обществени поръчки в България от 2014 г. поставя рамката за обществените поръчки за периода 2014-2020 г. Основната цел на стратегията е повишаване на ефективността и законосъобразността в областта на обществените поръчки с оглед по-добро управление на използването на публични средства. За постигането ѝ стратегията предвижда действия в пет основни области: (а) законодателство; (б) правоприлагане; (в) публичност и прозрачност в обществените поръчки; (г) укрепване на административния капацитет и професионализма в обществените поръчки и (д) контрол на системата.

93. Ефективното законодателство е от критично значение за постигането на горната цел. Законът за обществените поръчки от 2004 г. е многократно преработван и актуализиран, което затруднява прилагането му. На 2 февруари 2016 г. Народното събрание прие новия Закон за обществените поръчки (ЗОП), който се очаква да влезе в сила от 15 април 2016 г. ЗОП транспонира разпоредбите на най-новите европейски директиви (Директива 2014/24/ЕС и Директива 2014/25/ЕС). Той установява принципите, условията и реда за възлагане на обществени поръчки с цел осигуряване ефективност при изразходването на бюджетни и извънбюджетни средства, както и средства, свързани с изпълнението на съответните посочени в ЗОП обществени дейности.

94. Агенцията по обществени поръчки играе критична роля в ефективното тълкуване и прилагане на новото законодателство. Тя е създадена през 2004 г. с основен приоритет осигуряване ефективността на системата за обществени поръчки при спазване на принципите публичност и прозрачност, свободна и лоялна конкуренция, равенство и недопускане на дискриминация. Друга важна дейност на Агенцията е предварителният контрол на процедурите по възлагане на обществени поръчки при финансиране с европейски средства или процедури над определени прагове. Администрираният от нея портал за обществени поръчки, в качеството на централизирана информационна система, представлява важен и силен инструмент за управление, който подsigурява прилагане на принципите и процедурите съобразно със ЗОП. Порталът дава достъп до цялата информация за обществените поръчки и всички техни аспекти, с което повишава прозрачността и обществената осведоменост по въпросите, свързани с държавните договори. Порталът предоставя актуална информация, съобразена с текущите изменения в българското и европейското законодателство, както и установени добри практики.

95. Подкрепата на МБВР за допълнително укрепване на системата за обществени поръчки в България ще отговаря на държавната стратегия за обществените поръчки за периода 2014-

2020 г. МБВР ще продължи да способства за обмяна на подходящи познания и може да осигури техническа помощ и консултантски услуги в избрани области с оглед повишаване на прозрачността, ефективността и конкурентоспособността на системата за обществени поръчки. Тези области могат да включват, но не се ограничават до: определяне на еталони за прозрачност и ефективност на обществените поръчки въз основа на анализи на данните за поръчките, стандартизация на процедурите и документите за възлагане на обществени поръчки, както и ефективни модели на публично-частни партньорства с подобрени резултати.

Финансово управление

96. През последните няколко години са отчетени стабилен напредък и укрепване на съществуващите системи и процеси в контекста на реформата в управлението на публичните финанси. Предприети са мерки за засилване действието на вътрешния контрол на публичните финанси, прозрачност във формирането и изпълнението на бюджетите и рационализиране на определени процедури (най-вече за ускоряване изпълнението на финансирани от ЕС проекти). Качеството на системата за управление на публичните финанси понякога варира поради неравномерен административен и оперативен капацитет на централно и местно равнище.

97. Използването на национални системи за финансирани от МБВР операции в България е значително, макар че в някои области би могло да се постигне още подобрене. Проектите са напълно интегрирани в държавния бюджет и съблюдават процедурите, приложими в отговорните за изпълнението им министерства. МБВР все повече се опира на механизмите за вътрешен одит и осъществявания от Сметната палата на РБ външен надзор. Сметната палата например ще одитира за съответствие програмните дейности в общините, участващи в програмата за енергийна ефективност на жилищните сгради.

98. Укрепването на корпоративното управление в държавните предприятия върви ръка за ръка с подобряването на прозрачността, отчетността и в крайна сметка — ефективността и ефикасността при изразходването на публичните средства. Центърът за реформа на финансовата отчетност (CFRR) и МФК биха могли да си партнират със съответните заинтересовани лица с оглед подпомагане на реформите в страната в тази област. Това може да бъде обвързано с всякакви форми на потенциално укрепване на управлението в държавните предприятия.

IV. УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКОВЕТЕ, СВЪРЗАНИ С ПРОГРАМАТА НА РПС

99. Общият риск за постигане на целите за развитие, очертани в РПС е умерен. Основните рискове произтичат от политическите и макроикономическите тенденции. Политическите

и управленчески рискове и макроикономическите рискове са оценени като съществени, докато за всички останали категории рискът е определен като умерен или нисък.

100. Като цяло България поддържа сравнително последователен набор от политики в много от ключовите сектори, което се дължи на широкото съгласие за пълно изпълнение на дневния ред на ЕС. Дневният ред на ЕС предоставя ясна рамка в области като околна среда, транспорт, водоснабдяване и канализация, и икономическо развитие. Политическите рискове пред изпълнението на РПС са свързани с промените в партньорите на политическо равнище. В рамките на срока на РПС ще бъдат проведени най-малко едни парламентарни избори, които почти сигурно ще доведат до редица промени в министерските портфейли. Сегашното правителство е коалиционно и министерските постове са разпределени на базата на преговори между различните партии, съставляващи коалицията. Всяка промяна в коалицията има вероятност да доведе до промени в тези министерски назначения. Нашият опит подсказва, че всеки път, когато има промяна в даден министерски портфейл, има и преходен период. В някои случаи промяната потвърждава партньорството и работната програма продължава, но в други случаи тя може да повлияе на приоритетите, на дневния ред и предпочитанието за работа с ГСБ. Стратегията на ГСБ за смекчаване на тези рискове е първо да се осигури пълно съответствие със заявените държавни политики, като програмата се фокусира върху области и въпроси, по които има силна политическа воля, ефективно подкрепящи ги лидери и партньори, които са демонстрирали интерес да работят с ГСБ. Освен това ГСБ ще продължи активно да използва възможностите за участие в обществени дискусии по политиките, като предоставя данни и анализи с цел да се постигне съгласие във важни области. При промени в персонала, ГСБ ще се стреми да започне работа с новите колеги на възможно най-ранен етап, което да им позволи да се запознаят с дейностите и целите на партньорството с ГСБ.

101. Макроикономическите рискове, произтичащи от несигурната външна среда и вътрешната политика, също са оценени като значителни, тъй като могат сериозно да застрашат постигането на целите на РПС чрез стесняване на фискалното пространство за предприемане на необходимите инвестиции в инфраструктура и човешки капитал с цел постигане на растеж и споделен просперитет. Процесът на икономическо възстановяване в България може да бъде неблагоприятно засегнат от забавеното търсене в ЕС в резултат на преумора на развиващите се пазари или геополитическо напрежение. Неблагоприятните външни условия могат да отслабят приноса на експортната дейност към растежа на БВП и по този начин да увеличат фискалния натиск. Уязвимостите във вътрешен план включват значителна задължнялост в сектор енергетика и несигурност във финансовия сектор, свързана с провежданите в момента преглед на качеството на активите и стрес-тестове на банките. Правителството предприе стъпки за ограничаване на нарастването на задълженията в енергийния сектор и внесе подобрения в институционалната рамка за управление на кризи в банковия сектор. Ангажиментът на ГСБ е чрез консултантски услуги и финансиране да подкрепи правителството за стабилизиране на енергийния сектор и подобряване на устойчивостта на банковия сектор. Поддържането на ниски нива на публичния дълг (под 30% от БВП) и предвиждане на фискални буфери в сметката на

фискалния резерв ще осигурят достатъчно възможности за реакция, в случай че тези рискове се материализират.

102. Що се отнася до въпросите на финансовото управление и възлагането на обществени поръчки, досега МБВР има добри резултати в България. Оценките на финансовото управление и възлагането на обществени поръчки като цяло са положителни, като единственият проблем е свързан по-скоро с ефикасността (бавното темпо) на поръчките, отколкото с ефективността на процесите. Предполага се, че инструментът КУЗ ще продължи да играе важна роля в рамките на програмата за България. Предоставянето на КУЗ се определя от търсенето, като МБВР само отправя препоръки чрез дейността си, а правителството решава дали да приеме и прилага препоръките. Този риск се оценява като умерен въз основа на досегашните резултати на МБВР.

103. В допълнение, ГСБ управлява цялостния риск за постигане на целите на РПС чрез възприемане на реалистична представа за това, което е вероятно да бъде постигнато в рамките на договорената програма. ГСБ ще запази готовност за задълбочаване на своя ангажимент и за бързо разширяване на своите дейности при появата на възможности за подкрепа на трансформиращо въздействие. Вероятно двете области на ангажимент на РПС ще останат адекватни през 6-годишния период, но реалистично очакванията за резултатите могат да бъдат пренастройвани всеки две години. В Област 1 МБВР въвежда в своите нови операции използването на показатели за отпускане на средства, с цел стимулите да бъдат насочени главно към специфичните цели на реформата. В Област 2 матрицата за мониторинг на резултатите отчита риска за постигане на резултатите при дейности, финансирани със собствени средства на ГСБ, осигуряващи ангажимент в програмата за постигане на приобщаващ растеж. РПС е разработена така, че да включва регулярни ПИИП, които да дават възможност за основно преразглеждане на приоритетите и постиженията, пренастройване на очакванията и промяна в програмата при необходимост. Ако обстоятелствата се променят бързо, ГСБ може да удължи сроковете на ПИИП.

**Приложение 1. Матрица за мониторинг на резултатите
Рамка на резултатите съгласно Рамката за партньорство с Република България (РПС) за 2017-2022 финансова
година***

*Предвид естеството на продължаващия диалог с Правителството на Република България, рамката на резултатите ще обхване шестгодишен период, но подлежи на преоценка на всеки две години в рамките на процеса на ПИИП

Област 1: Укрепване на институциите за устойчив растеж

Цел 1: Повишаване на устойчивостта и стабилността на финансовия сектор

Логика на интервенцията: Финансовият сектор в България осъществява дейност в условия на отслабен корпоративен сектор, характеризиращ се със силно задлъжнели и нископроизводителни местни дружества, към които банковият сектор има значителни експозиции. Това намира отражение в относително високото и непроменливо ниво на необслужваните кредити и кредитен растеж в застой. В допълнение към това, финансовият сектор е изложен на евентуални външни сътресения, които могат да повлияят на банките-майки на чуждестранните банки, осъществяващи дейност в България. Фалитът на КТБ (четвъртата по големина банка в страната) през 2014 г. направи видими проблемите в банковия сектор, свързани с корпоративното управление и разкри определени слабости в режима на надзор и реструктуриране на банките. Фалитът на КТБ струва на държавата 2,7% от БВП и се отрази негативно на бюджетния ѝ дефицит, изчерпа ресурса на Фонда за гарантиране на влоговете в банките и доведе до замразяване на вложенията на много от малките вложители за период от шест месеца. В този контекст целта е да се окаже подкрепа на властите за повишаване устойчивостта и ефективността на финансовия сектор, така че да е в състояние да устоява на сътресенията и да разпределя ресурсите.

Интервенцията на ГСБ включва диагностични инструменти (оценка на прилаганите схеми за гарантиране на влоговете и режим на надзор и реструктуриране на банките, текуща оценка на несъстоятелността и правата на кредиторите и цялостна диагностика с помощта на ПОФС) след приключване на прегледа на качеството на активите на банковия сектор) и финансиране на българския ФГВБ въз основа на констатациите на оценката на схемата за гарантиране на влоговете. Диагностичните инструменти ще предоставят на властите информация за уязвимостите на финансовата система, за да могат в отговор да разработят съответните политически мерки, с подкрепата на ГСБ и Международния валутен фонд (МВФ), а финансовият инструмент ще спомогне за изграждането на ефективна мрежа за защита във ФГВБ, която ще поддържа доверието на вложителите и ще направи банковата система по-устойчива на евентуални сътресения.

Индикатори по РПС	Допълнителни индикатори за напредъка	Програма на ГСБ
<ul style="list-style-type: none"> Съотношение на резервите на ФГВБ спрямо гарантираните депозити: изходна стойност от 0,75% към края на 2015 г.; 1,5% към края на периода 	<ul style="list-style-type: none"> Дългосрочен заем или защитен финансов инструмент „бекстоп“, който да се задейства от ФГВБ 	<p>Заемно финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> Проект за укрепване гарантирането на депозитите <p>Консултантски услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> Преглед на спазването на стандартите и нормите (ROSC) в сферата на търговската несъстоятелност и правата на кредиторите; Програма за оценка на финансовия сектор (втората половина на 2016 г.) Консултантски и инвестиционни услуги, предлагани от МФК

Цел 2: Укрепване на електроенергийния сектор и повишаване на енергийната ефективност

Логика на интервенцията: Предлагането на енергия в България в достатъчна степен превишава търсенето, което може да бъде мощен двигател на конкурентоспособността и износа след като приключи продължаващият процес на модернизация на институциите от енергийния сектор. Ценообразуването под себестойността е довело до значителен структурен дефицит на цените, който застрашава финансовата жизнеспособност на предприятията от енергийния сектор и не предоставя на домакинствата и промишлените потребители стимули за спестяване на енергия. Причина за безпокойство от първостепенна важност е финансовото здраве на Националната електрическа компания (НЕК), както и това на собственика ѝ, Български енергиен холдинг (БЕХ), тъй като съгласно институционалния модел към момента, де факто има само един купувач - НЕК, изкупуваща електроенергия от производителите, с които има договорни отношения по силата на дългосрочни споразумения за изкупуване на електроенергия или които се ползват от преференциални цени, и продаваща на разпределителните дружества на цена, която не покрива всичките ѝ разходи. Преодоляването на финансовите разлики и въвеждането на пазарния модел, който би насърчил конкуренцията и интеграцията с вътрешния енергиен пазар на ЕС са ключовото предизвикателство, пред което е изправена България. От гледна точка на енергийната ефективност, повишаването на ефективността на енергийните характеристики на сградния сектор е от ключово значение за отключването на огромния потенциал на страната за реализиране на икономии на енергия и постигане на целите за намаляване на емисиите на парникови газове. В действителност на

сградите се пада около една четвърт от крайното потребление на енергия, като около 70% използваната енергия отива за отопление на помещенията.

Целта на интервенциите на ГСБ е свързана с постигането на финансова устойчивост на енергетиката и повишаване на енергийната ефективност. Допълнителни ползи могат да се извлекат от прилагането на тарифни мерки, насочени към домакинствата с ниски доходи (включено в последните резултати в рамките на КУЗ) и от удостоверяването на положителното въздействие на програмата за енергийна ефективност за най-бедните 40% от населението, като и двата типа ползи целят да повишат качеството на живот на обитателите на сгради. Тези интервенции в областта на енергийната ефективност допълват дейността на други международни финансови институции (МФИ) (напр. Европейската банка за възстановяване и развитие – ЕБВР, Европейска инвестиционна банка – ЕИБ), безвъзмездна помощ, отпускана от ЕС (предимно за други сгради), докато както МФК, така и Агенцията за многостранно гарантиране на инвестициите (АМГИ) предлагат инвестиции в производството на електроенергия, които се влияят отрицателно от финансовите дисбаланси в електроенергийния сектор.

Като следваща стъпка българското правителство е дало знак, че има готовност да вземе под внимание вариантите и препоръките, направени в рамките на КУЗ, по отношение модела на Стратегия за финансово възстановяване и либерализация на електроенергийния сектор на страната, както и че след приемането на Националната програма за енергийна ефективност на домакинствата, която МБВР би подкрепила, се ангажира да приеме цялостна стратегия за енергийна ефективност за жилищния сектор, която да затвърди очаквания ефект от текущата програма и след 2018 г.

Индикатори по РПС	Допълнителни индикатори за напредъка	Програма на ГСБ
<ul style="list-style-type: none"> • Прогнозни икономии на енергия през целия експлоатационен срок на реновираните многофамилни сгради. Изходна стойност: 0 Целева стойност: 2,9 тераватчаса • Правителството приема пътна карта за постигане на финансова устойчивост и либерализация на електроенергийния сектор • Дял на бенефициентите, съобщаващи за удовлетвореност от Програмата за Енергийна ефективност на жилищните сгради и за съпътстващи социално-икономически ползи 		<p>Заемно финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Национална програма за енергийна ефективност на домакинствата (2016 фин. г.) <p>КУЗ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Възстановяване на енергийния сектор, финансово възстановяване и пазарна либерализация I и II <p>МФК и АМГИ:</p>

		- Продължаващо подпомагане на производителите на електроенергия
Цел 3: По-добро опазване на природните активи и по-ефективно използване на ресурсите		
<p>Логика на интервенцията: Намалването на рисковете за околната среда е определено като основен приоритет на българското правителство, но са необходими значителни инвестиции, за да се гарантира устойчивото използване на природните ресурси на България. За тази цел от изключителна важност е повишаването на капацитета на съответните институции, така че да се постигне по-добро управление на природните ресурси. Макар България да е постигнала съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на околната среда, прилагането на някои основни директиви все още изостава (напр. Рамковата директива за водите, Директивата за пречистването на градските отпадъчни води, Директивата относно националните тавани за емисиите и др.) Основно предизвикателство представляват сектори като качество на водите и въздуха, които не разполагат с достатъчно ресурси, както и водния сектор, по отношение на който правителството в момента е изправено пред сериозни предизвикателства, свързани с отговаряне на някои изисквания на политиките (предварителни условия), наскоро въведени от ЕК по повод отпускането на финансови средства от ЕС. Вследствие на това българското правителство определи ГСБ като най-надежден партньор, който да му оказва подкрепа при изграждането на аналитичен и изпълнителен капацитет с цел повишаване съответствието с целите на ЕС (тъй като и България е поела ангажимент за постигане на целите на ЕС за намаляване на емисиите на парникови газове до 2030 г.).</p> <p>Тази цел е свързана и с повишаването на устойчивостта спрямо изменението на климата и природните бедствия. Свързаните с климата рискове и съпътстващите ги икономически загуби се очаква да се задълбочат през идните няколко десетилетия, като селското и горското стопанство и управлението на водните ресурси ще са сред най-тежко засегнатите сектори. Поради това българското правителство е отправило към ГСБ молба за оказване на помощ за изготвянето на сценарии за адаптиране и формулирането на конкретни мерки за адаптиране, насочени към способността за реагиране на нарастващите рискове, породени от въздействието на измененията на климата.</p> <p>Следващите стъпки включват изпълнението на Проекта за развитие на общинската инфраструктура (ПРОИ), чрез който да се повиши степента на сигурност на водоснабдяването, да се завърши провеждането на реформата на отрасъл ВиК с цел по-добро съответствие с Рамковата директива за водите, разработване на методология за опис на горите и пилотното ѝ прилагане в един регион с цел съхранение и по-ефективно управление на горите, подпомагане на българското правителство при изготвянето на национална програма за подобряване управлението на качеството на въздуха и оказване на подкрепа за изготвянето на сценарии за адаптиране и формулирането на конкретни мерки за адаптиране.</p>		
Индикатори по РПС	Допълнителни индикатори за напредъка	Програма на ГСБ
<ul style="list-style-type: none"> Брой на лицата, ползващи се от надеждно водоснабдяване – целева стойност: 170 000 души. 	<ul style="list-style-type: none"> Повишена ефективност и ефикасност на водоснабдителните и канализационни услуги на поносими 	Заемно финансиране:

<ul style="list-style-type: none"> • Правителството разработва пътна карта в изпълнение на изискванията на директивите за качеството на въздуха. • Правителството приема стратегия за енергийна ефективност на жилищата. 	<p>цени и национална стратегия за финансиране на отрасъл ВиК (КУС във водния сектор)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Пилотиране на стратегическа информационна система в горското стопанство, която да бъде въведена / финализирана в две области. 	<ul style="list-style-type: none"> - ПРОИ - Заем за повишаване на енергийната ефективност <p>Консултантски услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - КУЗ за измененията на климата - КУЗ за качеството на въздуха и ограничаване на емисиите от неподвижни източници и транспорт - КУЗ за горското стопанство - КУЗ за ВиК, фаза 3 (осъществяване на реформата в областта на водоснабдяването и канализацията)
<p>Област 2: Инвестиране в хората</p>		
<p>Цел 4: Подобряване на училищните резултати за по-успешна реализация на пазара на труда</p>		
<p>Логика на интервенцията: На фона на бързо застаряващото и намаляващо население България следва да осигури на онези, които предстои да стъпят на пазара на труда, необходимите умения и компетентности, които ще дадат възможност на страната да направи значителна крачка напред по отношение на повишаването на заетостта и производителността на труда. Това означава, че са нужни политики в областта на образованието, чрез които да се подобри достъпът и да се повиши качеството на преподаването и ученето на всички равнища на формалното и неформалното образование. За днешните български младежи е характерен значителен недостиг на умения, особено за младежите в неравностойно положение. Над 40% от българските ученици са показали резултати под Ниво 2 по скалата на PISA през 2012 г. (което говори за функционална математическа неграмотност). С наличието на слаби основни когнитивни умения се създава риск от подкопаване на способността на учениците да придобиват по-нататъшни умения и се спъва преходът им към пазара на труда. Едно проучване от 2013 г. сочи, че работодателите в България ценят основните социално-емоционални умения повече в сравнение с други страни в региона и повече от средното за целия свят.¹³ Целта е да се повиши качеството на образованието и да се осигури широко участие на всички групи в системата на образованието в България, за да се задълбочат когнитивните, социално-емоционалните и техническите умения на българските младежи, в частност като се съсредоточи вниманието върху осигуряването от</p>		

¹³Световна банка. 2016. “Умения за заетост в България: Връзката между познавателните и социално-емоционалните умения и резултатите на пазара на труда“, Световна банка, въз основа на данни от Проучването *Manpower’s Global Talent Shortage* от 2012 г.

най-ранно детство на адекватни възможности за учениците в неравностойно положение, включително ромите, чрез формалното образование. Инициативите за подобряване на образователните резултати могат да се фокусират върху една или повече от следните три области: (а) адресиране на факторите в семейството и социално-икономическата среда, които са двигатели на изолация и слабо участие в образованието, (б) адресиране на структурните проблеми в самата образователна система, които водят до неоптимални резултати, и (в) определяне и преодоляване на специфичните училищни фактори, които допринасят за слабите резултати на индивидуално ниво в училище.

Като следваща стъпка МБВР ще предостави аналитични и консултантски услуги на министерството на образованието във връзка с разработването на система от Показатели за ефективност на училищата (ПЕУ), чрез които да бъдат измервани различни аспекти на ефективността на училищата в България,¹⁴ както и широкообхватна система за измерване на училищната добавена стойност,¹⁵ която може да служи за основа на програма за подпомагане на училищата със слаби резултати.

Индикатори по РПС	Допълнителни индикатори за напредъка	Програма на ГСБ
<ul style="list-style-type: none"> • Разработване на система от Показатели за ефективност на училищата (ПЕУ), чрез които да бъдат измерени различни аспекти на ефективността на училищата в България и да се предвидят бъдещи действия от страна на правителството Изходно ниво: Отсъстват показатели Очакван резултат: Разработени показатели • Измерване на училищната добавена стойност на две кохорти ученици от първи етап на средното образование (въз основа на резултатите от тестовете след IV и VII клас) и втори етап на средното образование (въз основа на 		<p>Консултантски услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - КУЗ в областта на образованието (евентуално) <p>Собствени ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Техническа помощ в областта на ранното детско развитие (2016 фин. г.) - Оценка на въздействието в областта на достъпа на децата от ромски произход до предучилищно образование (2016 фин. г.)

¹⁴ ПЕУ ще включват измерването на величини като резултатност и ефективност на училищата, социално включване, достъп до качество на образованието, процент на задържане на учениците в училище и т. п.

¹⁵ Измерването на училищната добавена стойност (SVAM) е система за измерване на ефективността на училищата, базирана на резултатите от полаганите от учениците тестове, които се подлагат на сложни статистически корекции, за да може да се разграничи приносът на училищата към академичното израстване на учениците от факторите извън контрола на учителите и училищното ръководство.

<p>результатите от тестовете след VII клас и положените матури) Изходно ниво: Отсъстват показатели Очакван резултат: Разработени показатели</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Техническа помощ в областта на придобиването на умения (2016 и 2017 фин. г.) - Техническа помощ в областта на получаването на образование (2017 фин. г.)
<p>Цел 5: Подобряване на достъпа до основни услуги (жилище, ВиК, РДР, дългосрочна грижа) за най-бедните 40% и маргинализираните групи</p>		
<p>Логика на интервенцията: Демографският срив и застаряването на населението в България, както и вътрешната и външна миграция доведоха до значителна и трайна промяна в търсенето на социални услуги от страна на населението. Тази тенденция се изостри допълнително от кризата през 2008 г., която доведе до сериозно връщане назад по отношение на постигнатото в областта на намаляването на бедността и социалното включване. Ситуацията в селските райони, където живеят почти две трети от бедните българи и положението сред ромите поражда особена загриженост. Основни услуги в областта на образованието, здравеопазването, водната и основната инфраструктура и социалната защита са под натиск и трябва да се модернизират и адаптират към променящите се нужди. Качественото образование остава слабо в много от училищата в България, особено в малките училища в селските райони, а свиващите се кохорти от деца предизвикаха сериозно преосмисляне на училищната мрежа през последните години. Достъпът до предучилищно образование все още не е универсален, но с подкрепата на МБВР България инвестира в разширяване на достъпа до услуги за предучилищно образование и ранно детско развитие, насочени към деца в неравностойно положение, включително ромите. Здравната система в България продължава прекомерно много да разчита на скъпите болнични грижи, които не са в състояние да дадат подходящ отговор на нарастващото значение на незаразните болести, които биха могли да бъдат по-ефективно и ефикасно адресирани чрез по-широка превенция и първична извънболнична помощ. Нуждите от дългосрочни грижи за възрастното население в България нарастват, но капацитет за предоставяне на такива услуги липсва, особено в рамките на общността. Сред страните от региона за сравнение, най-бедните 40% от населението в България са с най-висок среден дял на възрастните хора, което се дължи на застаряването на населението и трайната силна зависимост от системата на семейна взаимопомощ, при която възрастните се грижат за внуците, а членовете на семейството в трудоспособна възраст се грижат за своите родители. Макар че почти цялото население е обхванато от системата за доставки на вода и електричество, голяма част от населението е „енергийно бедно“. Надеждността на водоснабдяването продължава да бъде проблем, а политиките за възстановяване на всички разходи за потребление на вода трябва да бъдат балансирани чрез прилагане на принципа за достъпност на цените. Целта е да се инвестира в гарантиране и подобряване на достъпа до основни услуги чрез модернизиране на структурата и предоставянето на услуги в образованието, здравеопазването, социалната защита и достъпност на водните услуги и услугите, свързани с основната инфраструктура. Следващите стъпки са съсредоточени върху водния и енергийния сектор и включват работа за запазване на финансовата достъпност на водните и енергийните услуги, която ще бъде извършена от българското правителство и МБВР в рамките на КУЗ, както и за подобряване на състоянието на множество семейства, принадлежащи</p>		

към най-бедните 40% в рамките на програмата за енергийна ефективност на жилищните сгради. Освен това, с използването на собствени ресурси МБВР ще продължи да се занимава с аналитична и консултантска дейност за подобряване на достъпа до социални услуги в областта на РДР, образованието, здравеопазването и социалната закрила. Използвайки ресурси на Доверителния фонд на ЕС, МБВР ще разработи детайлизирани карти на бедността, които да дадат пространствена картина на бедността в България.

Индикатори по РПС	Допълнителни индикатори за напредъка	Програма на ГСБ
<ul style="list-style-type: none"> • Брой лица, на които е осигурен надежден достъп до водоснабдяване – цел 170 000 • Увеличен достъп до подобрени канализационни услуги за събиране и пречистване на отпадъчни води (ОВ) – 70% от населението свързано към канализационна мрежа за събиране на ОВ; 55% от населението свързано към услуги за пречистване на ОВ. • Дял на жените бенефициенти, възползвали се от модернизацията на жилища. • Увеличен брой деца, записани в детска градина (Изходно ниво – 83%) • Брой домакинства от долните 40%, възползвали се от реновирани енергийно ефективни жилища (Изходно ниво – 0%; Цел: предстои да се разработи въз основа на резултатите от Оценката на бедността и нейното въздействие върху обществото (PSIA) 		<p>Заемно финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Проект „Развитие на общинската инфраструктура“ (ПРОИ) - Национална програма за енергийна ефективност на жилищните сгради (2016 фин. г.) <p>Консултантски услуги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - КУЗ за водния сектор <p>Собствени ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Въздействие върху бедността на проект за енергийна ефективност (Финансиран от МБВР преглед по методиката PSIA, 2017 фин. г.) - Жилищна стратегия (Финансирана от МБВР АКП, 2017 фин. г.) - Диалог по цените (напр. на електроенергията, 2017 фин. г.) - Интегрирани социални услуги (Финансирана от МБВР АКП на регионално ниво, 2017 фин. г.) - Изготвяне на карти на бедността в ЕС (Регионален ДФ, 2016 и 2017 фин. г.)

<p>в рамките на подхода Програма за резултати за енергийна ефективност.</p> <ul style="list-style-type: none"> Реновирани сгради, отговарящи на националните изисквания за безопасност на сградите. <p>Изходна стойност: 5 Целева стойност: 1250 сгради до 2019 г.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - ТП по въпросите на ранното детско развитие (2016 фин. г.) - Оценка на въздействието на достъпа до предучилищно образование на децата от ромски произход (2016 фин. г.) - Преглед на разходите
---	--	---

Приложение 2. Заключителен преглед на изпълнението и извличането на поуки, СПС, България 2011-2013 г.

Обсъждане на Борда по СПС:

17 май 2011 г.

Период на Доклада по изпълнение на СПС:

Май 2011 г.- 31 декември 2013 г.

I. РЕЗЮМЕ НА КОНСТАТАЦИИТЕ ОТ САМООЦЕНКАТА

1. **Стратегията за партньорство със страната (СПС) 2011-2013 г. беше първата „Европейска СПС“, разработила и осъществи модела „консултантски услуги срещу заплащане“ (КУЗ) за държави-членки на ЕС.** Предназначението на СПС беше подкрепа на България в нейния стремеж към пълно интегриране в Европейския съюз и сближаване по отношение на стандартите на живот. СПС 2011-2013 г. въведе ролята Групата на Световната банка (ГСБ) под формата на предоставяне на знание – в т. ч. КУЗ – по отношение на държавите-членки на ЕС. Програмата, предложена в СПС, залагаше в много силна степен на знанието и консултантските услуги, планирани да бъдат във все по-голяма степен предоставяни чрез услуги срещу заплащане, допълнени с тясна програма за заемно финансиране, изборително насочено към няколко комплексни реформи и области, които не са допустими за грантово финансиране от ЕС.

2. **Изпълнението на СПС 2011-2013 г. съвпадна с период на слабо съживяване на икономиката с безработица, при което се наблюдаваше задълбочаваща се бедност и неравенство.** Между 2011 и 2013 г. реалният годишен ръст на доходите на глава от населението спадна до 1,3% от ниво 6,6% през периода на подем 2000-08 г. Възстановяването на стопанската дейност беше бавно и дължащо се предимно на износа, като вътрешното търсене остана слабо. Износът бързо върна своите нива отпреди кризата, въпреки че фирмите се освободиха в значителна степен от работна ръка, за да се повиши производителността. Броят на безработните нарасна повече от двойно в сравнение с 2008 г. до 433 000 души през 2013 г. Загубата на работни места, особено в сегмента на работната сила с ниска квалификация, заедно с бавния ръст на икономиката доведоха до увеличение на бедността,¹⁶ която от 16,1% през 2008 г. достигна 18,5% през 2012 г. Увеличението в доходите на долните 40% от населението (като доходи) беше скромно в сравнение с други страни от ЕС в региона¹⁷.

3. **Политиките на Правителството в макроикономическия и финансовия сектор обусловиха укрепването на устойчивостта на българската икономика в условията на растяща външна и вътрешна уязвимост в различни направления.** Състоянието на текущата сметка на външния платежен баланс като цяло беше в равновесие в периода 2011-13 г., дори с отчитане на малък излишък, което представлява значително подобрене в сравнение с размера на дефицита 22,4% от БВП през 2008 г. (по данни на *ВОРМ5*). Докато влошаващите се изгледи в Еврозоната поддържаха опасенията във връзка с държавния дълг

¹⁶ Абсолютна норма на бедността въз основа на международно приетата линия на бедността от 5 щ. д. на ден.

¹⁷ Страните за сравнение от региона включват Хърватия, Чешката република, Естония, Латвия, Литва, Полша, Румъния, Словакия и Словения.

и стабилността в Европа, ограничавайки капиталовите потоци от чужбина, входящите в България потоци ПЧИ де факто се стабилизираха на ниво около 3% от БВП, което е сред най-високите стойности за региона. Въпреки че в страната се случи обръщане на посоката на капиталови потоци от банки-майки, банките в страната запазиха своята ликвидност и добра капитализация. Едновременно с това инфлацията се задържа ниска, сравнима с тази на търговските партньори, а фискалният дефицит беше сведен до под 1% от БВП през 2012-13 г. от 4,2% през 2009 г. България успешно коригира своя фискален дефицит по-бързо от други държави в ЕС и през 2011 г. излезе от процедурата при прекомерен финансов дефицит. Държавният дълг нарасна леко до 18,3% от БВП през 2013 г., но се запази на едно от най-ниските нива в ЕС.

4. **Предвид това колко активно Правителството овладя макроикономическите предизвикателства, СПС беше изготвена с висока степен на очаквания, че ще е в подкрепа на важни реформи, макар и в условия на ограничения.** Програмата на ГСБ беше организирана съгласно три стълба, а целите бяха обособени в общо 10 области. Стълб 1, *Реформи на политиките по Националната програма за реформи за изпълнение на Европейската стратегия 2020*, съдържаше цели в шест области: иновации; образование; публични финанси и публична администрация; конкурентоспособност – бизнес регулиране; зелен растеж и мерки, свързани с изменението на климата; и социално включване, в това число на ромите. Стълб 2, *Стратегии и институции за ускоряване на усвояването на средства от европейски фондове*, съдържаше цели в три области: транспорт/пътища; околна среда, води и селско стопанство; и социално включване, в това число на ромите. Стълб 3, *Средства, допълващи финансирането от фондове на ЕС*, беше с една област, насочена към транспорта – железопътен транспорт. В този смисъл СПС обхващаше амбициозна програма за тригодишен срок на изпълнение. СПС определи индикативна времева рамка за инвестиции в подкрепа на усилията за реформа в железопътния транспорт – сектор, чувствителен в политическо отношение. Тази скромна и избирателна програма за заемно финансиране допълваше една широка програма от КУЗ и аналитична и консултантска помощ (АКП).

5. **Високите очаквания обаче не бяха изпълнени поради множество фактори.** В условията на продължаващи макроикономически предизвикателства Правителството поддържаше строг контрол на фискалния дефицит, при стриктно прилагане на лимити за разходи във всички сектори. Правителството реши да не се продължи със заем за железниците, а вместо това да извърши реформи със собствени сили, преди да се инвестира в сектора. Проектите в портфейла се натъкнаха на неочаквани предизвикателства в хода на изпълнението (напр. при Втория проект за улесняване на търговията и транспорта (УТТЮЕ2) имаше промени в изискванията, свързани с присъединяването към ЕС и неочаквани археологически находки).

6. **Политическите промени и несигурността по отношение на политиките се явяваха ключови фактори, оказващи влияние.** Около средата на периода на СПС страната навлезе в сезон на бърза политическа промяна, започнала с оттеглянето на правителството на ГЕРБ, последвано от служебно правителство. Служебното правителство управляваше в продължение на близо три месеца, след което до края на периода на СПС управляващо беше новоизбраното коалиционно правителство, водено от Социалистическата партия. Промените в правителството и в партньорските институции доведоха до забавяне както на изпълнението на проекти, така и на работата в рамките на

аналитичните и консултантските услуги. В отсъствието на ново заемно финансиране и финансиране на политики за развитие в ключови области на реформа, съществуващият портфейл на МБВР и планираните КУЗ и АКП не бяха достатъчни за подкрепа на планираните резултати в рамките на предвидения тригодишен срок.

7. **На фона на тези политически развития, ГСБ остана гъвкава в прилагането на СПС**, като предоставяше подкрепа на правителството в няколко области по СПС и като увеличаваше използването на консултантски услуги срещу заплащане (КУЗ), за съдействие на България, главно в области на реформа, свързани с целите на сближаване с Европейския съюз (ЕС). Програмата на КУЗ подкрепяше страната за максимално усвояване на средства от европейски фондове, за постигане на резултати, включващи стратегическо секторно планиране и за укрепване на капацитета на водещи институции в съответните сфери. Овластяването и информирането на клиента в неговите взаимоотношения с ЕК беше както ценно, така и полезно, по силата на това, че се укрепваше състоятелността на отговорите на страната, подкрепяше се постигането на предварителни условия за ползване на европейски средства и информираността за първоначални мерки за реформа. АКП на МБВР осигури аналитична база за реформи (напр. за енергетиката).

8. **ГСБ предприе първоначален преглед на изпълнението на СПС през май 2012 г.** През 2013 г. следваше да се изготви Доклад за напредъка по СПС, което да е възможност за ревизиране на рамката за резултатите и за актуализиране на очакваните крайни резултати. Предвидено беше и Докладът за напредъка да се използва за удължаване на СПС с още две години. Това обаче не се случи, отчасти поради отсъствие на действащи партньорски институции, и отчасти поради предстоящото предоставяне на новите продукти, а именно Систематичния анализ за страната (САС) и Рамката за партньорство със страната (РПС). Така, вместо да се предприема изготвянето на цялостен Доклад за напредъка и да се удължава СПС, се реши да се изготвят в периода 2014-2015 г. двата документа, посочени по-горе, като ръководство за ангажимента на ГСБ с новото правителство на България, със срок, съвпадащ с програмния период на ЕС 2014-2020 г.

9. **Прегледът на изпълнението и извличането на поуки оценява общия резултат, свързан с развитието, за периода на СПС 2011-2013 г., като незадоволителен.** СПС не успя да постигне своите цели в много области, защото някои от очакваните дейности – част от работата по КУЗ и новата програма за заемно финансиране – не се случиха. В други случаи Матрицата за резултатите не съдържаше показатели за изходящите елементи за измерване на напредъка. Почти половината не бяха постигнати. Таблица 1 по-долу съдържа преглед на стълбовете, целите и оценките по СПС (подробно представяне е дадено в Приложение 1 към настоящото).

10. **Прегледът на изпълнението и извличането на поуки оценява работата на ГСБ като приемлива.** ГСБ не е постигнала напълно целите, посочени в СПС. Беше извършен обаче напредък по много от междинните показатели, използвани за наблюдение на напредъка по СПС, някои от които могат да се считат за показатели за резултати, особено предвид краткия период за осъществяване на СПС. По отношение на концептуалното организиране на стълбовете и целите на СПС, те надлежно отговаряха на Националната програма за реформи 2011-2015 г. на страната и средносрочните цели за постигане на по-нататъшна икономическа и социална интеграция в ЕС и сближаване със стандартите на живот в ЕС. МБВР извършваше навременно наблюдение на действащия портфейл и

проявяваше гъвкавост в подкрепата на целите на страната посредством разширяваща се програма КУЗ.

11. Прегледът на изпълнението и извличането на поуки отбелязва, че СПС беше насочена към споделен просперитет и намаляване на бедността. При все че СПС беше разработена преди излъчването от страна на ГСБ на корпоративните цели като намаляване на крайната бедност и увеличаване на споделения просперитет по устойчив начин, целите в Стратегията за партньорство със страната силно съответстваха на първите, в европейски контекст. СПС стъпваше върху Националната програма за реформи на България и отчиташе Стратегията 2020 на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, което се вписва успешно в корпоративните цели на ГСБ. СПС визираще области, които биха способствали България – най-бедната страна в ЕС – да се сближи с жизнените стандарти на ЕС чрез по-нататъшно усвояване на средства от европейски фондове (форма на споделено благоденствие в рамките на ЕС) в ключови сектори. Интервенциите в сектор образование бяха обвързани с идеята за споделен просперитет чрез търсеното увеличение на активите на населението в тази област. Предметът на СПС също така включваше и най-бедните членове на българското общество, ромското население. И накрая, СПС съдържаха мерки, свързани с финансовата, социалната и екологичната устойчивост.

II. ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ В ОЦЕНЯВАНЕТО НА РЕЗУЛТАТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕТО ПО ПРОГРАМАТА

12. Прегледът на изпълнението и извличането на поуки оценява цялостния резултат, свързан с развитието, по СПС 2011-2013 г. като *незадоволителен*. От общо 10 области на целите в Матрицата за резултатите по СПС, две са „Постигнати като цяло“, четири – „Частично постигнати“, а четири са със статус „Непостигнати“ (вж. Таблица 1). Приложение 1 към настоящия документ съдържа комплексна матрица за Самооценка по програмата на СПС. Следва да се отбележи, че повечето дейности на ГСБ, в т. ч. растящият портфейл по КУЗ, касаят политиките и визират средносрочния план, отвъд обхвата на тригодишната СПС. Независимо от това ГСБ е допринесла за процеса, насърчаващ развитието в страната, главно чрез своята програма, която е в процес на изпълнение (вж. Таблица 2).

Таблица 1: Преглед на стълбовете, целите и оценките на СПС

СПС 2011-2013 г., България – стълбове, цели и оценки	
Област на целите	Оценка на областите на целите
<i>Стълб 1: Реформи на политиките по Националната програма за реформи за изпълнение на Европейската стратегия 2020</i>	
Иновации	Частично постигнато
Образование	Частично постигнато
Публични финанси и публична администрация	Постигнато като цяло
Конкурентоспособност – бизнес регулиране	Непостигнато
Зелен растеж и мерки, свързани с изменението на климата	Непостигнато
Социално включване, в т. ч. на ромите	Частично постигнато
<i>Стълб 2, Стратегии и институции за ускоряване на усвояването на средства от европейски фондове</i>	
Транспорт – пътища	Постигнато като цяло
Околна среда, води и селско стопанство	Частично постигнато
Социално включване, в т. ч. на ромите	Неудостоверено
<i>Стълб 3, Средства, допълващи финансирането от фондове на ЕС</i>	
Транспорт – железопътен транспорт	Непостигнато

Таблица 2: Действащи операции в периода на СПС

Финансова година (ФГ)	Проект
<i>Заеми</i>	
ФГ07-13	Проект за рехабилитация на пътната инфраструктура (ПРПИ)
ФГ07-14	Втори проект за улесняване на търговията и транспорта (УТПЮЕ2)
ФГ09-16	Проект за социално включване (ПСВ)
ФГ10-18	Проект „Развитие на общинската инфраструктура (ПРОИ)
<i>Грантове</i>	
ФГ11-14	Подкрепа за реформа на институциите в горския сектор – Фонд за институционално развитие (ФИР)
ФГ11-15	Укрепване на капацитета за финансиране и изпълнение на Националния доверителен екофонд – ФИР

13. **България значително е увеличила усвояването на средства от европейски фондове, в т. ч. по оперативни програми за сектори, за които са стартирали услуги тип КУЗ.** Средствата, предназначени за страната след нейното присъединяване към ЕС, в програмния период 2007-13 г., възлизат на 9,4 млрд. евро, или средно около 3,7% от БВП на година за този период. Общата¹⁸ норма на усвояване на средства от европейски фондове на страната се е подобрила за периода на СПС: от 18,27% през 2010 г. тя нараства до 51,29% през 2013 г. Нормата на усвояване се подобрява десетократно за Оперативна програма (ОП) „Транспорт“, във връзка с която е предоставяна подкрепа от страна на МБВР под формата на КУЗ — от 5,81% през 2010 г. до 58,43% през 2013 г. През юни 2015 г. усвояването по тази ОП е 78,35%, малко над нормата за всички ОП. Предоставяни са консултантски услуги и за водния сектор, попадащ в предмета на ОП „Околна среда“, заедно с екологични дейности. Нормата на усвояване за ОП „Околна среда“ също се подобрява – ръстът е почти четирикратен между 2010 г. и 2013 г. до 24,11% - но изпълнението на тази ОП отне повече време в сравнение с всички други ОП. През юни 2015 г. нормата на усвояване по нея беше най-ниска – 59,69%, предвид временното спиране от страна на ЕС на средства от европейски фондове през 2014 г.

Цел на СПС: Укрепени политики, съгласувани инструменти и ефективни институции за висококачествени научноизследователски и развойни дейности.

Оценка: Частично постигнато

Стълб 1, Реформи на политиките по Националната програма за реформи за изпълнение на Европейската стратегия 2020

14. Иновации.

Тази цел се оценява като частично постигната. Междинните показатели бяха особено силни и повечето бяха постигнати. България извършва скромнен напредък в областта на иновациите в разглеждания период. Само част от междинните индикатори са постигнати между 2011 и 2013 г. по СПС. Постигането на целта на СПС в тази област разчиташе единствено на аналитична подкрепа и докато някои от препоръките, посочени от МБВР по КУЗ бяха усвоени, няколко препоръчани непосредствени дейности не бяха осъществени. Разходите за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) на страната, както публични, така и от частни източници, са доста под средните стойности за ЕС и инвестициите в НИРД остават ниски за периода на СПС. Програмата КУЗ „Иновации“, осъществена между октомври 2012 г. и декември 2013 г., предостави аналитичната основа за Стратегията на България за научни изследвания за интелигентна специализация, като предварителна условност за достъп до средства на ЕС за цикъл 2014-2020 г. Консултантските услуги срещу заплащане и в следствие Стратегията разработиха предложения за подобряване на управлението, изпълнението на политиките за иновации, инструментите за финансиране на иновации за цикъла 2014-2020 г., водещи проекти в областта на иновациите и план за действие за комерсиализацията на изследвания и иновации. Залегналото в дейностите споделяне на знания обаче не доведе до припознаване и ангажираност и в крайна сметка не бе съпътствано от важни реформи. Също така,

¹⁸ Общата норма на усвояване за всички ОП, финансирани от Структурни фондове, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство.

политическите промени не благоприятстваха въвеждането на сериозни реформи за финансиране на конкурентен принцип за изследвания и иновации.

15. **Образование.**

Цел на СПС: Повишено качество на началното и средното образование чрез укрепване на рамката на отчетността. Подобро качество и актуалност на висшето образование чрез укрепено управление, акредитиране и финансиране въз основа на постиженията.
Оценка: Частично постигнато

Само един междинен показател беше изпълнен почти изцяло, подкрепян от допълнителни показатели - консултантската подкрепа от страна на МБВР доведе до изготвянето на проекти на нова нормативна уредба и на стратегии, укрепващи образователната система. Независимо от мащабните реформи във връзка с управлението в образователната система (2007-2008 г.) и делегирането на значителни правомощия по отношение на финансирането и взимането на решения на училищата, качеството на образованието е в стагнация, докато измеренията на системата, свързани с ангажираност и припознаване на отговорност, се влошиха. Реформите за децентрализация не бяха съпътствани с надлежно развити механизми за отчетност, чрез които главни заинтересовани страни в образованието да отговарят за учебната успеваемост на учениците. За справяне с посочените слабости, през разглеждания период правителството се съсредоточи върху подготовката на реформи на политиките за укрепване на рамката за отчетност за началния и средния курс на образованието. МБВР подкрепи усилията за реформа на правителството чрез *Програмна техническа помощ (ТП) за сектор образование (ФГ11-13) и (ФГ14-15) и Аналитична и консултантска помощ за висшето образование за държави в ЕССУ5 (ФГ11-13)*, които залегнаха в основата на работа по изработването на нови проектозаконали и стратегии за укрепване на образователната система. За съжаление честите смени на правителството не позволиха тези политики да бъдат приети и изпълнени. Докато цялостните реформи на политиките се забавиха, първите стъпки за укрепване на националната система за оценяване на ученици бяха предприети през 2013 г. с подкрепата на МБВР под формата на пилотно въвеждане на измерителя на „добавената стойност“ на постиженията в училище. С пилотното мероприятие резултатите от тестовете на всички български ученици бяха използвани в статистически модел за определяне на отделното влияние на фактора семейство и семейна среда/произход върху резултатите от теста и на тази основа да се изведе показател за отговорността на училището, отразяващ приноса на същото за съответната успеваемост на учениците в тестовете.

16. **Публични финанси и публична администрация.**

Цел на СПС: Подобряване на ефективността и ефикасността на публичните разходи.
Оценка: Постигнато като цяло

Целта на СПС беше много широка, но оценка „постигнато като цяло“ е заслужена, предвид това, че междинните индикатори представляват ключови резултати и са посочени алтернативни индикатори. Високо оценена и получила признание от страна на

Правителството е работата на МБВР по линия на консултантски дейности по политиките и аналитични дейности, напр. проучването „*Златен растеж*“, както и насоченото конкретно за страната изследване „*Смекчаване на икономическото въздействие на застаряването на населението: Възможни варианти за България*“. С помощта на тези дейности водещи заинтересовани страни от правителството, вкл. Министерство на финансите (МФ), отчетоха важността на дългосрочните предизвикателства – и съответстващия натиск върху публичните финанси – произтичащи от едно бързо застаряващо население. МБВР подкрепи МФ в хода на определяне на програми за оптимизиране на разходите в избрани области (разходи за възнаграждения в публичния сектор, заетост и публични инвестиции). Както и в други сфери обаче, на последващите дейности по конкретни препоръки попречи политическите промени в периода на СПС. Оптимизирането на публичните разходи в периода 2010-2012 г. залагаше на замразяването на разходите за заплати в публичния сектор и намаляване на работните места в него, което спомогна за намаляване на фискалния дефицит до под 1% от БВП през 2012-13 г. от 4,2% през 2009 г. Няколко организационни промени в МФ доведоха до намалена роля на ведомството във връзка със стратегическия надзор върху определянето на приоритетите във връзка с публичните инвестиции (при което бяха разширени функциите на Министерския съвет). Независимо от това, когато Правителството разполага с политически капитал да извършва актове, то е по-подготвено откъм информираност да го стори.

17. *Конкурентоспособност – бизнес среда.*

Цел на СПС: Намаляване на административната тежест на централно и местно ниво, чрез ефективно прилагане на Програмата за по-добро регулиране и Плана за действие за намаляване на административната тежест.

Оценка: **Непостигнато.**

Целта на СПС беше много амбициозна за един тригодишен времеви план, като основният инструмент за подкрепа на изпълнението беше програма КУЗ, която не се случи. В резултат на това целта не беше постигната. В отчетния период МБВР беше ангажирана в диалог за политиките и предоставяше съдействие под формата на знание и консултации – *Аналитична и консултантска помощ „По-добро регулиране за по-висок растеж“* и технически доклад на тема „*Административни пречки пред фирмите на общинско ниво*“ – в подкрепа на усилията на правителството за продължаващо подобряване на стопанската среда. Областта „бизнес среда“ е ключов обект на реформи в програмата на Правителството, в която все още предстои да се видят резултати. Дейностите на Правителството, свързани с административната реформа и бизнес регулирането през последните няколко години не бяха достатъчно целенасочени. Въпреки че редица програми бяха предназначени да оптимизират съществуващи регулации и да подобрят качеството на нови такива, фирмите в България все още се изправят пред голям брой регулаторни режими и административни такси, което са пречка за ежедневните стопански операции и ограничават конкуренцията на местните дружества. Не са извършвани оценки на регулаторното въздействие на важни политики и нормативна уредба. Регламентите на общинско ниво силно допринасят за административната тежест за стопанските субекти в

страната. Ограничени са услугите на електронното правителство на общинско ниво. Все още не е приета Политика за държавните такси, независимо от извършената работа, вкл. аналитична подкрепа във връзка с режима на държавните такси, предоставена от МБВР.

18. *Зелен растеж и мерки, свързани с изменението на климата.*

Цел на СПС: Намаление на потреблението на енергия на сградите чрез разгърнатата програма за подобряване на енергийната ефективност на обществени и жилищни сгради. Подобряване устойчивостта спрямо изменението на климата и укрепване на управлението на търговията с въглеродни емисии.

Оценка: Непостигнато

Очакваните цели в тази област, във вида, в който са формулирани в СПС, са много амбициозни; а главното средство за подкрепа на изпълнението беше програма КУЗ, която не се случи на практика. Предвид отсъствието на индикатор за крайния постигнат резултат, удостоверяване не беше възможно, поради което целта е оценена като непостигната. Правителството предприе редица стъпки, като диалогът продължава. МБВР даде принос за подробното разработване на схема за Енергийна ефективност на жилищни сгради, финансирана от ЕС. Машабна правителствена програма в отчетния период по СПС обаче не беше осъществена, поради изменения в политическите приоритети. В края на 2014 г. обсъжданията се възобновиха. Във връзка със Стратегията за адаптиране към изменението на климата МБВР изготви техническо задание за Стратегията (*Аналитична и консултантска помощ, „Изменение на климата и зелен растеж“* ФГ12). Изготвянето обаче беше задържано, поради решението на правителството да се използват финансови ресурси за изработване на стратегията от новия програмен период на ЕС (2014-2020 г.). Подкрепеният от МБВР диалог върху политиките и дискусиите с Правителството беше подновен в края на 2014 г. Също така МБВР оказва съдействие по програмата на правителството по климатичните промени чрез *Аналитична и консултантска помощ, „Изменение на климата и зелен растеж“* (ФГ14), по която окончателният доклад *“Застраховка срещу климатичните промени: Финансово управление на риска от бедствия и застрахователни възможности за адаптация към изменението на климата в България“* се явява важен принос за Националната стратегия за адаптация към изменението на климата. В периода на СПС грант на ФИР - Националният доверителен екофонд (НДЕФ) допринесе за укрепване на институционалния капацитет на МОСВ и НДЕФ за участие в търговията с въглеродни емисии. За съжаление Правителството не продължи с предложения проект, базиран върху ГИС, сред целите на които беше изграждането на аналитичен капацитет за оценяване на разходите и ползите на смекчаването на емисиите на парникови газове за горския сектор. *Грантът на ФИР за Реформа на институциите в горския сектор* значително допринесе за изготвянето и приемането на ново законодателство в горския сектор и за създаването на нова институционална уредба, в т. ч. изграждане на капацитет и обучение за служителите на Изпълнителна агенция по горите и на горските стопанства във връзка с новите функции и отговорности. В отговор на обществено недоволство срещу непрозрачно определяне на цените в енергетиката, Правителството заяви *“Бърза аналитична оценка на избрани въпроси от сектор „Енергетика“* (ФГ13) пред Б МБВР. Незабавният и надлежен отговор на МБВР спомогна

за определянето на възможните варианти за стратегически реформи в отрасъла и отвори врати за бъдещ разширен ангажимент, чието начало беше през 2015 г. Също така беше развит аналитичният капацитет в Министерство на икономиката и енергетиката и във водещи ведомства в газовия сектор за изготвяне на стратегии и планове за действие за същия сектор, за гарантирането на надеждно и диверсифицирано снабдяване с енергия. Понастоящем Министерство на енергетиката разполага с инструмент за определяне на мерките, които са с най-ниски разходи, за подобряване на доставките на газ и вариантите за реализиране на максимални икономически ползи от търговията с газ.

19. **Социално включване, в това число на ромите.**

Цел на СПС: Повишено социално включване чрез разработването на по-добре интегрирани механизми за включване на уязвими групи, включително ранно детско развитие, както и по-голямо усвояване на средства от европейски фондове.

Оценка: Частично постигнато

При все че са постигнати резултати в тази област, забавяния, свързани с наличието на средства и отсъствието на показател за резултатите, обусловиха факта, че в рамките на периода на СПС целта не беше постигната изцяло. Много от междинните показатели бяха постигнати. Изпълнението на *Проект за социално включване (ПСВ)* доведе до разширен достъп до предучилищно образование и по-добри възможности за социално включване за деца в неравностойно положение. Заложеният показател беше постигнат: над 1000 деца, в т. ч. ромски деца с увреждания, (1107 деца през декември 2013 г. в сравнение с 0 през 2011 г.) постъпиха в базата, изградена по проекта. Но значителните забавяния в изпълнението на ПСВ попречиха на стартирането на услуги за социално включване, предназначени да допълват услугите, свързани с детските заведения. Недостатъчните ресурси за ПСВ – проектът получи малка част от необходимите средства, поради придържането към строги бюджетни тавани – повлияха отрицателно върху въздействието на проекта, но преминаването на тяхното финансиране от ПСВ към финансови механизми на ЕС стартира успешно през 2015 г.

Стълб 2: Стратегии и институции за ускоряване на усвояването на средства от европейски фондове

20. **Транспорт - пътища.**

Цел на СПС: Укрепване на ръководството, управлението и капацитета за усвояване на европейски средства в пътният сектор. Подобрена пътна и гранична инфраструктура.

Оценка: Постигнато като цяло.

Всички заложи планирани елементи са изпълнени, в т. ч. частично модернизиране на граничен контролно-пропускателен пункт Калотина (цялостната реконструкция беше извадена от проект *УТТЮЕ2*). Бяха рехабилитирани над 300 километра от националната пътна мрежа по проект „*Рехабилитация на пътната инфраструктура*“; ГКПП Капитан Андреево беше ремонтиран и беше изграден път с дължина 3,5 км за подстъп към пункта.

Пунктът функционира. ГКПП Калотина реализира ползите от модернизацията на оборудването и от мерките за укрепване на институционалния капацитет, подкрепени по проект УТТЮЕ2. Агенция „Пътна инфраструктура (АПИ) започна структурна реорганизация в съответствие с препоръките на МБВР. Посредством редица стратегически документи, изготвени в рамките на *Програмата за консултантски услуги срещу заплащане „Пътища“* МБВР предостави солидна аналитична база за дейностите на МРРБ по взимането на решения и направи съществен принос за осигуряването на взимане на решения въз основа на по-голяма информираност, във връзка с усвояването на средства от европейски фондове.

21. *Околна среда, води и селско стопанство.*

Цел на СПС: Повече инвестиции във водния сектор, финансирани с европейски средства с помощта на стратегическо определяне на приоритетите, генерални планове за ВиК и укрепен институционален капацитет.

Оценка: Частично постигнато

Повечето от планираните жалони са постигнати. Чрез консултантските услуги по *КУЗ Воден сектор* Банката предостави подкрепа за изготвянето на нова стратегия за отрасъла водоснабдяване и канализация (ВиК), в последствие приета от правителството. Законът за водите беше изменен с цел да се ускори прехвърлянето на ВиК активите и правата за тяхната експлоатация и поддръжка между асоциациите по водоснабдяване и канализация (АВиК) и регионалните ВиК оператори. По проект *„Развитие на общинската инфраструктура“* бяха изработени регионални генерални планове за ВиК за територията на цялата страна (без София-град), които в последствие бяха приети от Министъра на регионалното развитие и благоустройството след консултации с АВиК и общинските съвети. Изпълнението им обаче се забави, поради факта, че генералните планове за ВиК бяха утвърдени през декември 2013 г./януари 2014 г. При осъществяването на проект *„Развитие на общинската инфраструктура“* имаше забавяния, свързани основно с продължителността на процедурите по възлагане на поръчки и процедиране на подробни устройствени планове (ПУП). Изграждането на един от язовирите (Нейковци) беше отменено - при актуализиране на разчета на разходите се установи, че те надхвърлят първоначално прогнозираните. Договорът за изграждане на първия язовир беше подписан през декември 2014 г., като се очаква останалите два да бъдат сключени в началото на 2016 г.

22. *Социално включване, в това число на ромите.*

Цел на СПС: Увеличение на участието на ромското население в обществото с помощта на разгърнати, интегрирани, прозрачни и насочени към резултатите национална стратегия и дейности.

Оценка: Непостигнато.

Целта за социално включване, в това число на ромите, беше прекалено амбициозна и СПС не включваше механизъм за наблюдение на участието на ромите в обществото. В резултат на това оценката е, че целта не е постигната. В резултат на това оценката е „непостигнато“. МБВР предостави консултантска подкрепа, включително обществени обсъждания, за изготвянето на Националната стратегия за интегриране на ромите (НСИР); също така МБВР изработи и предостави на партньорите от правителството преглед на рамката за осъществяване по места на НСИР. Предвидената последваща подкрепа за изпълнение на НСИР чрез програма за консултантски услуги срещу заплащане обаче не стана факт в периода на СПС. От МБВР беше предприето извършването на качествено проучване на джандър измеренията на ромското включване с цел предоставяне на повече информация като основа за бъдещи интервенции.

Стълб 3: Средства, допълващи финансирането от фондове на ЕС

23. *Транспорт – железопътен транспорт.*

<p>Цел на СПС: Финансово стабилна и модернизирана железопътна система. Оценка: Непостигнато</p>

Целта на СПС за сектор Транспорт – железопътен транспорт не беше постигната, защото нито един от предвидените заемни инструменти не се реализира. Докато амбициозните реформи в железопътния сектор, предприети през първата година на изпълнението на СПС, стъпваха върху съвместен меморандум за разбирателство¹⁹ и договорена матрица за реформи, планираната програма за предоставяне на заемно финансиране на железопътния сектор беше спряна по искане на правителството. Първият Програмен заем за политики за развитие за железопътния сектор и Проект за рехабилитация на железопътната инфраструктура бяха подготвени и договорени по времето на СПС, но Правителството в последствие индикира, че са необходими допълнително реформи преди пристъпване към кредитиране и така се реши да не се продължи с подкрепата на МБВР за железопътния сектор.

III. Оценка на работата на ГСБ

24. **Като цяло оценката на работата на ГСБ е приемлива.** Основната причина работата на ГСБ да се оцени като приемлива е неизготвянето на Доклад за напредъка, като така бе пропусната възможност за надлежно изменение на матрицата и очакваните резултати, за да съответстват на опита в хода на изпълнението. ГСБ с инициативност подходи към приспособяването към изменящите се обстоятелства и развиващите се във времето приоритети на Правителството. Тя поддържаше диалог в хода на времето, предоставяше аналитична подкрепа и изгради основите на солидна програма от дейности за следващия стратегически период/РПС (т.е. предимно КУЗ, но също така е налице добра база за заемно финансиране, при интерес от страна на правителството). Концептуалната

¹⁹ Вж. МР между Правителството на България и Световната банка, Разширяване на сътрудничеството за развитие на инфраструктурата на България.

организация и изпълнението на СПС 2011-2013 г. подкрепяха страната за максимално използване на средства от ЕС за постигане на тези цели.

25. Рисковете от политико-икономическо естество, изведени в СПС, се сбъднаха в периода на Стратегията. Докато ГСБ не предвиди степента, в която ангажираността на правителството за реформи би стопирала в резултат на политическата ситуация, в СПС залегна гъвкавост и ГСБ се адаптира посредством (а) непрекъснато участие в секторен диалог с правителството; (б) стратегическо идентифициране на аналитична и консултантска помощ (както специфична за страната, така и на регионално ниво, включващо България); и (в) търсене на КУЗ, които в най-висока възможна степен да съответстват на конкретните условия (съобразно желанието и нуждите на правителството и конкурентното предимство на ГСБ). Чрез поддържане на своя ангажимент с правителството в рамките на дейности, несвързани със заемно финансиране, ГСБ е в добра позиция да разшири подкрепата за реформите на правителството с финансова помощ и допълнителни дейности КУЗ, в случай че и когато има интерес.

26. Рисковете от макроикономически характер и тези, свързани с общото изпълнение и управление, както и с осъществяването на КУЗ не засегнаха отрицателно реализирането на СПС. България доста добре овладя макроикономическите рискове. Рисковете за осъществяването на консултантските услуги срещу заплащане (КУЗ) бяха смекчени, като МБВР се насочи избирателно към сфери, в които беше налице силно търсене от страна на правителството и в които МБВР разполагаше с ясно изразено сравнително предимство.

27. Концептуалната организация на СПС 2011-2013 г. се характеризира с допълняемост, гъвкавост и партньорство по отношение на знанието. ГСБ осигури допълняемост с дейностите, подкрепяни от европейските институции и инструменти и съобрази, доколкото е възможно, своя цикъл по СПС с програмния период на ЕС. Първоначално ГСБ искаше периодът на СПС да съвпада с периода за финансиране на ЕС, т.е. петгодишна СПС, но Правителството предпочиташе по-кратка времева рамка. ГСБ и Правителството се споразумяха за тригодишна СПС. ГСБ предвиждаше и вариант да се използва Докладът за напредъка като основа за удължаването на СПС. Предвид политическите промени този вариант не се реализира. Концептуално стълбовете и целите на СПС бяха добре синхронизирани с Националната програма за реформи на страната за периода 2011-2015 г. и средносрочните цели за по-нататъшно икономическо и социално интегриране в ЕС. Замисълът на СПС беше гъвкав и ориентиран към търсенето, съответно позволяващ на ГСБ да се адаптира към променящата се среда и несигурност в хода на възстановяването на световната икономика, както и към необходимостта от отчитане на политико-икономическите аспекти и развиващите се във времето приоритети на Правителството, докато България настига останалите държави в ЕС.

28. Матрицата с резултатите от СПС 2011-2013 г. не успя да посочи резултати по целите и нейното ревизиране щеше да бъде от полза, в случай че беше изготвен Доклад за напредъка. Малкият брой очаквани резултати по СПС бяха прекалено амбициозни, особено предвид тригодишния план на СПС и вида ангажимент на ГСБ (т.е. основно консултантска подкрепа). Също така има показатели, които не могат да бъдат измерени поради липсата на относими статистически данни (напр. няма определение на „уязвим“, както и маркери за етническа принадлежност в статистическите данни за образованието в страната).

Независимо от това по много от показателите, използвани за наблюдение на напредъка по СПС, беше постигнат прогрес.

29. **Качеството на реализацията е приемливо.** Докато ГСБ успешно изпълняваше някои цели от програмата, концептуалният замисъл на СПС и нейните цели бяха прекомерно амбициозни. Нестабилната политическа среда през 2013 г. попречи на изготвянето на Доклад за напредъка и се пропусна възможност за коригиране на рамката на очакваните резултати по СПС. Независимо от това МБВР откликваше на променящите се обстоятелства, адаптирайки се към политическата динамика чрез разширяване на портфейла на програмата за консултантски услуги срещу заплащане, за надлежно посрещане на развиващите се във времето нужди на Правителството, в съответствие със СПС. Ангажираността с Правителството в приоритетни области и разгърнатият портфейл по КУЗ сега носи плодове. МБВР предостави активен, ангажиран и навременен надзор по осъществяването на своята програма. Отчетът-равносметка за изпълнението на програмата на тримесечие, стартиран съвместно с Правителството през ФГ11, се утвърди като механизъм, с водеща страна Министерство на финансите, за активен подход спрямо затрудненията и ускоряване на изпълнението. Всички проекти в портфейла бяха реструктурирани за по-добро съответствие с европейските приоритети на Правителството. По време на Годишния преглед и планиране на СПС (април 2012 г.)²⁰ Правителството и МБВР договориха приоритетни задачи за следващите дванайсет месеца, в допълнение към дейностите, които вече са в ход. Така за първи път всички задания по аналитичната и консултантска помощ бяха договорени с клиента преди вътрешното обсъждане по Договаряне на работната програма и бяха планирани своевременно.

30. **Представянето по заемния портфейл беше смесено.** Един проект („Рехабилитация на пътната инфраструктура“ - РПИ) беше изваден от портфейла през разглеждания период. Заключителният доклад за изпълнението (*ICR – Implementation Completion Report*) определи работата на МБВР като „задоволителна“, а оценката на Независимата група за оценяване (*IEG – Independent Evaluation Group*) беше „умерено задоволителна“. Докато проект РПИ беше изпълнен успешно и значително допринесе за постигане на заложените очаквани резултати по СПС за транспорта, като цяло повечето проекти в портфейла срещнаха трудности при изпълнението, довели до забавяне и реструктуриране. УТТЮЕ2 беше осъществяван от няколко институции, което усложни изпълнението. То беше засегнато и от продължителността на процедурите за обработка и одобрение, изменения в изискванията поради присъединяването към ЕС и външни фактори, като попадането на неочаквани археологически обекти. При проект „Развитие на общинската инфраструктура“ имаше забавяния, свързани с продължителността на процедурите по възлагане на поръчки и процедуриране на ПУП. Изпълнението на портфейла като цяло се повлия от необходимостта на правителството да прилага строги бюджетни тавани за ресорните министерства. Активното наблюдение на портфейла, съвместно с Министерство на финансите, беше от ключово значение за предприемане на мерки по отношение на слабата норма на усвояване за страната през ФГ11 – усвояването се ускори, като достигна 21,1% през ФГ12 и 17,6% през ФГ13, в сравнение с 6,7% през ФГ11 – най-ниският отчетен показател за усвояването в портфейла на страната за последните 15 години.

²⁰ Вж. *2012 Bulgaria CPS Review and Planning: Partnering for Bulgaria's European Future*, The World Bank Group, May 2012.

31. **Предоставянето на аналитична и консултантска помощ (АКП) се извършваше по график**, въпреки някои забавяния по определени задания поради политическите промени и изменящи се приоритети, оказващи влияние върху техническите задания и окончателните продукти по редица елементи. МБВР остана гъвкава и надлежно адаптираше своята подкрепа: всички планирани задания по АКП бяха предоставени, като бяха включени допълнителни такива в отговор на развиващите се във времето нужди на Правителството и променящите се обстоятелства. Стратегическата приложимост на АКП на МБВР положи солидната основа за разгърнатата подкрепа чрез програми КУЗ. Така е налице базата за силна програма от дейности за новата РПС (напр. в сектор енергетика, във водния сектор, във връзка с дейностите за адаптиране към изменението на климата) въз основа на работата от предходния период. Приложение 4 съдържа подробен списък на планираната програма за дейности, несвързани със заемно финансиране и на изходните продукти за предходния период.

32. **Резултатите, свързани с финансовото управление (ФУ) на инвестиционния портфейл като цяло са задоволителни, като редовните мониторингови прегледи не са констатирани съществени въпроси.** Проектите са отговаряли на условията, свързани със счетоводното отчитането и одитирането. Един систематичен въпрос, оказал влияние върху изпълнението на проектите, се отнася до адекватността на средствата за разходи, предвидени в бюджета, които в някои случаи са били по-малко от финансовите нужди. Екипите по заданията са сигнализирали за това положение и са следели отблизо финансовото състояние на проектите чрез редовно отчитане на разчетите за отпуснатите и усвоените средства и постоянен диалог с главните заинтересовани страни и последващи действия. През предходния период на СПС не е извършвана широка дейност в областта на анализ на управлението на публичните финанси. Последният доклад върху прилагането на стандарти и регламенти в областта на счетоводното отчитане и одитирането (*Report on the Observance of Standards and Codes Accounting and Auditing, ROSC A&A*) излезе в началото на 2009 г. През 2010-2011 г. беше обсъждан проект в областта на корпоративното финансово отчитане по линия на Швейцарския принос за намаляване на икономическите и социални различия в разширения Европейски съюз за България. Беше структуриран проект, но в крайна сметка правителството не продължи с него, в процеса на ревизиране на приоритетите. Органите за финансов надзор и представители на счетоводната професия редовно биват канени на мероприятия, организирани от Центъра за реформа на финансовото отчитане (Centre for Financial Reporting Reform). Бъдещите стъпки биха могли да включат евентуална програма за техническа помощ за актуализиране на Доклада върху прилагането на стандарти и регламенти в областта на счетоводното отчитане и одитирането и да се предостави съдействие за изграждане на капацитет за корпоративния сектор и за предприятията държавна собственост.

33. **Работата, свързана с възлагането на поръчки по инвестиционни проекти в хода на изпълнението беше задоволителна за по-голямата част от продължителността на проектите.** Възлагането на извършването на работи, доставката на стоки и предоставянето на техническо съдействие се извършваше в съответствие с приложимите указания на Б МБВР. Не са отчетени случаи на неспазване на политиките и процедурите на МБВР в областта на възлагането на поръчки. При забавяния на доставките се оказваше стандартна подкрепа за изпълнението с участие на специалист в областта на възлагането на поръчки от МБВР, въз основа на преглед и консултация по технически въпроси от страна на МБВР и съобразно редовни прегледи и актуализации на плана за поръчките. Независимо от

промените на ниво агенции и министерства, звената, отговарящи за изпълнението се запазваха в основния си състав за времетраенето на проекта, което гарантираше приемственост, капацитет и качество при изпълнението на проектите. Необходимостта Правителството да прилага строги бюджетни тавани спрямо ресорни министерства беше друга причина за забавяне на подписването на договори и изпълнението. Към тези въпроси се подхождаше на редовни съвместни срещи за разбор по изпълнението на програмите, под ръководството на Министерство на финансите, за обсъждане и договаряне на подходящи стъпки за подобряване на изпълнението.

34. Независимо от това, че СПС не включваше визиране на въпросите, свързани с равнопоставеността на половете, или дезагрегирани по пол показатели за резултати, МБВР отбеляза принос чрез Проекта за социално включване. Въз основа на обратна информация, получена в хода на консултациите по СПС, има индикации, че ПСВ е оказал положително въздействие върху жените (в частност млади ромски жени), присъединяващи се към пазара на труда. Бенефициерите по проекта включват 11580 лица, грижещи се за деца, които получиха консултации за родителски умения (дек. 2015 г., с натрупване). Съгласно обществените норми, тези лица, предимно в ромските и турските етнически общности, са почти изключително жени. Консултациите имаха за цел да се подобрят взаимоотношенията между родителите/близките и техните деца през изключително важната първа година от детското развитие. Като част от проекта много от горепосочените бенефициери присъстваха и на занятия, подготвящи млади родители за връщане на пазара на труда.

35. Поради отсъствието на ново заемно финансиране подкрепата за предпазните политики, свързани с околната среда, беше насочена върху надзор на действащи проекти в крайната фаза на тяхното изпълнение. Докладите сочат добро спазване на предпазните политики на Световната банка и добро сътрудничество с Правителството в областта на предпазните политики. В рамките на УТТЮЕ2 бяха консервирани няколко значителни археологически обекти в сътрудничество с Националния археологически институт с музей (НАИМ). Находките включват части от древноримски път Виа Диагоналис и праисторически находки като некрополи с жертвоприношения, праисторическо светилище и предмети от камък и керамика. Специалистът по опазване на околната среда, макар и не в своята роля във връзка с предпазните политики, подкрепи няколко дейности с КУЗ по екологични въпроси.

36. Разработването на иновативен модел Консултантски услуги срещу заплащане (КУЗ) се явява важно постижение и успех на СПС. Правителството и МБВР изковаха нова и иновативна форма на партньорство, при която МБВР разгърна традиционно силния диалог по политиките с правителството чрез планирано предоставяне на услуги под формата на знание и консултантски услуги срещу заплащане. Целият модел КУЗ за държави-членки на ЕС беше разработен с България. Създаде се механизъм за КУЗ: меморандум за разбирателство (МР), определящ областите за интервенции и главните отговорности на страните. Документът беше подписан между Правителството и МБВР през януари 2012 г. Той се явява стратегически бланкетен документ, гарантиращ високо ниво на ангажираност и активно управление от страна на Правителството. Друг важен елемент на модела е стандартното споразумение за услуги за всички КУЗ на МБВР, прието от Министерския съвет. Също ката беше приет и План за действие от Правителството и МБВР за прилагането на МР, посочващ договорените консултантски услуги. Беше установен

съгласувателен механизъм между Правителството и международни финансови институции (МФИ), под ръководството на министъра по управление на средствата от ЕС, за ежегодно обсъждане и приемане на План за действие между Правителството и МФИ.

37. **МБВР заработи във важни области за реформите, които в следствие бяха разширени.** Правителството високо цени консултантските услуги на МБВР, които бяха най-влиятелната част от подкрепата на ГСБ за страната. Чрез своята консултантска работа ГСБ изгражда основа от знание и капацитет за Правителството във важни области на стратегическото планиране, което на свой ред е солидна аналитична база за взимане на решения от страна на Правителството на България. Например Правителството използваше консултирането, предоставено за сектор енергетика, за основа за своите реформи и в следствие участието на МБВР беше разширено. Резултатът беше две споразумения за КУЗ. МБВР разгърна своята подкрепа за реформа на водния сектор, което е друг пример за високо ценено и дългогодишно партньорство, положило здрава и мащабна основа за работа по новата РПС.

38. **В периода на СПС 2011 – 2013 г. ГСБ укрепи своето партньорство с европейските органи в Брюксел и България,** включително Европейската комисия (ЕК), както и Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и Европейската банка за възстановяване и развитие. Знанието и консултантската подкрепа на ГСБ допълваха техническата помощ, предоставяна от тези европейски партньори, вкл. ЕИБ и схемата за съвместна помощ за подкрепа на проекти в европейските региони (*JASPERS*), под координиращото ръководство на Правителството и целяха по-ефективно и ефикасно усвояване на средства от структурни фондове на ЕС.

39. **Представянето на Международната финансова корпорация (МФК) беше добро.** МФК предостави общо 243 млн. щ. д. по три проекта за дългосрочно финансиране в България през ФГ11-13, от които 81,5 млн. щ. д. бяха мобилизирани чрез заеми тип *B*. Проектите бяха следните: „Стомана III“ – дългосрочен заем на водещ производител на стомана (сектор „Производство, селско стопанство и услуги“ - *MAS*), „Лидл България“ – заем на верига супермаркети със стоки с по-ниски цени, собственост на „Шварц Груп“ (*MAS*) и финансиране за проектиране, изграждане, експлоатация и поддръжка на фотоволтаична електроцентрала с мощност 60,4 мегавата в Караджалово, община Първомай, Пловдивска област (сектор „Инфраструктура“). Към 7 юли 2014 г., експозицията на портфейла на МФК в България възлиза на 193 млн. щ. д. (собствена информация) в 13 проекта. В допълнение към дългосрочното финансиране, МФК поддържа активен портфейл на краткосрочно финансиране в страната за улесняване на търговския обмен.

40. **Подобно на МБВР, и Международната финансова корпорация (МФК) също понесе влиянието на неочаквани смени в партньорските институции и в политиките, в частност във връзка с енергетиката и внезапната промяна на политиката на Правителството по отношение на възобновяемите енергийни източници (ВЕИ).** Редица мерки на правителството влязоха в сила през последните години и оказаха влияние върху икономическите аспекти на действащите тарифи за изкупуване за производители на енергия от ВЕИ. Тези мерки заплашиха рентабилността на съществуващите инвестиции на МФК и породиха ограничения за бъдещи инвестиции. В близко бъдеще вероятността такива ограничаващи фактори да се изменят съществено е

незначителна. Участието на МФК във финансовия сектор беше сведено до заемно финансиране за МСП и капитал в системни банки.

IV. Съгласуване с корпоративните цели на ГСБ

41. При все че СПС беше разработена преди излъчването от страна на ГСБ на корпоративните цели за намаляване на крайната бедност и увеличаване на споделения просперитет по устойчив начин, целите в Стратегията за партньорство със страната силно съответстваха на първите, в европейски контекст. СПС стъпваше върху Националната програма за реформи на България и отчиташе Стратегията 2020 на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, което се вписва успешно в корпоративните цели на ГСБ. СПС визираше области, които биха способствали България да се сближи с жизнените стандарти на ЕС чрез по-нататъшно усвояване на средства от европейски фондове (форма на споделено благоденствие в рамките на ЕС) в ключови сектори. Интервенции в сектор образование също бяха обвързани с идеята за споделен просперитет чрез търсеното увеличение на активите на населението в тази област. Предметът на СПС също така включваше и най-бедните членове на българското общество, ромското население. И накрая, СПС съдържахме мерки, свързани с финансовата, социалната и екологичната устойчивост (напр. подкрепа за социално включване, внимание върху дейности, свързани с изменението на климата и др.). Най-вече, Проектът за социално включване беше насочен към най-бедните 40% от населението (като доходи), като насърчава социално включване чрез подобряване на подготовката на деца под седемгодишна възраст за тръгване на училище, с целеви групи семейства с ниски доходи и в маргинализирани условия.

V. Извлечени поуки

42. **От решаващо значение е проявяването на гъвкавост за адаптиране към променящите се условия и нужди на клиента, в това число политически промени.** По отношение на СПС съществуваша очаквания за висока степен на ангажираност от страна на правителството. В хода на изпълнението обаче ГСБ трябваше да се адаптира към неочаквани и чести обрати, свързани с организациите и политиките на партньорите. ГСБ следва предварително да отчита рисковете от политико-икономически характер и да залага на гъвкавост при разработването на РПС, за да може ГСБ да е надлежно подготвена за реагиране на изменения в политическата конюнктура. ГСБ съумя успешно да стори това в периода на СПС 2011-2013 г.

43. **Необходимо е да се гарантира ефективност на ангажимента под формата на КУЗ, както за разгръщане на капацитета на България за достъп до и по-добро усвояване на европейски средства, така и за да служи за основа за бъдещи реформи.** МБВР съумя да пригоди очакванията и запази своята ангажираност, в частност чрез растяща програма КУЗ. Например България все още среща ограничения по отношение на капацитета при усвояване на европейски средства по ефективен и ефикасен начин. МБВР осигурява подкрепа чрез предоставяне на заемни средства и, още по-важно, чрез своя ангажимент в рамките на програми КУЗ. Това се явява значим принос за европейската програма на правителството, както по отношение на спазването на съответните изисквания, така и за насърчаване на устойчивост в сектори, за които е предвидено финансиране от ЕС и в някои случаи за укрепване на позицията и доверието по отношение програмите за реформа (напр. във водния сектор или пътна инфраструктура). Консултантската работа, включително КУЗ,

беше както ценна, така и полезна по силата на това, че овластяваше и предоставяше по-голяма информираност на правителството.

44. Използването на АКП, финансирана със собствени средства, по стратегически начин за инициране на диалог и предоставяне на препоръки може да създаде възможности, когато са узрели политическите и икономическите условия за реформа. Докато усилията за реформи е възможно да отнемат няколко години, за да се реализират, МБВР може да положи важна работна основа за реформи, оставайки ангажирана чрез консултантски услуги и аналитична работа, така щото, когато узреят политическите условия, правителството да може да черпи от анализа и препоръките на МБВР, за да осъществява реформите (както започна да се случва например в сектор енергетика). МБВР е в състояние да надгражда върху възможностите, при наличие на силно търсене и/или водеща фигура в съответния сектор и в случаи, в които стратегическото прилагане на АКП/ТП и КУЗ може да даде решаващ принос за придвижване на плановете за реформи.

45. Наличието на рамка за конкретни и реалистични резултати, стъпваща повече върху почвата на действителността, отколкото върху стремления, е от ключова важност. Към момента на изготвянето, Правителството предпочиташе стратегия, обхващаща по-малка времева рамка (три години). За да се реализират обаче резултатите, в частност за аналитичната и консултантската помощ, е необходимо време, а целите претърпяват развитие във времето, заради неочаквани промени в търсенето или в условията в съответната страна. Необходимо е индикаторите за резултати да са обвързани с конкретни интервенции и заключителният Преглед за изпълнението и извличането на поуки е важна възможност за актуализиране на окончателните очаквания за стратегията. Като се отчита това, ГСБ следва да намира баланса между реализъм и амбиция при формулирането на очакваните резултати от РПС. Предстоящата РПС предлага по-дълъг период от време (шест години), като на всеки две години се прави актуализация на ПИИП, за възприемането на по-инициативен подход спрямо наблюдението и отразяването на резултатите. Един по-продължителен времеви период би дал и възможност за ревизиране на целите и за гарантиране на тясно съответствие със стратегията, водена от страната.

Приложения

Таблица 1. Резюме на Самооценката по програмата на СПС

Таблица 2. Планирана програма за заемно финансиране и реално изпълнение

Таблица 3. Планирана програма, несвързана със заемно финансиране, и реално изпълнение

Таблица 1. Резюме на Самооценката по програмата на СПС

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
Стълб 1, Реформи на политиките по Националната програма за реформи за изпълнение на Европейската стратегия 2020			
<p>Иновации: Укрепени политики, съгласувани инструменти и ефективни институции за висококачествени научноизследователски и развойни дейности.</p> <p><i>Важни очаквани резултати от СПС за наблюдение на напредъка:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Извършен стратегически/функционален преглед за институциите, отговарящи за наука, технологии и иновации. • Приемане от страна на Правителството на нова Стратегия за иновации и НИРД. • Растящ дял публично финансиране за иновации и наука се предоставя чрез механизми за подбор на конкурентни начала. • Изготвена оценка на ОП „Конкурентоспособност“ и усвояване на препоръките в програмен цикъл 2014-2020 г. 	<p>Резултат, Иновации: Частично постигнато.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Извършен функционален преглед на институциите и политиките, относими към науката, технологиите и иновациите (октомври 2012 г. - септември 2013 г.); също така изготвен окончателен аналитичен доклад („<i>Управление и институционално развитие на системата за иновации на България в контекста на Стратегията за интелигентна специализация</i>“) с препоръчан вариант на управленски и институционален модел за органите, отговорни за разработване и осъществяване на политики за наука, технологии и иновации (декември 2013 г.). • Изготвени функционален преглед на системата за наука и изследвания и подробен план за действие (<i>План за действие за услуги, свързани с комерсиализацията на иновациите</i>) за увеличаване на въздействието на науката върху индустриалната дейност чрез ефективна комерсиализация на изследванията и иновациите (декември 2013 г.). • Функционален преглед на институциите за изследвания и висше образование в 	<p>Услуги, несвързани със заемни средства:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Конкурентоспособност чрез иновации - ТП (ФГ10-12) – Окончателен доклад: <i>Постигане на интелигентен растеж: как научните изследвания и иновациите да работят за България</i>, публ. януари 2012 г. • КУЗ, Иновации (ФГ13-14). 	<ul style="list-style-type: none"> • МБВР изгради отношения с правителството и чрез ТП „доказа“ добавената стойност на експертността на МБВР в областта на иновациите, което доведе до търсене на КУЗ за тази сфера. • Ангажиментът с КУЗ доведе до подкрепа за споделяне на знание и изграждане на капацитет за експерти на правителството, отговарящи за насърчаване на конкурентоспособност чрез иновации и до предаването на пет аналитични продукта, в помощ на страната (а) да изпълни предварителна условност за достъп до европейски средства за иновации за периода 2014-2020 г.; (б) да проектира инструменти за финансиране на иновации за по-оптимално допълване на средствата на ЕС за насърчаване на предприемачество, основано на

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
	<p>България и конкретни препоръки за синхронизиране на системата за научни изследвания с нуждите на индустрията, насърчаване на върхови постижения в НИРД, увеличаване на въздействието на науката и изследванията за икономика на знанието и подобряване на създаването на развит човешки капитал от страна на изследователски и университетски организации (Глави <i>“Научни изследвания“</i> и <i>„Формиране на човешки капитал“</i> от окончателен доклад <i>„Принос към Стратегията за интелигентна специализация в областта на научните изследвания и иновациите на България“ (RIS3)</i>, август 2013 г.).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Аналитичната основа за RIS3/иновационната стратегия за България (<i>„Принос към RIS3 на България“</i>, авг. 2013 г.) е изпълнена и е оказана подкрепа на Правителството при разработването на RIS3 (юли-дек. 2013 г.); Правителството прие някои препоръки, включени в проекта на RIS3 (стратегия за иновациите), представен на ЕК за одобрение. Стратегията на България за научни изследвания и интелигентна специализация, 2014-20 г. беше приета от МС през ноември 2014 г. • Правителството одобри 20 млн. лв. (10 млн. евро) за допълване на Националния 		<p>иновации, сътрудничество между изследователски организации и индустрията, трансфер на технологии и пр.; (в) да оптимизира управлението и институционалната уредба на системата на страната за иновации и изследвания, като двигател на прехода на България към икономика на знанието; (iv) повишаване на сътрудничеството между изследователските организации и индустрията за насърчаване на растеж чрез иновации; и (v) да насърчава иновации, водени от бизнеса, носещи продукти и услуги с по-висока добавена стойност за по-високо платени работни места и растеж.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Докато МБВР представя препоръки в своята работа по КУЗ, правителството избира дали да приеме или да не приеме тези препоръки. Някои от тях са възприети, но определен брой препоръки в полза на незабавни действия не бяха изпълнени (до момента).

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
	<p>иновационен фонд (септ. 2013 г.), в сравнение с нулевото финансиране през 2010-2013 г.</p> <ul style="list-style-type: none"> Сумите, предвидени от Правителството за иновации и наука (от европейски и национални източници) се прогнозира да се удвоят през 2014-2020 г. – средствата за насърчаване на изследванията и иновациите ще нараснат от 211 млн. евро през 2007-2014 г. до 520 млн. евро (по всички приложими оперативни програми - ОП). Правителството е решено да увеличи разходите за НИРД от 0,5% от БВП през 2014 г. (0,3% частно и 0,2% публично финансиране) до 1,5% през 2020 г. Разходите за НИРД нарастват от 0,59% от БВП през 2010 г. до 0,65% през 2013 г. Извършена е оценката на ОП „Конкурентоспособност“ (ОПК) 2007-2013 г. (окт. 2012 – февр. 2013 г.) и е допринесла за разработване на компонента за иновациите в ОП „Иновации и конкурентоспособност“ (ОПИК) 2014-2020 г., в т. ч. проектирането на инструменти за финансиране на иновации и за финансов инженеринг (март – дек. 2013 г.); Правителството възприе повечето препоръки, като те залегнаха в проекта на ОП, представен за одобрение на ЕК. 		<ul style="list-style-type: none"> Екипът на МБВР срещна трудности заради многобройни политически промени. Екипът работи с три различни правителства в хода на изпълнението на програмата.

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
	<ul style="list-style-type: none"> Предпроектните проучвания за широкомащабни проекти за иновации да се финансират от ОПИК, за насърчаване на растеж, задвижван от знание (окончателен доклад, <i>Водещи проекти за иновативна инфраструктура</i>, дек. 2013 г.). 		
<p>Образование: Повишено качество на началното и средното образование чрез укрепване на рамката на отчетността. Подобро качество и актуалност на висшето образование чрез укрепено управление, акредитиране и финансиране въз основа на постиженията.</p> <p><i>Важни очаквани резултати от СПС за наблюдение на напредъка:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Въвеждане на система за външно оценяване на учениците в края на всеки курс на образованието и интегрирането на същата в училищните системи за отчетност до 2013 г. 	<p>Очакван резултат, „Образование“ Частично постигнат.</p> <ul style="list-style-type: none"> Въведена е система за външно оценяване в края на всеки курс на образованието. Но работата по интегрирането в училищните отчетни системи не е приключила все още. През 2013 г. бяха предприети първи стъпки в тази посока чрез пилотно въвеждане на показател за определяне на „добавената стойност“ за постиженията на училищата. В рамките на пилотната дейност резултатите от тестовете на всички български ученици бяха използвани в статистически модел за определяне на отделното въздействие на фактора семейна среда/произход върху резултатите на учениците на тестовете, за извеждане на измерител на отговорността на училището, отразяващ приноса му за успеваемостта на учениците. През 2014 и 2015 г. пилотните мероприятия се разшириха за проучването на по-голям набор статистически модели, за предоставяне на повече информация на Правителството, с оглед неговото решение 	<p>Услуги, несвързани със заемно финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> Програмна ТП за сектор „Образование“ (ФГ11-13) – ключов продукт беше инструментът за оценяване SABER-Учители. Програмна ТП за сектор „Образование“ (ФГ14-15) – сред ключовите резултати бяха инструментите за оценяване SABER-Ранно детско развитие и Развитие на работната сила, както и доклад по <i>PISA</i> (ФГ14). АКП, Образование, за страни по ECCU5 (ФГ11-13) – <i>Укрепване на висшето образование в България: варианти за подобряване на моделите</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Работата по ТП за подкрепа на усилията за реформи оказва положително въздействие и стимулира изготвянето на проекти на нормативни актове и стратегии, укрепващи образователната система. Политическите промени от 2013 г. обаче попречиха на приемането и влизането в сила на основните нормативни актове за образованието. Извеждането на тези инициативи на следващо ниво и превръщането им в действащи закони и регулации изисква силно ръководство, решено да проведе реформи, които представляват предизвикателство.

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
	<p>за евентуално повсеместно въвеждане на принципа на добавената стойност при постиженията на училищата.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Два последователни проекта на Закон за предучилищното и училищното образование (изготвени от две различни правителства) отразяваха препоръки въз основа на ключови съвети на МБВР в областта на политиките, вкл. създаването на училищни съвети като управленски орган, укрепване на националната рамка за оценяване на учениците и проверка на училищата, подобряване на справедливостта при финансирането, въвеждане на елементи, отчитащи резултатите, при финансирането на училища, разширяване на достъпа до предучилищно образование и пр. Гласуването на проектозаконите обаче не приключи поради промените в състава на парламента. • Ключови препоръки на МБВР в областта на висшето образование бяха отразени в проектостратегията за развитие на висшето образование в България, в т.ч. промяна на управленския модел на ВУЗ чрез разширение на участието на външни (до представители на академичната област) заинтересовани страни в процеса на взимане на решения, промяна на финансирането на 	<p><i>на управление, контрола на осигуряване на качеството и финансиране на висшето образование, публ. 2013 г.</i></p>	

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
	<p>ВУЗ чрез укрепване на компонента, отчитащ резултатността във формулата за финансиране и укрепване на рамката за оценяване на качеството.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ключови препоръки от Оценката на МБВР на политиките, свързани с учителите (SABER-Учители) бяха включени от Правителството в неговата Стратегия за развитие на педагогическия персонал и бяха въведени редица изменения в законодателството и програмите за ускорено прилагане на някои от препоръките на доклада. Правителството включи официално стратегията в своя национален План за развитие 2014 г., в който „образованието и ученето през целия живот“ са посочени като най-големи приоритети в бюджета, с предвиждането на съществени нови средства за програми за задържане на учители и за усилия за привличане на учители в училища с трудности при привличането на преподавателски персонал. 		
<p>Публични финанси и публична администрация: Подобряване на ефективността и ефикасността на публичните разходи.</p>	<p>Очакван резултат за „Публични финанси и публична администрация“: Постигнато като цяло.</p>	<p>Услуги, несвързани със заемно финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> • АКП, Политики за растеж и конкурентоспособност 	<ul style="list-style-type: none"> • Широкото оповестяване — вкл. правителство/МС, парламент, гражданско общество, академична общност

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
<p><i>Важни очаквани резултати от СПС за наблюдение на напредъка:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Укрепен капацитет на МФ да определя програми за оптимизиране на разходите в избрани области (разходи за възнаграждения в публичния сектор, заетост и публични инвестиции). • Повишен аналитичен капацитет на МФ да разработва политики за публично финансиране в подкрепа на конкурентоспособността. 	<ul style="list-style-type: none"> • Оптимизирането на публичните разходи в периода 2010-2013 г. залагаше на замразяването на разходите за заплати в публичния сектор и намаляване на работните места в него, което спомогна за намаляване на фискалния дефицит до под 1% от БВП от 4,2% през 2009 г. • Общата заетост в сегмент „държавни служители“, която е сред най-високите стойности на 1000 сред другите държави от региона, спадна с 0,9% на година за периода 2010 – 2013 г., с намаляването на дублиращи се структури и функции. • Аналитичната работа на МБВР, т.е. „Политики за растеж и конкурентоспособност и макро-фискално въздействие на застаряването“ – е високо ценена и призната от правителството. В случай че/когато правителството реши да предприема действия, то разполага с добър капацитет да го стори. На последващите дейности по конкретни препоръки попречи политическата нестабилност в периода на СПС. • През 2014 г. МБВР стартира работа по втората част на доклада „Златен растеж“ за България, с предмет конкурентоспособността (завършен през 2015 г.) и правителството постъпи съгласно 	<p>(ФГ11) – окончателен доклад, <i>България: публични разходи за растеж и конкурентоспособност</i>, публ. 2012 г.</p> <ul style="list-style-type: none"> • България, „Златен растеж“: „Политики за растеж и конкурентоспособност и макро-фискално въздействие на застаряването“ (ФГ13), окончателен доклад, <i>„Смекчаване на икономическото въздействие на застаряването на населението: Възможни варианти за България“</i>, публ. 2013 г. 	<p>и главни заинтересовани лица – е от решаваща важност за повишаване на осведомеността и изграждане на консенсус по предложените реформи. В крайна сметка обаче политико-икономически съображения оказват влияние върху избора на политики и решението дали и кога да се предприемат реформи.</p>

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
	препоръките на МБВР, демонстрирайки по този начин добавената стойност на МБВР.		
<p>Конкурентоспособност – бизнес регулиране: Намаляване на административната тежест на централно и местно ниво, чрез ефективно прилагане на Програмата за по-добро регулиране и Плана за действие за намаляване на административната тежест.</p> <p><i>Важни очаквани резултати от СПС за наблюдение на напредъка:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Намаляване на административната и регулаторната тежест в съответствие с националните програми за реформи, по оценка/потвърждение чрез проучвания на фирми. • Изготвяне на оценки на регулаторното въздействие за ключови нормативни актове. • Приемане на Политика в областта на държавните такси. 	<p>Очакван резултат, „Бизнес регулиране“ - Непостигнато.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Съгласно Проучването на фирмите за 2013 г. на Световната банка, 28,5% от фирмите в страната посочват, че практиките на неформалния сектор са най-голямата пречка. На второ и трето място са съответно политическата нестабилност и корупцията, като една от 7-8 фирми определя това като проблем. Достъпът до финансиране е пречка, посочвана от всяка 20-та фирма. По данни от същото проучване, 23% от фирмите в извадката притежават международно призната сертификация на качеството, а едва 15% използват технологии, лицензирани от чуждестранни компании. Също така проучването сочи, че висшите ръководители на фирми в страната отделят средно 16% от своето време за изпълнение на правителствени регламенти и във връзка с данъци. • Не са провеждани оценки на регулаторното въздействие на ключови политики и нормативни актове. Степента на използване на този инструмент, считан за международна най-добра практика, все още е ниска в България. 	<p>Услуги, несвързани със заемно финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> • АКП, „По-добро регулиране за по-висок растеж“ (ФГ10-11). • Проучване „Административна тежест за фирмите на общинско ниво“ (ФГ12-13). <p>МФК:</p> <ul style="list-style-type: none"> • МФК предоставя финансиране в отрасли „тежка промишленост“, банков сектор. Частично постигнато: Проектите на МФК са ограничени в рамките на банковия сектор. 	<ul style="list-style-type: none"> • Необходимо беше дейностите на Правителството, свързани с административната реформа и бизнес регулирането да са целенасочени за постигане на значително въздействие. Регулациите на общинско ниво силно допринасят за административната тежест за фирмите. Необходими са национални координирани усилия за подобряване на регулаторната среда за бизнеса. Бизнес сдруженията биха могли да изпълняват съществена роля в диалога. • Извлечени поуки, МФК – МФК следва да продължи с консервативния работен подход в банковия сектор.

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
	<ul style="list-style-type: none"> Услугите на ел. правителство на общинско ниво са ограничени. В края на 2013 г. беше въведен пакет от 40 мерки на правителството, но изпълнението изостава. МБВР предостави аналитичен преглед на режима на държавните такси и на тази основа правителството нае консултантски услуги за цялостен функционален преглед. Все още обаче не е приета политика в областта на държавните такси. 		
<p>Зелен растеж и мерки, свързани с изменението на климата: Намаляване на потреблението на енергия на сградите чрез разгърнатата програма за подобряване на енергийната ефективност на обществени и жилищни сгради.</p> <p>Подобряване устойчивостта спрямо изменението на климата и укрепване на управлението на търговията с въглеродни емисии.</p> <p><i>Важни очаквани резултати от СПС за наблюдение на напредъка:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Извършена институционална оценка, в т. ч. оценка на нуждите в областта на 	<p>Очакван резултат, „Зелен растеж и мерки, свързани с изменението на климата“ - Непостигнато.</p> <ul style="list-style-type: none"> Проучването „Сигурност на газовите доставки“, с предмет диверсифицирането на източниците и каналите за доставка на природен газ (като резултат от прекъсването на доставките през 2009 г.), разглежда и ролята на газа в енергийната структура на страната за изпълнение на целите за енергийна ефективност. Проучването съдържа аналитични понятия и новаторски подходи за изработване на модели, за определяне на мерките, които са с най-ниски разходи, за подобряване на сигурността на доставките на газ и вариантите за реализиране на максимални икономически ползи от търговията с газ. Моделът беше предоставен на експерти от МИЕ и ключови организации в газовия 	<p>Услуги, несвързани със заемно финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> АКП, „Сигурност на газовите доставки“ (ФГ13) – окончателен доклад, „Република България: варианти за подобряване на сигурността на газовите доставки“, публ. 2013 г. Бърза аналитична оценка на избрани въпроси от сектор „Енергетика“ (ФГ13). Аналитична подкрепа в областта на енергийната ефективност на жилищните сгради, като част от изготвянето на възможна мащабна 	<ul style="list-style-type: none"> Схемите за стимули за възобновяема енергия следва да почиват върху солиден икономически анализ и прилагане на пазарни принципи за гарантиране на икономическа ефективност; такива схеми изискват механизъм за възстановяване на допълнителните разходи, който е устойчив, за запазване на финансовата рентабилност на сектора. Дори и в страни от горния сегмент на средни доходи, като България, МБВР добавя стойност с експертността, която внася. Все още е нужна подкрепа за изграждане на инст. капацитет, особено в

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
<p>капацитета, разработен механизъм за мащабна програма за енергийна ефективност за жилищни и обществени сгради и стартирани разгърнати дейности.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разработен аналитичен капацитет за изготвяне на стратегии и планове за действие в газовия сектор за гарантиране на сигурни и диверсифицирани доставки на енергия. • Изготвени и одобрени от междуведомствена координационна комисия стратегия и план за действие за адаптиране към изменението на климата. • Укрепен инст. капацитет за участие в търговията с въглеродни емисии чрез обучение на служители и изготвяне на методологии и процедури за участие в схеми за търговия с емисии на ЕС. • Развиване на аналитичен капацитет за оценяване на разходите и ползите по 	<p>сектор, в т. ч. Български енергиен холдинг (БЕХ), Булгаргаз и Булгартрансгаз.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Беше извършена бърза аналитична оценка на подбрани въпроси от сектор енергетика. Тя изведе редица непосредствени и краткосрочни мерки за подобряване на общественото доверие, финансовата рентабилност и приемливостта на цените на енергията, в т.ч. разгръщане на програми за енергийна ефективност за жилищни сгради. Препоръките на МБВР бяха приети от служебното правителство и бяха оповестени от министъра на икономиката и енергетиката; оценката послужи за референтна рамка за нужните реформи в сектора. (Като последващо действие през 2014 г. започна аналитичната работа на МБВР в областта на енергийната ефективност в избрани страни от ЕС.) • Беше изготвен доклад от страна на МБВР за вариантите на страната за застраховане с цел финансово управление на бедствия, за повишаване на съзнанието за ролята, която може да има застраховането за адаптиране към изменението на климата и за открояване на някои усилия на страната за управление на бедствия. Продуктът е важен принос за разработваната от правителството национална стратегия за адаптиране към изменението на климата. 	<p>програма за енергийна ефективност (ФГ11).</p> <ul style="list-style-type: none"> • АКП, „Изменение на климата и зелен растеж“ (ФГ12) – • АКП, „Изменение на климата и зелен растеж“ (ФГ14) – окончателен доклад, „Застраховка срещу климатичните промени: Финансово управление на риска от бедствия и застрахователни възможности за адаптация към изменението на климата в България“, публ. 2014 г. <p>Грантове на МФК:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подкрепа за реформа на институциите в горския сектор (ФГ11-14). • НДЕФ ФИР (ФГ12-15). <p>МФК:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Финансиране от МФК в енергетиката, със специално внимание 	<p>сектори като горския, които са с изразена чувствителност и предизвикателства по отношение на реформи.</p> <ul style="list-style-type: none"> • МФК: В периода на СПС, основните въпроси за МФК бяха свързани с енергетиката и внезапната промяна на политиката на Правителството на страната в областта на ВЕИ. От страна на МФК имаше надценяване на политическия риск и регулаторния вакуум.

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
<p>намаляването на емисиите на парникови газове в ключови отрасли.</p> <ul style="list-style-type: none"> Решение от страна на Правителството по нова инст. уредба на горския сектор, въз основа на солиден икономически и инст. анализ, международни най-добри практики и модели за добро управление на горите. 	<ul style="list-style-type: none"> Аналитичната подкрепа на МБВР за МОСВ – Дирекция „Политика по изменение на климата“ през ФГ12 включваше 2 технически работни семинара с Работната група по Стратегията за адаптиране към изменението на климата; проект на техническо задание за изготвяне на набор от ясни климатични и хидроложки прогнози за страната (в съответствие с прогнозите на Междуправителствения съвет за климатични промени (IPCC) и ЕС) въз основа на работа, извършена вече от БАН, преглед и синтезиране на резултати от съществени мероприятия по въздействието на климатичните промени върху хидроложкия цикъл в България и влиянието му върху баланса на водните басейни и наличието на водни ресурси за настоящо и бъдещо ползване. Проект за оползотворяване на биомаса от дървесни отпадъци (The Wood Residue to Energy Carbon Finance Project) за редуциране на парниковите газове в хартиено-целулозното предприятие „Свилоса“ АД доведе до общо удостоверено намаляване на емисиите на въглероден двуокис от 1 май 2004 г. до 31 декември 2012 г. в размер на 476 881 т. Проектът генерира 106% от удостоверените намаления на емисиите, съгласно 	<p>върху ВЕИ и енергийната ефективност.</p> <p>Частично постигнат очакван резултат: Ангажимент на МФК по проект за проектиране, изграждане, експлоатация и поддръжка на фотоволтаична електроцентрала с мощност 60.4 мегавата в Караджалово, община Първомай, Пловдивска област, България. Беше планирано цялата произведена енергия по проекта да се продава на националната компания за електроенергия, „НЕК“ ЕАД, 100% дъщерно дружество на МИЕТ, по договор за изкупуване на електроенергия със срок от 20 г., целящ осигуряване на фиксирани тарифи за изкупуване, като очакванията са за 485,6 лв/MWh (екв. на 248,3 евро/MWh). Проектът е договорен през март 2012 г.</p>	

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
	<p>договореното в Споразумението за намаляване на емисиите чрез закупуването им. Всички емисии на CO₂ от проекта бяха регулирани по силата на Схемата за търговия с емисии на ЕС.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Грантът на Националния доверителен екофонд (НДЕФ) и ФИР допринесе в известна степен за определяне на механизмите, свързани с прилагането на инструменти за търговия с въглеродни емисии, като схемата за зелени инвестиции и схемата за търговия с емисии на ЕС, дефинирайки ролята на НДЕФ в изпълнението на тези схеми за финансиране на проекти за намаляване на отделянето на парникови газове. Частта по проекта за изграждане на капацитет успешно се случи, при това със специално отчитане на нуждите и изискванията както на НДЕФ, така и на МОСВ. Експерти и служители от НДЕФ и МОСВ разполагат с повишени знания за политиките в областта на изменението на климата на ниво ЕС и Рамковата конвенция на обединените нации по изменение на климата (UNFCCC), както и за участие на НДЕФ в международни мрежи. • Грантът на ФИР за реформа на институциите в горския сектор значително допринесе за разработването и приемането 		

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
	<p>на нова нормативна уредба за горския сектор: беше приет нов Закон за горите (Държавен вестник, 8 април 2011 г.), по реда на който се създават нови структури (шест държавни горски предприятия за управление на горските територии). Разработи се и се прие нова уредба на продажбата на дървен материал, след широко допитване до заинтересованите страни. Грантът подкрепи развитието и оперативното функциониране на нови структури за управление на активите в горския сектор, собственост на държавата (чрез изготвяне на типови Стандартни оперативни процедури и принос за регламентирането на търговията с дървен материал). Предмет на подкрепа бяха и новите структури, замислени и създадени към Изпълнителна агенция по горите за подпомагане на работата във връзка с горски територии извън държавния горски фонд и за контрол на горските дейности.</p>		
<p>Социално включване, в това число на ромите: Повишено социално включване чрез разработването на по-добре интегрирани механизми за включване на уязвими групи, включително ранно детско развитие, както и по-голямо</p>	<p>Резултати по Социално включване, в това число на ромите: Частично постигнато.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Значителни забавяния (от почти три години) в изпълнението на Проекта за социално включване доведоха до непостигане на заложените цели за обхващане на деца с увреждания. Но изграждането на нова база 	<p>Услуги, несвързани с заемни средства:</p> <ul style="list-style-type: none"> • АКП, Бедност и наблюдение на социалната политика (ФГ12). <p>Заемно финансиране:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • При отчитането на първи признаци на забавяне следва да се обсъждат реструктурирания на проектите със съответните партньори от правителството. • Когато правителството среща фискални ограничения,

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
<p>усвояване на средства от европейски фондове.</p> <p><i>Важни очаквани резултати от СПС за наблюдение на напредъка:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Увеличение в размер на 25% през 2013 г. в сравнение с 2011 г. на обхващането в предучилищно образование на (а) деца от уязвими групи, в т.ч. роми; и (б) деца с увреждания. 	<p>за предучилищно образование помогна за обхващането на 1,107 деца, вкл. уязвими, към дек. 2013 г. Предоставянето на услуги започна през следващата 2014 г., в т.ч. услуги за ранна интервенция в случаи на увреждания с началото на учебната година през септ. 2014 г. Забавянията по проекта дойдоха заради първоначална промяна на органа по изпълнението, следвана от период на недостатъчни годишни лимити за разходи, наложени по проекта от страна на правителството поради фискални ограничения. През 2013 г. проектът беше успешно реструктуриран и изпълнението беше отблокирано, така че да се гарантира постигането на целите на проекта, свързани с развитието, в рамките на удължения срок за изпълнение, при наличие на достатъчно средства за осъществяването на социалните услуги, подкрепяни по проекта. Удължаването на проекта подобри изгледите за гладък преход на финансирането на услугите по ПСВ от Проекта към финансиране чрез механизми на ЕС.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Проект за социално включване (ФГ09-16). 	<p>засягащи разходването на средства по проекти, разходите по същите следва да се прегледат внимателно и да се намалят навсякъде, където е възможно за намаляване в максимална степен на забавяне на ключови дейности.</p>
Стълб 2, Стратегии и институции за ускоряване на усвояването на средства от европейски фондове			
<p>Транспорт - пътища: Укрепване на ръководството, управлението и капацитета за усвояване на европейски</p>	<p>Резултат, „Транспорт – пътища“ – Постигнато като цяло.</p>	<p>Услуги, несвързани със заемно финансиране:</p>	<ul style="list-style-type: none"> Следва да се отчетат редът и процедурите за приемане на съответните документи (напр.

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
<p>средства в пътния сектор. Подобрена пътна и гранична инфраструктура.</p> <p><i>Важни очаквани резултати от СПС за наблюдение на напредъка:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Преструктуриране на Агенция „Пътна инфраструктура“. • Реформиране на процеса за взимане на решения в МРРБ, свързан с усвояване на средства от ЕС. • Рехабилитиране на поне 300 км пътища от националната пътна мрежа и ефективно използване на система за управление на пътищата. • Подобряване на два ГКПП, Капитан Андреево и Калотина, и на 3.5 км път за достъп до първия ГКПП. 	<ul style="list-style-type: none"> • Агенция „Пътна инфраструктура“ (АПИ) стартира преструктуриране на организацията си в съответствие с препоръки на МБВР. • С помощта на КУЗ „Пътища“ МБВР допринесе значително за укрепване на информираността при взимането на решения, свързани с усвояване на средства от ЕС. МБВР изготви редица стратегически документи, в това число Стратегия за пътищата, Средносрочна оперативна програма, Стратегия за ИТ и Бизнес план, които предоставиха солидна аналитична основа за взимането на решения от страна на МРРБ. Успоредно с това се извърши мащабно изграждане на капацитет за служители на МРРБ и АПИ. • Бяха рехабилитирани повече от 300 км пътища от националната пътна мрежа (117 км първокласни пътища, 130 км второкласни и 63 км третокласни). • Влезли в експлоатация са модернизираният ГКПП Капитан Андреево и изграденият път за подстъп към него с дължина 3.5 км, като това е в резултат от УТТЮЕ2. ГКПП Калотина реализира ползите от модернизацията на оборудването и от мерките за укрепване на институционалния капацитет по проекта, макар че пълната реконструкция, планирана по проекта, беше 	<ul style="list-style-type: none"> • КУЗ, Подобряване на ефективността, капацитета и усвояването на средства от европейски фондове на пътния сектор (ФГ13-16). <p>Заемно финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проект за рехабилитация на пътната инфраструктура (ФГ07-13). • УТТЮЕ2 (ФГ07-14). 	<p>необходимостта от ратификация от парламента), които могат да отнемат значително време, например в сезона на летните отпуски.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Както се установи и при ПСВ, МБВР следва да отчита и да планира бюджетни тавани от страна на кредитополучателя, които биха могли да доведат до ограничения при изпълнението на проекта. • Обученията, работните семинари и възможностите за обмен на знания на оперативното ниво (вкл. съответните пътувания) са важна част от изграждането на капацитет и следва да се поддържа гъвкавост за включване на такива дейности в програми КУЗ. • Работата в рамките на КУЗ изисква интензивен ангажимент на кадри и съответно разполагаемостта с персонал с надлежната квалификация (от опитни служители на МБВР) следва да се потвърждава предварително.

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
	отменена (предимство се даде на Капитан Андреево, който е най-големият ГКПП в страната, на границата с Турция). Това не засегна отрицателно резултатите от проекта, тъй като показателите по него откритоиха значителни подобрения във времето за преминаване през пунктовете (вж. Заключителен доклад за изпълнението, 2014 г.).		
<p>Околна среда, води и селско стопанство: Повече инвестиции във водния сектор, финансирани с европейски средства с помощта на стратегическо определяне на приоритетите, генерални планове за ВиК и укрепен институционален капацитет.</p> <p><i>Важни очаквани резултати от СПС за наблюдение на напредъка:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Извършване на подготвителните работи по изграждането на три нови язовирни съоръжения и водопречиствателни станции, както и на рехабилитацията на едни язовир и стартиране на строителните работи. 	<p>Резултат „Околна среда, води и селско стопанство“: Частично постигнат.</p> <ul style="list-style-type: none"> При проекта „Развитие на общинската инфраструктура“ имаше забавяния, свързани с продължителността на процедурите по възлагане на поръчки и процедуриране на ПУП, както и бюджетни ограничения през 2012 и 2013 г. Изграждането на един от язовирите (Нейковци) беше отменено (при актуализиране на разчета на разходите се установи, че те надхвърлят първоначално прогнозираните). Подготвителните работи по останалите язовири бяха извършени. [Изграждането на едно от съоръженията (Пловдивци) започна през ФГ15.]. Проектът беше реструктуриран и удължен, за да могат строителните работи да се доведат докрай. 	<p>Услуги, несвързани със заемни средства:</p> <ul style="list-style-type: none"> ТП, Стратегия за водния сектор (ФГ11). Консултантска програма КУЗ за разработването и осъществяването на Стратегия за ВиК (ФГ13-15). <p>Заемно финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> Проект за развитие на общинската инфраструктура (ФГ10-18). <p>МФК:</p> <ul style="list-style-type: none"> Консултантски услуги: Въвеждане на участие на частния сектор и изпълнение на пилотен 	<ul style="list-style-type: none"> Освен ако секторът не извърши инвестиции на значителна стойност (поне 800 млн. щ. д., съгласно Стратегията за ВиК) в допълнение към грантовото финансиране от ЕС, няма изгледи дългосрочните цели за сектора, посочени в Стратегията за ВиК, да бъдат реализирани. По отношение на КУЗ, разполагането с Ръководител на екипа по заданието на място беше от решаващо значение за успеха на ангажимента, като в същото време се намалиха разходите по изпълнението. Местният ръководител на екипа по заданието изигра водеща роля и за осигуряване

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
<ul style="list-style-type: none"> • Изготвяне на регионални Генерални планове за ВиК за територията на цялата страна (без София-град). • Определяне на приоритетни инвестиции в сектора на база генералните планове за подбор за бъдещо финансиране от Структурни фондове. • Изработване и приемане от страна на правителството на нова стратегия за дружествата за ВиК. Изменение на Закона за водите за надлежно прилагане на регионалните генерални планове. 	<ul style="list-style-type: none"> • Бяха изготвени и приети през дек. 2013-януари 2014 г. регионални генерални планове за ВиК (общо 51), определящи дългосрочни инвестиционни приоритети в областта на водоснабдяването и канализацията. • Предвид факта, че генералните планове за ВиК бяха приети едва през декември 2013-януари 2014 г., изпълнението се забави. Очаква се подборът за бъдещо финансиране на инвестиционни приоритети в сектора да бъде осъществен на база регионални прединвестиционни проучвания, които ще отчетат и генералните планове. • През септ. 2013 г. беше изготвена нова стратегия за сектора на водоснабдяването и канализацията (ВиК), приета от правителството през март 2014 г. (ролята на ангажимента по КУЗ в този план беше ключова). Стратегията предвижда значително увеличение на инвестициите както за модернизация и подмяна на съоръжения, така и за постигане на съответствие с изискванията на европейското законодателство. Стратегията съдържа план за действие с мерки за оптимизиране на разходите, подобряване на регламентирането и повишаване на устойчивостта на услугите. 	<p>проект с публично-частно партньорство във водния сектор.</p>	<p>на последващи дейности във връзка с КУЗ.</p>

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
	<ul style="list-style-type: none"> Законът за водите беше изменен, като част от промените бяха с цел да се позволи на Асоциациите по водоснабдяване и канализация да подписват договори с регионални и общински ВиК оператори като предпоставка за реализацията на регионалните генерални планове. 		
<p>Социално включване, в т. ч. на ромите: Увеличение на участието на ромското население в обществото с помощта на разгърнати, интегрирани, прозрачни и насочени към резултатите национална стратегия и дейности.</p>	<p>Резултат, Социално включване, в т. ч. на ромите: Непостигнато.</p> <ul style="list-style-type: none"> Изразена подкрепа при обществени консултации за изготвянето на Националната стратегия за интегриране на ромите (НСИР). Извършен преглед от страна на МБВР на рамката за изпълнение на НСИР по места и разпространен сред партньорите от правителството. 	<p>Услуги, несвързани със заемно финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> Аналитична помощ, Изключване на ромите в ЕЦА – икономически разходи, фактори, влияещи върху образованието, мерки за политики (ФГ10-12). 	<ul style="list-style-type: none"> Докладът „Различия между половете при ромското включване“ насочва погледа към разноликите ромски общности в България и откроява главни динамични процеси вътре в тези общности, които е необходимо да се отчетат за целите на ефективно развитие и осъществяване на политиките.
<p><i>Важни очаквани резултати от СПС за наблюдение на напредъка:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Изграждане на напълно интегрирано обслужване на едно гише или услуга за социално подпомагане, жилищно настаняване и включване в пазара труда за роми в поне 10 ромски общности до 2013 г. 	<p>Предвидената последваща подкрепа за изпълнение на НСИР чрез програма за консултантски услуги срещу заплащане не стана факт в периода на СПС. От МБВР беше предприето извършването на качествено проучване на джендър измеренията на ромското включване с цел предоставяне на повече информация като основа за бъдещи интервенции.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Различия между половете при ромското включване, (ФГ14) – окончателен доклад, „Различия между половете при ромското включване – гледната точка на четири ромски общности в България“, публ. 2014 г. 	<ul style="list-style-type: none"> Ползвайки информационната основа от работата на МБВР, свързана с ромите, МБВР изработи филтър за ромско включване/привличане на ромите като пълноценни участници в обществото (ФГ15). Предназначението на инструмента беше повишаване на чувствителността и приложимостта на проекти, АКП, ТП и програми КУЗ

Резултати от СПС, повлияни от програма на ГСБ за периода на СПС и жалони (важни очаквани резултати) за проследяване на напредъка при изпълнението на СПС	Статус/Резюме на оценката	Дейности, свързани със заемни средства и несвързани със заемни средства, допринесли за резултата	Извлечени поуки
			спрямо въпросите на ромското включване, в т. ч. в България.
Сълб 3: Средства, допълващи финансирането от фондове на ЕС			
<p>Транспорт – железопътен транспорт: Финансово стабилна и модернизирана железопътна система.</p> <p><i>Важни очаквани резултати от СПС за наблюдение на напредъка:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Преструктуриране на националния железопътен оператор БДЖ ЕАД и подобрене на неговата финансова рентабилност. • Подобряване на производителността на сектора: производителността на персонала се повишава поне с 45%, а на железните пътища с поне 25%. 	<p>Резултат, „Транспорт – железопътен транспорт“: Непостигнат.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Планираната програма за заемно финансиране в железопътния сектор беше стопирана по искане на правителството: първият Програмен заем за политики за развитие и проект за рехабилитация на железопътната инфраструктура бяха подготвени и договорени по времето на СПС, но правителството в последствие индикира, че са необходими допълнително реформи и в крайна сметка правителството реши да не се продължи с подкрепата на МБВР за железопътния сектор. 	<p>Услуги, несвързани със заемни средства:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Доклад за политиките, железопътен сектор (ФГ13-14). 	<ul style="list-style-type: none"> • Съветите на МБВР бяха търсени и ценени; в крайна сметка обаче беше взето правителствено решение, че са необходими допълнително реформи преди пристъпване към кредитиране.

Таблица 2. Планирана програма за заемно финансиране и реално изпълнение

План СПС (2011-2013 г.)				Статус		
ФГ	Проект	Млн. щ. д.		Проект	Млн. щ. д.	
		МБВР	МАР		МБВР	МАР
2011	Заем за политики за развитие (ЗПР) в железопътния сектор Рехабилитация на железопътната инфраструктура	105.0	0.0	Прекратено Прекратено
		92.0	0.0			
2012	ЗПР за развитие в железопътния сектор	105.0	0.0	Прекратено
2013	ЗПР за развитие в железопътния сектор	105.0	0.0	Прекратено

Таблица 3. Планирана програма, несвързана със заемно финансиране, и реално изпълнение

План СПС (по Приложение 6, Таблица Б4)		Статус	
Действащо			
Наблюдение на бедността и социалната политика ТП „Конкурентоспособност чрез иновации“	2010-2011 2011	P125287: Бедност, включване и социална политика в ECCU5 P078931: Повишаване на ефективността на конкурентоспособността и износа на България чрез технологии и иновации	Изпълнено ФГ13 Изпълнено ФГ12
По-добро регулиране	2011-2012	P123219: Диалог за политиките, регул. реформа, България	Изпълнено ФГ13
Сигурност на доставките на газ	2011	P118225: Диалог за газа, България	Изпълнено ФГ13
Стратегия за водния сектор	2011	P120703: Стратегия за водния сектор	Изпълнено ФГ11
Политики в областта на публичните разходи за растеж и конкурентоспособност	2011	P124703: Политики за растеж и конкурентоспособност	Изпълнено ФГ11
Сектор „Образование“	2011	P122454: Програмна ТП за сектор образование	Изпълнено ФГ14
Висше образование (регионална програма)	2011-2012	P122453: ТП, Висше образование за държави в ECCU5	Изпълнено ФГ14 (Доклад за Б-я, публикуван ФГ13)
Ромско включване	2011	P118272: Изключване на ромите в ЕЦА – икономически разходи, фактори, влияещи върху образованието, мерки за политики	Изпълнено ФГ11
Планирано			
Услуги под формата на знание и консултации (ЗК), „Конкурентоспособност чрез иновации“ КА (в т. ч. услуги срещу заплащане, УСЗ)	2012-2014	P148711: ТП, Конкурентоспособност, България	Изпълнено ФГ14

<p>ЗК в областта на регулациите (в т. ч. УСЗ) Образование Висше образование (регионална програма) ЗК, „Преглед на политиките в областта на публичните финанси“ ЗК, „Зелена икономика, дейности, свързани с изменението на климата и енергийна ефективност“ (в т. ч. УСЗ) ЗК, „Подобряване на ефективността, капацитета и усвояването на средства от европейски фондове на пътният сектор“ (в т. ч. УСЗ) УСЗ, „Подобряване на усвояването на средства от европейски фондове на железопътния сектор“ Стратегия, капацитет и усвояване на средства от европейски фондове на водния сектор (в т. ч. УСЗ) ЗК, „Ромско включване: стратегия, институции и усвояване на средства от европейски фондове (в т. ч. УСЗ)“</p>	<p>2012-2014 2011-2013 2011-2012 2011-2012 2012-2015 2012-2015 2012-2015 2012-2015 2012-2015</p>	<p>P123219: Диалог по регулаторната реформа, България P146246: Програмна ТП, сектор образование P122453: ТП, „Висше образование“, за държави в ECCU5 P124703: Политики за растеж и конкурентоспособност P147472: Енергийна ефективност в избрани държави от ЕС P143668: Подобряване на ефективността, капацитета и усвояването на средства от европейски фондове на пътният сектор (КУЗ) P145398: Доклад за политиките, сектор железопътен транспорт, България P131473: Консултантска програма за разработване и прилагане на стратегия за сектор ВиК (КУЗ) P130455: Джендър измерения на ромското включване</p>	<p>Изпълнено ФГ13 Изпълнено ФГ15 Изпълнено ФГ14 Изпълнено ФГ11 (съгл. горното) Действащо Изпълнено ФГ16 Изпълнено ФГ14 Изпълнено ФГ15 Изпълнено ФГ14</p>
		<p><u>Други</u> P115335: Изменение на климата и зелен растеж, икономически и секторни дейности P127244: Проект „Схеми за зелени инвестиции“ P131216: Зелен растеж, сравнителен анализ, България P118274: Програмно наблюдение на кризи и социална политика P143111: ТП, Защита на потребителите на фин. услуги P144411: България, Златен растеж: макро-фискално въздействие на застаряването P145623: Аналитична оценка, сектор енергетика, България P145996: ТП, Изменение на климата и зелен растеж P131556: Програма за услуги с/у заплащане, Иновации (КУЗ) P143351: ECCU5 Активирание и умения за пригодност за наемане на работа и защита P147712: ЕС11 Редовни икономически доклади P147206: Проучване на растежа на производителността на България P143636: Портрети на изключването от пазара на труда P150387: Приемливи цени на електроенергията - България P147477: ТП, Диалог енергетика, България</p>	<p>Код прекратен ФГ13 Прекратено ФГ13 Изпълнено ФГ12 Изпълнено ФГ12 Изпълнено ФГ13 Изпълнено ФГ13 Изпълнено ФГ13 Изпълнено ФГ14 Изпълнено ФГ14 Изпълнено ФГ14 Изпълнено ФГ11-14 Изпълнено ФГ15 Изпълнено ФГ15 Изпълнено ФГ15 Изпълнено ФГ15</p>

	<p>P146910: Споделен просперитет в ЕС11</p> <p>P130960: Изготвяне на карта на бедността в новите държави-членки на ЕС (работата за България продължава по задание на ЕС „Изготвяне на карта на бедността, II фаза“ (P155214)</p> <p>P146915: Стабилност на финансовия сектор (избрани страни от ЕС)</p> <p>P145645: Финансиране на здравеопазването (КУЗ)</p> <p>P143730: Конкуренетоспособност на селското стопанство и екологична устойчивост (КУЗ)</p> <p>P148025: ECCU5 Регионални пенсионни системи, ТП</p>	<p>Прекратено Изпълнено ФГ15</p> <p>Изпълнено ФГ15 Изпълнено ФГ15</p> <p>Изпълнено ФГ16</p> <p>Прекратено и заменено с P159260</p>
--	--	--

Таблица 4. Доверителни фондове

Грантове за доверителни фондове	Статус
P120228: Подкрепа за реформа на институциите в горския сектор – Фонд за институционално развитие - ФИР	Изпълнено ФГ14
P118427: Укрепване на капацитета за финансиране и изпълнение на Националния доверителен екофонд – ФИР	Изпълнено ФГ15
P143076: Оценяване на преодоляването на различията между ромско и неромско население в България чрез участие в предучилищно образование: Покритие и ваучери за храна, обвързани с определени условия – Фонд за стратегическа оценка на въздействието (Strategic Impact Evaluation Fund, SIEF)	Действащо

Приложение 3. Оценка на равенството между половете в България

Въпреки, че като цяло в България няма големи различия между половете, някои различия упорито продължават да се наблюдават в по-високите степени на образованието и сред конкретни групи. Процентът на записаните в началното и средното образование е сходен за двата пола, но във висшето образование този на жените е по-висок (Статистически данни на Световната банка за равенството между половете, 2013 г.). Допълнително съществува разделение по пол по отношение на учебните дисциплини, което по-късно намира отражение в подобно разделение на пазара на труда. Едно от най-големите различия в сферата на образованието е, че нивото на образованието сред ромското население е под средното за страната и е особено ниско сред жените. В България ромските жени учат средно една година по-малко от ромските мъже и почти два пъти по-малко от жените от не-ромски произход (6 срещу 11 години – (ПРООН/СБ/ЕС регионално изследване за положението на ромите, 2011 г.). Само 32% от ромските жени на възраст 15-18 г. са записани в някаква официална форма на обучение (Световна банка, 2014 г.). Освен това, докато има много положителни показатели за здравето състояние на жените, очакваната продължителност на живота сред мъжете е с около седем години по-ниска от тази сред жените – 71 срещу 78 години (Статистика на Световната банка за равенството между половете, 2013 г.).

Най-големите различия между половете все още са в областта на достъпа до икономически възможности. През 2014 г. процентното участие на жените и мъжете в работната сила е съответно 63,7% и 71,5%, като и двата показателя бележат слаб ръст от 2002 г. насам (Статистически данни на Световната банка за равенството между половете). Въпреки, че разликата между двата пола в участието им в работната сила да е едва наполовина на тази в региона на Европа и Централна Азия, тя се дължи по-скоро на слабото участие на мъжете, отколкото на по-високото участие на жените. Най-големите различия между мъжете и жените в сферата на заетостта се наблюдават при тези с най-високо и с най-ниско ниво на образование, дължащи се при първите на изключително високия процент на заетост при мъжете, а при вторите – на изключително ниския процент на заетост при жените (Евростат, 2009 г.). По отношение на възрастовите групи, различията между половете са най-големи сред тези в пикова детеродна възраст и тези в пред-пензионна възраст. В допълнение, зад тези обобщени статистически данни стои фактът, че ромските жени си остават изключително маргинализирани, с ограничено участие както на пазара на труда, така и в икономическия и социален живот като цяло. Разликата между нивото на заетост при ромските жени и жените от мнозинството е 39%, като една-четвърт от тази разлика не може да бъде отдадена на очевидни фактори²¹ (Трентини, 2014 г.).

Традиционните роли на половете продължават да насърчават сегрегацията по пол при разделението на труда. Жените отделят два пъти повече часове на седмица от мъжете

²¹ Тези фактори включват ниво на обучение, здравни условия, възраст, брой деца, съвместно съжителство с партньор, статус на жител на село, ниво на безработица, и многобройно ромско население.

за неплатена домашна работа, включително за домакинска работа и грижи за децата (Статистически данни на Световната банка за равенството между половете, 2010 г.). България е страната с най-дълъг платен отпуск за майчинство в Европа и Централна Азия (ЕЦА), като допълнителният едногодишен отпуск за отглеждане на дете най-често се ползва от майките (Жени, бизнес и право, 2016 г.). Ползването на официалните заведения за грижи за деца под 3-годишна възраст е сред най-ниските в ЕС, а 51% от жените в България твърдят, че биха работили повече часове при налични и достъпни заведения за грижи за деца (Multilinks, 2009; BLISS, 2013). В рамките на пазара на труда има полова сегрегация по сектори, и има закони, ограничаващи промишлените отрасли, в които жените могат да работят, включително в минното дело, строителството, и металообработването (Жени, бизнес и право, 2016 г.). Жените също получават различни доходи от работата си на пазара на труда. Некоригираната разлика в средно-месечната заплата на жените като процент от тази на мъжете е 21% (UNECE Статистически данни за равенството между половете, 2012 г.). Свързаната с пола разлика в заплащането нараства до 30% след отчитане на демографските характеристики²² и до 31% след отчитане общо на демографските и свързаните с работата²³ променливи (Њоро et al., 2011). Това е в съответствие с факта, че жените притежават явни качества, като образование, които ги правят по-привлекателни за пазара на труда, но в действителност те не са по-добре платени.

Българското население застарява, а необходимите дългосрочни грижи ще стават по-високи за жените, тъй като те са диспропорционално отговорни за неформалното полагане на грижи в рамките на семейството. Предвид измененията в демографската ситуация, сегашните системи за неформални и формални дългосрочни грижи за по-възрастните хора не могат да отговорят на нарастващите нужди (Салчев и Нейков, 2014). В сегашния режим, голямата тежест за предоставяне на необходимите грижи се пада на семействата, без адекватна подкрепа от страна на държавата. Обаче, прекараното време за предоставяне на грижи в семейството има последици на пазара на труда, и интензивните задължения за полагане на грижи за възрастните могат да намалят предлагането на женски труд в най-продуктивните за жената години. Според данните на BLISS, 46% от жените и 27% от мъжете в България биха работили повече часове, ако са налични и достъпни услуги за болни, инвалиди или възрастни хора (2013). Освен това, хората, които напълно прекъсват кариерата си, за да се грижат за възрастни хора или хора с увреждания, могат да бъдат допълнително ошетени от дизайна на пенсионната система, тъй като няма кредитирани периоди без вноски за този тип полагане на грижи. Като се добави към това и фактът, че възрастта за пенсиониране на жените е по-ниска (63 срещу 65 години), може да стане така, че жените да внасят значително по-малко в пенсионната система през целия им жизнен цикъл. Това има важни последици за бедността след пенсиониране, тъй като обезщетенията за старост съставляват 82% от доходите на вдовиците, които живеят сами в България (и изчисления на бедността в ЕЦА на базата на данни за EUSILC на Евростат). Предвид диспропорционалните задължения на жените за полагане на грижи, липсата на подкрепа ще

²² Те включват възраст, статус на жител на град, образование, семейно положение, наличие на дете в домакинството, наличие на възрастен човек в домакинството, както и присъствието на друг член на домакинството с доходи.

²³ Те включват брой часове на работа на седмица, вид заетост, професия, и икономически сектор.

има неблагоприятен ефект върху различията между половете в областта на заетостта и достъпа до икономически възможности по време на живота им.

Като цяло, България разполага със солидна правна рамка за насърчаване и защита на равенството между половете, но жените продължават да играят ограничена роля в управлението на публичния и частния сектор. България е ратифицирала международните споразумения в областта на равенството между половете и защитава това равенство и борбата с дискриминацията чрез редица закони. В частния сектор, жените участват в собствеността на 39% от фирмите, но само при 24% най-високия пост се заема от жена (Статистически данни на Световната банка за равенството между половете, 2013 г.). В допълнение, само 20% от депутатите в 43-то Народно събрание са жени (Интерпарламентарен съюз, 2015). Все пак, със своите 35% женско представителство на министерски позиции България е малко над средното ниво за ЕС. През ноември 2015 г. кабинетът прие законопроект за равенството между половете, който очертава изпълнението на стратегията за равенство между половете и защита международните ангажименти по отношение на равенството на половете.

Насилието срещу жените продължава да буди безпокойство. Изследването на ЕС от 2015 г. за насилието срещу жените показва, че 28% от жените в България и 33% от жените в ЕС са били обект на физическо и/или сексуално насилие от партньор или друг човек след 15-годишна възраст. Още нещо, в България е отчетено най-високото ниво от 17% на жени, изпитали икономическо насилие от страна на партньор поне веднъж след 15-годишна възраст (при средно ниво за ЕС от 12%). Нивото на информираност относно институциите и услугите за жертви на насилие срещу жени в България е ниско, особено сред жените само с начално образование. Вероятно е броят на случаите на насилие да е различен за различните групи в България. Например, според регионално ромско проучване от 2011 г., 24% от мъжете от не-ромски произход и 52% от ромските мъже смятат, че е донякъде или напълно приемливо мъж да удари шамар на жена си. Отчетеният процент за ромските мъже в България е бил най-висок за всички страни, обхванати от проучването (ПРООН/СБ/ЕС регионално ромско изследване, 2011 г.).

Аспекти на равенството между половете в операциите и аналитичната дейност на Световната банка в България

Въпросите на равенството между половете са включени както в текущите операции, така и в аналитичната дейност в България. Например, в рамките на мониторинга по подготвяния *Проект за енергийна ефективност на жилищните сгради* броят на бенефициентите ще бъде разделен по пол, което е един от ключовите показатели. Освен това, портфейлът от аналитични разработки разглежда някои от основните проблеми на страната в областта на равенството между половете. Една от тях, *Посрещане на поведенческите и социалните очаквания и норми с цел обучаване, образование и овластяване на ромските жени*, е насочена към информационната празнина относно мащабируеми подходи, които насърчават чувствителността по отношение на равенството между половете в дейностите за приобщаване на ромите. Проектът разработва модули за интервенции, които съдействат

за адаптирането на членовете на семейството към новите, съобразени с равенството между половете, роли. Фокусът на дейността ще бъде върху развитието на интервенции, които са мащабируеми и могат лесно да бъдат приети чрез съществуващите правителствени инструменти, например чрез информационни кампании, или материали за обучение за медиатори и работа в социална сфера. Дейността ще се разшири информираността, знанията и капацитета за разработване на политики, отчитащи равенството между половете, и ще генерира данни, отнасящи се до равенството между половете, както и свидетелства за ефективни мерки в подкрепа на придобиване на по-добри умения и образователни резултати сред младите ромски жени. България е извлякла полза и от включването ѝ в работата на доверителни фондове по въпросите на равенството между половете, като *Отчитане на въпросите на пола при енергийни инвестиции*.

Голяма част от аналитичните разработки за България се развиват през призмата на въпросите на пола с цел изглаждане на различията. Например, *техническата помощ Развитие в ранна детска* възраст ще проучи дали са налице различия между половете по отношение достъпа до образование в ранна детска възраст в България. Плановите са в нейните рамки да се проучи и по какъв начин наличието на детски заведения е свързано с участието на женската работна сила, в зависимост от наличието на данни. *Изследването на растежа и фиска* ще включва разграничени по пол показатели за резултатите при анализа на ефективността и ефикасността на публичните разходи, както като цяло, така и в конкретни сектори, като здравеопазване и образование. В допълнение, *Подкрепата за стратегическо планиране в електроенергийния сектор на България* ще анализира въздействието на възможни увеличения в тарифата за електроенергията върху разпределението, разбито по нива на доход, пол и географско положение. По този начин в процеса на работата ще се установи дали уязвимите жени, като самотните майки с деца, ще бъдат по-засегнати от възможните повишения, както и дали съществуващите механизми биха били подходящи за компенсиране на загубата на благосъстояние. Освен това, някои предстоящи инициативи за регионален доверителен фонд ще включат България в работата по въпросите на различията между половете в изследваните области. Сред предстоящите аналитични разработки включени в РПП, различията между половете могат да се окажат уместен обект на проучване в рамките на предвидените изследвания, насочени към образованието, бизнес средата, приобщаващата заетост, и съдебната реформа.

Приложение 4. Избрани показатели * за състоянието и управлението на портфейла на Банката

Към дата 03/31/2016 г.

Показател	ФГ13	ФГ14	ФГ15	ФГ16
Оценка на портфейла				
Брой проекти в процес на изпълнение ^a	3,0	2,0	2,0	2,0
Срок за изпълнение, средно (години) ^b	4,8	5,1	6,1	3,2
% проблемни проекти, на база брой ^{a, c}	100,0	50,0	100,0	50,0
% проблемни проекти, на база стойност ^{a, c}	100,0	71,9	100,0	23,9
% проекти в риск, на база брой ^{a, d}	100,0	50,0	100,0	50,0
% проекти в риск, на база стойност ^{a, d}	100,0	71,9	100,0	23,9
Коефициент на усвояване (%) ^e	17,6	17,5	10,6	2,5
Управление на портфейла				
Преглед на портфейла за страната (CPPR) през годината (да/не)	не	не	не	не
Ресурси за надзор (общо щ. д.)				
Средно надзор (щ. д./проект)				
Позиция от Меморандума		От ФГ80 насам	Последни пет ФГ	
Оценка на проект от Отдел за оценка на операциите (ООО), на база брой		40	2	
Оценка на проект от Отдел за оценка на операциите, на база стойност (млн. щ. д.)		2 558,3	148,5	
% проекти, ООО, с рейтинг Незадоволителен или Силно незадоволителен, брой		22,5	0,0	
% проекти, ООО, с рейтинг Незадоволителен или Силно незадоволителен, стойност		25,1	0,0	

a. Съгл. посоченото в Годишния отчет за състоянието на портфейла (освен текущата ФГ).

b. Средна възраст на проектите в портфейла на Банката за страната.

c. % проекти с рейтинг Незадоволителен или Силно незадоволителен по отношение на целите, свързани с развитието и/или напредъка на изпълнението.

d. Съгласно Програмата за подобряване на портфейла.

e. Съотношение между усвояване през годината и неусвоен размер в портфейла на Банката в началото на годината: Само инвестиционни проекти.

* Всички показатели се отнасят до действащи проекти в портфейла, с изключение на коефициента на усвояване, който включва всички действащи проекти, както и проекти, приключили през финансовата година.

Приложение 5. Портфейл на операциите (МБВР/МАР и грантове)

към 02/29/2016 г.

Приключили проекти **42**

МБВР/МАР*

Общо усвоени (действащи)	24,24
От които погасени	0,00
Общо усвоени (приключили)	1 423,16
От които погасени	1 733,29
Общо усвоени (действащи + приключили)	1 447,41
От които погасени	1 733,29
Общо неусвоени (действащи)	75,03
Общо неусвоени (приключили)	10,43
Общо неусвоени (действащи + приключили)	85,45448506

Действащи проекти

Идентификация на проекта	Наименование на проекта	Последен преглед за надзорни цели			Първоначален размер, млн. щ. д.					Разлика м/у очаквано и действително	
		Рейтинг от надзор		Фин. година	МБВР	МАР	Грантове	Отменени	Неусвоени	Усвоения %	
		Цели, св. с развитието	Напредък на изпълнението							Първонач.	Официално ревизирано
P154219	Проект за укрепване гарантирането на депозитите	#	#	2016	327,5	0,0		0,0	327,5	0,0	0,0
P099895	Развитие на общинската инфраструктура	MP	MP	2010	118,7	0,0		16,1	75,0	94,5	38,7
Общ резултат					118,7	0,0		16,1	75,0	94,5	38,7

* Данните за усвояването се актуализират в края на всяка първа седмица от месеца.

а. Планирани усвоения към днешна дата, намалени с действителни усвоения към днешна дата, съгл. прогноза при оценка.

Приложение 6. Справка за портфейла, размер и усвоени средства

Amounts in US Dollar Millions
Accounting Date as of : 02/29/2016

Commitment Fiscal Year	Institution Short Name	LN Cmt - IFC	LN repayment - IFC	ET Cmt - IFC	QL + QE Cmt - IFC	GT Cmt - IFC	RM Cmt - IFC	ALL Cmt - IFC	ALL Cmt - IFC	LN Part Out - IFC	ET Out - IFC	QL + QE Out - IFC	GT Out - IFC	RM Out - IFC	ALL Out - IFC	ALL Out - Part
2009	AES Geo Energy	26.69	13.18	0	0	0	0	26.69	21.35	26.69	0	0	0	0	26.69	21.35
2008	Atera	0	0	22.17	0	0	0	22.17	0	0	22.17	0	0	0	22.17	0.00
2016	Bulmarket	10.88	0	0	0	0	0	10.88	0	2.23	0	0	0	0	2.23	0.00
2012/ 2013/ 2014/ 2015/ 2016	Eurobank BG	0	0	0	0	7.67	0	7.67	0	0	0	0	7.67	0	7.67	0.00
2011/ 2012/ 2015/ 2016	FIB	0	0	0	0	5.78	0	5.78	0	0	0	0	5.78	0	5.78	0.00
2016	Kaufland Bul	87.07	0	0	0	0	0	87.07	0	87.07	0	0	0	0	87.07	0.00
2004/ 2005/ 2010/ 2013	Schwarz Group	45.24	83.05	0	0	0	0	45.24	18.81	45.24	0	0	0	0	45.24	18.81
2004/ 2006/ 2011	Stomana	5.54	50.87	0	12.21	0	0	17.75	0	5.54	0	12.21	0	0	17.75	0.00
2004/ 2005/ 2009/ 2016	Trakya Bulgaria	9.86	48.24	0	0	0	0	9.86	2.91	9.86	0	0	0	0	9.86	2.91
2015/ 2016	UBB	0	0	0	0	1.08	0	1.08	0	0	0	0	1.08	0	1.08	0.00
2012	ZBE Partners	41.81	9.53	0	0	0	0	41.81	37.31	41.81	0	0	0	0	41.81	37.31
Total Portfolio		227.09	204.87	22.17	12.21	14.54	0	276.02	80.38	218.43	22.17	12.21	14.54	0	267.36	80.38

